

1950

NOTA betreffende de TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN

Ter begeleiding van de stukken inzake de ontwerpen van wet tot vaststelling van de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1950 heeft de ondergetekende de eer de gebruikelijke Nota, betreffende de toestand van 's Rijks financiën, over te leggen met de daarbij behorende bijlagen.

Deze Nota is als volgt ingedeeld:	Blz.
§ 1. Inleidende beschouwingen	2
§ 2. Overzicht van de diensten 1940 tot en met 1950	6
A. Het tijdvak 1940 tot en met 1945	6
B. Het tijdvak 1946 tot en met 1950	7
§ 3. Beschouwingen over de ontwerp-Rijksbegroting voor 1950	8
A. Het begrotingsbeeld 1950 in vergelijking met dat van 1949	8
B. De Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I	10
C. De Buitengewone Dienst II	12
D. Nadere beschouwing van de uitgaven	15
E. Nadere beschouwing van de middelen	19
F. Nadere beschouwing van de begrotingshoofdstukken ...	20
G. Sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel	25
§ 4. Beschouwingen over de ontwerp-begrotingen van fondsen en bedrijven voor 1950	29
§ 5. De vermogenspositie van het Rijk	31
A. Staatsbalans	31
B. Overzicht van de Nationale Schuld	36
§ 6. Bijzondere onderwerpen	37
A. De bewaking van de efficiency in het Staatsapparaat ...	38
B. Uitgaven voor werken, met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid	40
C. Besteding van ter beschikking van het Rijk komende tegenwaarde van in het kader van het Europese Herstel Programma ontvangen schenkingen	41
D. De financiële verhouding met Indonesië	42
E. Het verband tussen de ontwerp-begroting voor 1950 en de monetaire situatie	42
F. Het verband tussen de ontwerp-begroting voor 1950 en de deviezenpositie	44
§ 7. Belastingpolitiek	45
§ 8. Slotbeschouwing	48

Aan de Nota zijn de volgende bijlagen toegevoegd:

- Algemene verzamelstaat der ontwerp-Rijksbegroting voor 1950.
- Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1950.
- Overzicht van de voornaamste werken, waarvoor in de ontwerp-begroting voor 1950 gelden zijn uitgetrokken, doch met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid.
- Uitgaven in 1950 te financieren met additionele middelen, als bedoeld in paragraaf 6, sub C, van de Nota.
- Overzicht van de ontwikkeling van de Nationale Schuld sinds 1945.
- Nadere beschouwing over de diensten 1940 tot en met 1949.
- Vergelijkend overzicht van de uitgaven van de Rijksbegrotingen voor 1938, 1946, 1947, 1948 en 1949, alsmede van de ontwerp-begroting voor 1950, waarbij het aandeel van ieder hoofdstuk in het totaal der uitgaven in procenten is uitgedrukt.

In tegenstelling met het vorige jaar was het thans niet mogelijk aan de Nota een beschouwing toe te voegen nopens het Nationaal Budget voor 1950. Het ligt evenwel in het voornemen deze beschouwing te gelegener tijd alsnog aan de Staten-Generaal te doen toekomen.

§ 1. Inleidende beschouwingen

Bij de indiening van de ontwerp-begroting voor 1949 had de geleidelijke verbetering van de toestand van 's Rijks financiën het stadium bereikt, dat aan de Staten-Generaal een begroting kon worden aangeboden, waarop de uitgaven van de Gewone Dienst en van de Buitengewone Dienst I (uitgaven van aflopend karakter) door de lopende middelen werden gedekt. Ongedekt bleef het tekort van het Landbouw-Egalisatiefonds, aanvankelijk begroot op f 365 miljoen en in de vastgestelde begroting van dat fonds nader op f 227 miljoen geraamd. Bovendien was een aantal uitgaven voor voorzieningen, waarvoor in vorige jaren reeds gelden waren beschikbaar gesteld, doch waarbij toen als gevolg van de buitengewone omstandigheden een tempovertraging was opgetreden, in de begroting 1949 niet opgenomen. Deze uitgaven werden — een aantal posten, voorkomende op de Buitengewone Dienst II (kapitaalsuitgaven), buiten beschouwing gelaten — ten tijde van het indienen der ontwerp-begroting geraamd op f 60,6 miljoen en moeten thans op f 73 miljoen worden begroot.

Voorts was in de ontwerp-begroting voor 1949 geen rekening gehouden met de kosten van verschillende maatregelen ter verbetering van de salarispositie van het Rijkspersoneel — genoemd op de blz. 21 en 22 van de Millioenennota voor dat jaar — waarmede een bedrag van f 57 miljoen is gemoeid.

Het stemt tot voldoening, dat de ondergetekende thans in staat is een ontwerp-begroting voor het dienstjaar 1950 over te leggen, waarbij een vergelijking van middelen en uitgaven op de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I, tezamen genomen, een zodanig overschot aanwijst dat ook het tekort van het Landbouw-Egalisatiefonds voor 1950 hieruit kan worden gedekt.

Er is zelfs een klein overschot, terwijl zoals hierna zal worden vermeld, nog verdere verbetering is te verwachten na herziening van de begroting van het Landbouw-Egalisatiefonds.

Dit stemt te meer tot verheugenis, omdat deze verbetering van de budgetaire toestand is verkregen ondanks de vele noodzakelijke verhogingen welke in de begroting 1950 dienden te worden opgenomen. Als zodanig zijn b.v. te noemen verschillende militaire uitgaven (o.a. verband houdende met de internationale militaire samenwerking), de hogere uitgaven voor salarissen en pensioenen (herziening Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren, verlenen van een toeslag op de pensioenen), de uitbreiding van de sociale voorzieningen (tijdelijke bijslag op de uitkeringen ingevolge de Noodwet Ouderdomsvoorziening, hogere uitgaven voor uitkeringen aan invaliditeits-, ouderdoms- en wezenrentetrekken, subsidies bestrijding volksziekten enz.) en de hogere kosten van het onderwijs (toeneming van de bevolking en uitbreiding van het onderwijs).

Voor het eerst na de oorlog kan derhalve de gehele begrotingsdienst, uiteraard met uitzondering van de Kapitaaldienst, uit de lopende middelen worden gefinancierd. Een en ander moge blijken uit de onderstaande cijferopstelling. De geraamde opbrengst van de buitengewone heffingen — voor 1950 ad f 200 miljoen — en de daartegenover onder de uitgaven tot een gelijk bedrag geraamde buitengewone aflossing van Nationale Schuld zijn daarbij buiten beschouwing gelaten.¹⁾

Uitgaven.

Gewone Dienst	f 2 681 miljoen	
Buitengewone Dienst I	„ 669 „	f 3 350 miljoen

Middelen.

Gewone Dienst	f 3 518 miljoen	
Buitengewone Dienst I	„ 23 „	„ 3 541 „
Voordelig saldo	f 191 miljoen	
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds	„ 171 „	
Resteert voordelig saldo	f 20 miljoen	

¹⁾ Voorzover het tegendeel niet uitdrukkelijk blijkt geldt deze opmerking voor alle begrotingsopstellingen in deze Nota.

De Buitengewone Dienst II (kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)
van de ontwerp-begroting voor 1950 geeft het volgende beeld:

Uitgaven	f 575 miljoen
Middelen	„ 185 „
Saldo	f 390 miljoen

Hierbij moge wederom de opmerking worden gemaakt, dat de kapitaalsuitgaven door leninggelden mogen worden gedekt, terwijl deze leninggelden ingevolge de Comptabiliteitswet niet onder de middelen worden geraamd.

Alvorens de ontwerp-begroting in het vervolg van deze Nota aan een gedetailleerde beschouwing te onderwerpen wil de ondergetekende in deze inleidende paragraaf enige opmerkingen maken over:

1. enkele factoren welke bij het opstellen van deze begroting buiten beschouwing moesten worden gelaten;
2. een vergelijking van de ontwerp-begroting 1950 met de vastgestelde begroting 1949;
3. het niveau van de ontwerp-begroting 1950.

1. Bij het opstellen van de ontwerp-begroting voor 1950 is in de eerste plaats geen rekening gehouden met de gevolgen voor het budget van de Staat van de nog te nemen maatregelen op het gebied van levensmiddelensubsidies, enz. Aangezien bedoelde maatregelen thans nog een onderwerp van beraad uitmaken acht de Regering deze werkwijze onder de gegeven omstandigheden de meest juiste. Dit uitgangspunt is wel in zeer bijzondere mate van invloed geweest op de samenstelling van de begroting van het Landbouw-Egalisatiefonds. Aan de begroting van dat fonds kan slechts een zeer beperkte betekenis worden toegekend. Het ligt dan ook in het voornemen, zodra zulks mogelijk is, een Nota van Wijzigingen in te dienen, waarvan naar verwacht kan worden het eindsaldo zeer belangrijk lager zal liggen dan het saldo van het thans opgestelde ontwerp. In paragraaf 4 van deze Nota wordt hierop nader teruggekomen.

Voorts is geen rekening gehouden met de budgetaire gevolgen van de maatregelen, vervat in de wetsontwerpen Belastingherziening 1949 en wijziging van het Besluit op de ondernemingsbelasting 1942 (Gedrukte Stukken Zitting 1948—1949 — 1251). Deze maatregelen hebben in hoofdzaak ten doel in het bedrijfsleven de investeringsactiviteit te bevorderen en intering op kapitaal tegen te gaan. Worden de genoemde ontwerpen wet, dan zullen de belastingopbrengsten, voor zover deze uit het bedrijfsleven afkomstig zijn, daarvan voorhands onvermijdelijk de terugslag ondervinden. De lopende middelen van het Rijk zullen naar schatting dientengevolge in 1950 met omstreeks f 155 miljoen ¹⁾ verminderen. Bovendien zal ter compensatie van de inkomstenderving, die wegens de herziening van de ondernemingsbelasting door de gemeenten zal worden geleden, alsdan ten laste van het Rijk aan de gemeenten rechtstreeks f 30,8 miljoen en via het Gemeentefonds f 22 miljoen moeten worden uitgekeerd.

Evenmin kon uiteraard in de ontwerp-begroting 1950 rekening worden gehouden met de voorgenomen verlaging van de loon- en inkomstenbelasting, welke in het bijzonder is bedoeld als verlichting van de druk op de lagere en middelbare inkomens. Volgens zeer globale raming zal hiermede voor de aan het Rijk voor 1950 ten goede komende middelen een bedrag van omstreeks f 140 miljoen ¹⁾ zijn gemoeid.

Tegenover de zo juist genoemde belastingverlichtingen zullen echter, naar het oordeel van de Regering een aantal belastingverzwaringen moeten worden opgelegd, die de middelen weer zullen versterken. Deze maatregelen worden in paragraaf 7 (Belastingpolitiek) van deze Nota met name genoemd. De vermeerdering van de inkomsten van het Rijk voor 1950, uit deze verhogingen verwacht, laat zich ramen op ruim f 190 miljoen. ¹⁾

Samenvattend kan dus worden gezegd, dat het genoemde voordelig begrotingssaldo ad f 20 miljoen nog zal toenemen ten gevolge van:

- a. de te verwachten lagere raming van het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds in de definitieve begroting van dat fonds;
- b. de vermeerderde inkomsten van het Rijk voor 1950 als gevolg van de hiervoor bedoelde belastingverzwaringen (ruim f 190 miljoen). ¹⁾

¹⁾ De bedragen, welke — hetzij rechtstreeks, hetzij via Provinciefonds en Gemeentefonds — aan de provinciën en gemeenten toekomen, zijn hier dus buiten beschouwing gelaten. Daarentegen zijn in paragraaf 7 (Belastingpolitiek) van deze Nota de bedragen genoemd, welke de betekenis van de belastingverlichting, resp. -verzwaring, voor de contribuabelen aangeven.

Het begrotingsresultaat zal daarentegen in ongunstige zin worden beïnvloed door:

c. de verminderde inkomsten van het Rijk voor 1950 als gevolg van de belastingherziening 1949 (omstreeks f 155 miljoen)¹⁾ en door de uitkeringen in 1950 uit 's Rijks kas ter compensatie van inkomstermindering door de gemeenten als gevolg van de herziening der ondernemingsbelasting (f 52,8 miljoen);

d. de voorgenomen verlaging van de loonbelasting en de inkomstenbelasting (omstreeks f 140 miljoen).¹⁾

Bovendien zal factor c ook nog doorwerken op de jaren 1948 en 1949 en voor die jaren waarschijnlijk tot een hogere belastingderving aanleiding geven.

Verder vormen de gevolgen van een eventuele unificatie van accijnzen in Benelux-verband nog een onzekere factor.

Tenslotte wordt nog opgemerkt, dat in de thans opgestelde begroting geen rekening is gehouden met aan het Rijk over te dragen middelen, ontstaan als tegenwaarde van de in het kader van het Europese Herstel Programma ontvangen schenkingen. In paragraaf 6 van deze Nota worden aan dit onderwerp nadere beschouwingen gewijd.

2. Een vergelijking van de thans aangeboden ontwerp-begroting voor 1950 met de vastgestelde begroting voor 1949 wijst uit, dat de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I tezamen in 1949 een nadelig saldo aanwezen van f 6 miljoen tegen voor 1950 een voordelig saldo van f 191 miljoen. Het saldo van de Buitengewone Dienst II (Kapitaaldienst) bedraagt volgens de vastgestelde begroting 1949 f 310 miljoen, terwijl dit voor 1950 is geraamd op f 390 miljoen.

Wat het tekort van het Landbouw-Egalisatiefonds 1949 betreft, dit is in de voor dat jaar vastgestelde begroting geraamd op f 227 miljoen, terwijl het thans ingediende ontwerp van de begroting van dat fonds voor 1950 een tekort laat zien van f 171 miljoen.

In de volgende tabel zijn de cijfers van de vastgestelde begroting 1949 en de ontwerp-begroting 1950, nader gespecificeerd, met elkaar vergeleken (in miljoenen guldens).

Omschrijving	Vastgestelde begroting 1949	Ontwerp-begroting 1950
Gewone Dienst		
Uitgaven	2 436	2 681
Middelen	3 156	3 518
Voordelig saldo	+ 720	+ 837
Buitengewone Dienst I		
Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter		
Uitgaven	802	669
Middelen	76	23
Nadelig saldo	— 726	— 646
Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I		
Uitgaven	3 238	3 350
Middelen	3 232	3 541
Nadelig/voordelig saldo	— 6	+ 191
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds	227	171
	— 233	+ 20
Buitengewone Dienst II		
Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten		
Uitgaven	381	575
Middelen	71	185
Saldo	— 310	— 390

¹⁾ De bedragen, welke — hetzij rechtstreeks, hetzij via Provinciefonds en Gemeentefonds — aan de provinciën en gemeenten toekomen, zijn hier dus buiten beschouwing gelaten. Daarentegen zijn in paragraaf 7 (Belastingpolitiek) van deze Nota de bedragen genoemd, welke de betekenis van de belastingverlichting voor de contribuabelen aangeven.

In paragraaf 3, onderdeel A, van deze Nota zal op de vergelijking van de ontwerp-begroting 1950 met de vastgestelde begroting 1949 nader worden ingegaan. Teneinde tot een zo zuiver mogelijke vergelijking te komen, zal daarbij tevens aandacht worden geschonken zowel aan de suppletoire verhogingen, welke aan de hand van de thans beschikbare gegevens noodzakelijk worden geacht, als aan de hogere middelenopbrengst, welke, naar inmiddels is gebleken, voor 1949 kan worden verwacht.

3. Een beschouwing van het niveau van de ontwerp-begroting voor 1950 heeft naar de overtuiging van de ondergetekende slechts zin, indien men zich daarbij voor ogen stelt, dat deze begroting is opgesteld voor een periode, waarin ons land gebukt gaat onder zware militaire verplichtingen, tegelijk het herstel van de oorlogsschaden moet financieren en bovendien een in de oorlog zeer hoog opgelopen Staatsschuld te torsen heeft. Duidelijk blijkt dit, wanneer men nagaat welke buitengewoon grote bedragen moesten worden geraamd voor militaire uitgaven, voor het oorlogsherstel en voor de dienst van de Staatsschuld.

In de ontwerp-begroting voor 1950 zijn voor deze drie categorieën van uitgaven de volgende bedragen geraamd:

militaire uitgaven in eigenlijke zin ¹⁾	f	852 miljoen
uitgaven voor oorlogsherstel ²⁾	„	490 „
dienst Staatsschuld	„	559 „
	f	1901 miljoen

Van dit bedrag ad f 1901 miljoen drukt f 1675 ³⁾ miljoen op de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I en f 226 miljoen op de Buitengewone Dienst II.

Dit betekent, dat van het totaal der Rijksuitgaven op de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I (met inbegrip van het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds), tezamen f 3521 miljoen belopend, bijna de helft voor rekening komt van de zo juist genoemde uitgavencategorieën.

De in de begroting opgenomen militaire uitgaven hangen ten nauwste samen met de interne en externe veiligheid, hier en overzee. Naar de overtuiging der Regering moeten zij, hoe een grote last zij ook op ons volk leggen, onder de huidige omstandigheden helaas als onvermijdelijk worden beschouwd. Het spreekt niettemin vanzelf, dat deze last op de duur ondragelijk is en dat ernstig gestreefd zal worden naar een zo spoedig mogelijke vermindering van deze uitgaven.

De uitgaven voor oorlogsherstel vloeien voort uit de algemeen als nationaal gevoelde plicht tegenover de oorlogsslachtoffers.

De uitgaven voor de dienst der Staatsschuld berusten op contractuele verplichtingen.

De overblijvende uitgaven ad in totaal f 1846 miljoen vallen uiteen in:

a. uitgaven Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	f	1675 miljoen
b. nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds	„	171 „

Aangaande het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds is reeds medegedeeld, dat de verwachting bestaat, dat wanneer een nieuwe begroting voor dat fonds zal worden opgesteld, het nadelig saldo tot een belangrijk lager bedrag zal kunnen worden teruggebracht.

De mogelijkheden tot verdere bezuiniging zullen — behalve op militair gebied — in hoofdzaak moeten worden gevonden bij de onder a bedoelde uitgaven van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I. Hoewel het streven van de Regering hierop bij voortduring blijft gericht en zij niet zal nalaten om, waar dit met behoud van een sociaal verantwoord welvaartspeil mogelijk is, tot verdere beperking van uitgaven te geraken, meent zij, tot goed begrip

¹⁾ Bij de berekening van dit bedrag is uitgegaan van de uitgaven van de Departementen van Oorlog en Marine. Hierop zijn in mindering gebracht de uitgaven voor demobilisatievoorzieningen (welke als sociale voorzieningen zijn beschouwd), die voor militaire pensioenen en die voor loodswezen en voor hydrografie. Daarentegen is wel rekening gehouden met de uitgaven van het Departement van Overzeese Gebiedsdelen voor de landmacht in Suriname en in de Nederlandse Antillen.

²⁾ Hieronder begrepen uitgaven welke niet vallen onder die, genoemd in de stukken nopens het wetsontwerp op de materiële oorlogsschaden (Gedrukte Stukken Zitting 1947—1948 — 705).

³⁾ De afwijking van het in § 2, sub B, opgenomen totaal voor de drie categorieën ad f 1761 miljoen is een gevolg van de omstandigheid, dat aldaar, ten behoeve van de vergelijkbaarheid met voorgaande jaren, is aangenomen dat de aflossingen op de Nationale Schuld ad f 86 miljoen ten laste van de Gewone Dienst worden gebracht. In feite worden zij in 1950 ten laste van de Buitengewone Dienst II gebracht.

van de zaak, toch op de volgende factoren de aandacht te moeten vestigen:

a. onder de genoemde uitgaven ad f 1675 miljoen is een bedrag van f 466 miljoen begrepen wegens personeelsuitgaven (salarissen, sociale lasten, pensioenuitgaven, wachtgelden enz.). Het zal wel geen tegenspraak ontmoeten, dat een bezuiniging op deze post door vermindering van de bezoldigingsbedragen onder de tegenwoordige omstandigheden geen punt van overweging kan vormen;

b. de verlaging van uitgaven zal dus — afgezien van de zogenaamde efficiency-bezuinigingen, waarvan het resultaat, hoe belangrijk ook op zich zelf, echter altijd relatief gering zal zijn — moeten worden gevonden in een vermindering van de overheidstaken. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen, dat bij de toenemende bevolking van ons land een stabilisatie van uitgaven in feite reeds een vermindering zou betekenen;

c. de ervaring heeft uitgewezen, dat een vermindering van uitgaven door opheffing van tijdelijke diensten, gefinancierd uit de Buitengewone Dienst I, in de meeste gevallen niet ten volle voor het Rijksbudget als geheel kan worden geëffectueerd omdat de opheffing van die diensten meestal gepaard moet gaan met een, zij het dan relatief geringe, uitbreiding van het departementale apparaat;

d. vermindering van uitgaven door opheffing of beperking van levensmiddelen subsidies wordt ten dele gecompenseerd door daaruit direct of indirect voor het Rijk voortvloeiende hogere lasten of mindere inkomsten.

Bovenstaande overwegingen sluiten echter niet uit, dat het hoge niveau van de ontwerp-begroting voor 1950 de Regering zorgen baart, omdat het mede in verband met de conjunctuurfase, waarin de wereld verkeert, gevaren in zich draagt.

§ 2. Overzicht van de diensten 1940 tot en met 1950

A. Het tijdvak 1940 tot en met 1945.

In onderstaande tabel is een samenvatting gegeven van de tekorten in Nederland en te Londen over de jaren 1940 tot en met 1945 (in miljoenen guldens).

In deze samenvatting zijn de tekorten van de Gehele Dienst opgenomen, aangezien de scheiding tussen Gewone Dienst en Kapitaaldienst in de oorlogsjaren, wat Nederland betreft, meer door opportunititeitsoogmerken van de bezetter dan door een juiste kenmerking werd beheerst.

Rijksbegroting	Nederland	Londen 1 £ = f 10.691	Totaal der tekorten
1940	743	55	798
1941	1 824	85	1 909
1942	1 915	86	2 001
1943	1 747	170	1 917
1944	2 534	105	2 639
1945	3 438	114	3 552
Totaal	12 201	615	12 816

Behoudens een bedrag van f 48 441 674,53, dat ten laste van hoofdstuk VIII A (Oorlog) der Rijksrekening 1945 wordt gebracht, is in vorenstaande begrotingstekorten geen rekening gehouden met de uitgaven van het Militair Gezag, van de diensten en instellingen welke daaronder geressorteerde hebben en van het Afwikkelingsbureau Militair Gezag.

In verband met de omstandigheid, dat de uitgaven, ten behoeve van het Militair Gezag gedaan, in hoofdzaak betrekking hebben op het dienstjaar 1945, acht de ondergetekende het gewenst in aansluiting op het hiervoor gegeven overzicht van de begrotingstekorten over de jaren 1940 tot en met 1945 enige mededelingen te doen over de uitgaven en inkomsten van het Militair Gezag.

Tot en met 31 December 1948 beliepen de uitgaven van het Militair Gezag f 139 784 739,15. Deze uitgaven kunnen, na aftrek van het bedrag, dat ten laste van de Rijksrekening 1945 wordt gebracht, als volgt worden gesplitst:

a. eigenlijke uitgaven	f 75 439 932,76
b. uitgaven, gedaan ten behoeve van andere Rijksdiensten, doch niet voor verrekening in aanmerking komende	14 588 993,20
c. nog te verrekenen uitgaven, gedaan ten behoeve van particulieren	1 314 138,66

Totaal f 91 343 064,62

De inkomsten van het Militair Gezag tot en met 31 December 1948 bedroegen f 27 089 047,72. In het ontwerp van wet tot vaststelling van de niet ten laste van de Rijksbegroting gebrachte uitgaven en ontvangsten van het Militair Gezag (Gedrukte Stukken Zitting 1948—1949 — 1316) wordt voorgesteld het nadelig saldo ad f 64 254 016,90 van die uitgaven en de ontvangsten op te nemen in het ingevolge artikel 86a der Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, no. 259) in te dienen wetsontwerp, strekkende tot afboeking van de voordelige en nadelige saldi der Rijksrekeningen over de jaren 1939 tot en met 1948.

Terzake van op 31 December 1948 nog niet betaalde vorderingen op het Militair Gezag zal naar schatting nog f 6 500 000 zijn benodigd. De desbetreffende suppletoire begroting van hoofdstuk VII B (Financiën) der Rijksbegroting voor 1949 is bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal in behandeling (Gedrukte Stukken Zitting 1948—1949 — 1317). De nog te ontvangen bedragen ten behoeve van het Militair Gezag zullen ten bate van de middelen van hoofdstuk VII B (Financiën) worden gebracht.

B. Het tijdvak 1946 tot en met 1950.

Bij een beschouwing van de begrotingsresultaten over de jaren 1946 tot en met 1950 is het gewenst de Buitengewone Dienst II (kapitaalsuitgaven en -ontvangsten) afzonderlijk in ogenschouw te nemen. Exclusief deze begrotingsdienst geven de jaren 1946 tot en met 1950 het volgende beeld:

(in millioenen guldens) ¹⁾ ²⁾

Dienst- jaar	Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I			Nadelig saldo Landbouw- Egalisatie (Crisis)fonds	Totaal nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voor- delig (+) saldo		
1946	3 764	3 584	— 180	424	— 604
1947	4 214	3 826	— 388	493	— 881
1948	4 351	3 855	— 496	523	— 1 019
1949	3 238	3 232	— 6	227	— 233
1950	3 350	3 541	+ 191	171	+ 20

Voor de Buitengewone Dienst II kan het volgende overzicht worden opgesteld:

(in millioenen guldens) ¹⁾

Dienstjaar	Uitgaven	Middelen	Saldo
1946	450	104	346
1947	524	213	311
1948	466	194	272
1949	381	71	310
1950	575	185	390

In paragraaf 1 van deze Nota is de aandacht gevestigd op het grote aandeel van de militaire uitgaven, de uitgaven voor oorlogsherstel en die voor de dienst van de Staatsschuld in het totaal van de Rijksuitgaven. Ditzelfde verschijnsel doet zich voor ten aanzien van alle na-oorlogse begrotingsdiensten, hetgeen moge blijken uit de

¹⁾ Hierbij zij aangetekend, dat voor 1946 de voorlopige rekeningcijfers zijn vermeld, voor 1947 en 1948 de voorlopige uitkomsten, voor 1949 de cijfers der vastgestelde begroting en voor 1950 die der ontwerp-begroting.

²⁾ Er zij voorts de aandacht op gevestigd, dat bovenstaande tabel wel de tendentie van het verloop van de uitgaven en van de middelen weergeeft, doch dat het feitelijk verloop hiervan afwijkt als gevolg van twee factoren:

1. door de achterstand in de administratie konden zeer belangrijke uitgaven niet tijdig in de verantwoording worden opgenomen en werden zij in latere begrotingen ten laste van de artikelen wegens uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren gebracht;

2. de achterstand in de belastinginning.
In bijlage F wordt hierop nader ingegaan.

volgende tabel (wederom in miljoenen guldens; de kapitaalsuitgaven zijn hierbij buiten beschouwing gelaten):

Dienst- jaar	Mili- taire uitgaven in eigen- lijke zin ¹⁾	Uit- gaven voor oorlogs- herstel	Staats- schuld	Totaal kolom- men 2, 3 en 4	Uitgaven incl. nad. saldo L.E.F. (L.C.F.), excl. B.D. II	Bedrag kolom 5 in procenten van kolom 6
1	2	3	4	5	6	7
1946	497	821	659	1 977	4 188	47,2
1947	699	779	688	2 166	4 707	46,0
1948	1 078	772	611 ²⁾	2 461	4 874	50,5
1949	654	537	596	1 787	3 465	51,6
1950	713	489	559 ³⁾	1 761 ⁴⁾	3 521	50,0

De omstandigheid, dat de drie bedoelde categorieën van uitgaven in de jaren na de oorlog ongeveer de helft van de lopende Rijks-uitgaven opeisten, plaatst het verloop van die uitgaven wel in een bijzonder licht. Geven de Rijksuitgaven (exclusief de kapitaals-uitgaven) met inbegrip van de drie uitgavencategorieën een daling te zien van f 4188 miljoen tot f 3521 miljoen, dus met $\pm 16\%$, na eliminatie van die categorieën blijkt een daling der uitgaven van f 2211 miljoen tot f 1760 miljoen, dus met ruim 20% .

Omtrent de cijfers van de dienstjaren 1940 tot en met 1949 wordt in bijlage F een meer uitgebreid overzicht met daarbij behorende beschouwingen gegeven.

§ 3. Beschouwingen over de ontwerp-Rijksbegroting voor 1950

A. Het begrotingsbeeld 1950 in vergelijking met dat van 1949.

In paragraaf 1 (Inleidende beschouwingen) is reeds een vergelijking gemaakt tussen de vastgestelde begroting voor 1949 en de ontwerp-begroting voor 1950.

Evenals het vorige jaar dient daarbij te worden opgemerkt, dat een vergelijking met de oorspronkelijk vastgestelde begroting van het vorige jaar niet anders dan onvolledig kan zijn. Na het vaststellen der begrotingsontwerpen, welke ontwerpen in hoofdzaak zijn gebaseerd op ramingsgegevens, welke in de eerste helft van het aan het begrotingsjaar voorafgegane kalenderjaar bekend waren, kunnen zich uiteraard tal van omstandigheden voordoen, zowel aan de uitgaven- als aan de middelenzijde, welke het begrotingsbeeld min of meer belangrijk wijzigen. In een overgangstijd als deze doet zich dit verschijnsel zelfs in bijzondere mate voor.

Voor wat de uitgaven betreft moet er rekening mede worden gehouden, dat verschillende artikelen suppletoir aanzienlijk moeten worden verhoogd, terwijl anderzijds op andere artikelen belangrijke bedragen onbeschikt zullen blijven.

Ten aanzien van de suppletoire verhogingen moet onderscheid worden gemaakt tussen twee categorieën. Enerzijds zijn verhogingen nodig als gevolg van wetten of besluiten, die na de vaststelling der begroting tot stand zijn gekomen, zoals het Vijfmogendhedenpact, de wetten tot verhoging van militaire standpensioenen, tot invoering van een buitengewoon militair pensioen voor militaire slachtoffers van de mobilisatie 1914—1918, tot verhoging van de pensioenen in het algemeen met een toeslag, de wet houdende herziening van de regeling der provinciale financiën, de herziening van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren, de besluiten houdende toekenning van een gratificatie aan burgerlijke Rijksambtenaren en aan ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, het besluit houdende bepalingen betreffende de Nationale Reserve, e.a. Anderzijds zullen suppletoire verhogingen moeten worden aangevraagd omdat de ramingen te laag zijn gebleken.

¹⁾ Behalve de in deze kolom vermelde militaire uitgaven zijn de volgende bedragen aan militaire uitgaven ten laste van de Buitengewone Dienst II (kapitaalsuitgaven) gebracht: 1946 f 8 miljoen, 1947 f 27 miljoen, 1948 f 80 miljoen, 1949 f 134 miljoen en 1950 f 139 miljoen.

²⁾ Ten laste van de Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven) is nog een bedrag van f 17 miljoen gebracht.

³⁾ Ten behoeve van een juiste vergelijking is bij de berekening van dit bedrag aangenomen, dat de aflossingen, evenals in de jaren vóór 1950, ten laste van de Gewone Dienst worden gebracht.

⁴⁾ Dat hier een totaal van f 1761 miljoen wordt vermeld en in § 1, sub 3, een totaal van f 1675 miljoen is een gevolg van de in noot 3 vermelde omstandigheid.

Hoewel het op dit moment uiteraard niet mogelijk is met enige mate van exactheid de bedragen aan te geven, waarmede de begroting 1949 uiteindelijk suppletoir zal moeten worden verhoogd, volgt hieronder, teneinde de gedachten te bepalen, een globale aanduiding van de aan de hand van de thans bekende gegevens te verwachten verhogingen (in miljoenen guldens). ¹⁾

	Op grond van wet of besluit	Op grond van te laag geble- ken ramingen	Totaal
Gewone Dienst	111	213	324
Buitengewone Dienst I . .	12	88	100
	123	301	424
Buitengewone Dienst II .	—	133	133

Hierbij zij aangetekend, dat voor een berekening van het uitgavenpeil, dat voor 1949 waarschijnlijk zal worden bereikt, daarenboven nog rekening zal moeten worden gehouden met verhogingen voor uitgaven, welke in vorige begrotingen reeds waren voorzien, doch toen wegens materiaalgebrek e.d. niet tot uitvoering konden worden gebracht.

Hiermede zal, naar thans wordt geraamd, zijn gemoeid voor de Gewone Dienst een bedrag van plm. f 14 miljoen, voor de Buitengewone Dienst I plm. f 59 miljoen en voor de Buitengewone Dienst II plm. f 4 miljoen.

Tegenover de te verwachten suppletoire verhogingen staat, dat, voor zover thans valt te overzien, op de dienst 1949 tenminste de volgende bedragen onbeschikt zullen blijven:

Gewone Dienst	f	6 miljoen
Buitengewone Dienst I	16	„
	f	22 miljoen
Buitengewone Dienst II	f	9 miljoen

Voor wat de middelen aangaat mag als zeker worden aangenomen, dat evenals dit voor het begrotingsjaar 1948 het geval was, de belastingopbrengsten over 1949 de ramingen zullen overtreffen, niet-tegenstaande deze middelen medio 1948 op basis van de meest recente gegevens werden geraamd. Dit geldt zowel voor de niet-kohierbelastingen, waar blijkens tot dusverre bekende opbrengsten de ramingen van een aantal belastingen te laag zijn geweest (o.m. loonbelasting, invoerrechten en een aantal accijnzen) als voor de kohierbelastingen, waarvoor ook in het jaar 1949 een deel van de achterstand zal worden ingehaald. De opbrengst van deze achterstand was voor een belangrijk gedeelte in vroegere begrotingen opgenomen, doch kon toen nog niet worden gerealiseerd. Hoewel met name ten aanzien van de kohierbelastingen een zekere mate van onzekerheid in aanmerking moet worden genomen mag de opbrengst van de gezamenlijke belastingen over 1949, met inbegrip van de opbrengst wegens het inhalen van achterstand, waarmede in de ramingen niet was gerekend, op ca. f 3630 miljoen worden gesteld. Van dit bedrag resteert, na aftrek van de uitkeringen aan het Gemeentefonds en aan het Provinciefonds ad resp. ca. f 270 miljoen en ca. f 25 miljoen, voor het Rijk ca. f 3330 miljoen. Dit betekent een overschrijding van de oorspronkelijke raming met f 410 miljoen. ²⁾

Een verdere verhoging van de middelenraming zal plaats hebben doordat onder de gewone middelen van hoofdstuk VII A 1 (Nationale Schuld) de post uitkering van de P.T.T. wegens rente over verstrekte kapitalen wordt verhoogd met f 3,2 miljoen.

Wanneer men voor 1949 dus rekening houdt met a. de te verwachten suppletoire verhogingen op grond van wet of besluit en op grond van te laag gebleken ramingen, b. de onbeschikt blijvende bedragen en c. de verhoogde middelenraming voor 1949, geeft een ver-

¹⁾ In dit overzicht werden — terwille van de vergelijkbaarheid der cijfers — uiteraard niet opgenomen de uitgaven, welke wel in 1949, doch niet voor 1949 suppletoir zullen moeten worden aangevraagd, welke uitgaven in de rekening over 1949 zullen worden verantwoord als uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren. In totaal zal hiervoor naar raming een bedrag van f 235 miljoen nodig zijn.

²⁾ In het bovenstaande werd met de mogelijke gevolgen van de belastingherziening 1949 geen rekening gehouden.

gelijking van de begroting 1949 met de ontwerp-begroting 1950 het volgende beeld (in miljoenen guldens):

Omschrijving	Herziene raming 1949	Ontwerp-begroting 1950
Gewone Dienst		
Uitgaven	2 754	2 681
Middelen	3 569	3 518
Voordelig saldo.	+ 815	+ 837
Buitengewone Dienst I		
Uitgaven	886	669
Middelen	76	23
Nadelig saldo.	— 810	— 646
Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I		
Uitgaven	3 640	3 350
Middelen	3 645	3 541
Voordelig saldo.	+ 5	+ 191
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds	— 227	— 171
	— 222	+ 20
Buitengewone Dienst II		
Uitgaven	505	575
Middelen	71	185
Saldo	— 434	— 390

Zodoende wijst de ontwerp-begroting voor 1950 dus, voor wat de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds gezamenlijk betreft, een budgetverbetering aan van f 242 miljoen.

Dit resultaat is bereikt door een lagere raming der uitgaven van de Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I ad f 290 miljoen, een lagere middelenraming ad f 104 miljoen ¹⁾ en een lagere raming van het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds ad f 56 miljoen.

B. De Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I

Aan het slot van paragraaf 1 (Inleidende beschouwingen) van deze Nota merkte de ondergetekende reeds op, dat het hoge niveau van de ontwerp-begroting voor 1950 — hetzelfde kan trouwens worden gezegd van de herziene raming van de begroting voor 1949 — de Regering met zorg vervult. Met name geldt dit voor de uitgaven ten laste van de Gewone Dienst. De stijging van de uitgaven van die Dienst volgens de herziene raming voor 1949 (f 2754 miljoen) en volgens de ontwerp-begroting voor 1950 (f 2681 miljoen) trekt in het bijzonder de aandacht bij een vergelijking van het bedrag van de oorspronkelijk vastgestelde begroting voor 1949 (f 2436 miljoen).

Voor deze stijging van de Gewone Dienst zijn, naast de reeds in het slot van paragraaf 1 genoemde factoren (toeneming van de bevolking en hogere uitgaven, welke een rechtstreeks gevolg zijn van veel meer ingrijpende uitgavenverminderingen op de Buitengewone Dienst I en van het Landbouw-Egalisatiefonds) in hoofdzaak drie oorzaken aan te wijzen:

1. de militaire uitgaven moesten belangrijk hoger worden geraamd dan bij het opstellen van de begroting voor 1949 kon worden voorzien, in verband met het feit, dat het maken van een begin met onze bijdrage in de gemeenschappelijke verdediging van West-Europa niet langer kon worden uitgesteld;

2. bij het opstellen van de begroting 1949 was nog geen rekening gehouden met salaris- en pensioenverbeteringen, welke thans niet alleen direct tot uitdrukking komen in hogere uitgaven voor salarissen en militaire pensioenen, doch ook indirect in een verhoging van diverse onderwijssubsidies en in de opvoering van een bijdrage aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds ten behoeve van de op pensioenen te verlenen toeslagen;

3. voor verschillende doeleinden moesten aanzienlijk hogere bedragen worden geraamd, welke enerzijds verband houden met de ontwikkeling van het herstel, anderzijds met de wenselijkheid om de werkgelegenheid zoveel mogelijk te stabiliseren. Zo legt het gereed komen van woningwetwoningen aan het Rijk een steeds groter wordende bijdrage in de exploitatiekosten op en valt aan een verhoging van de uitgaven voor onderhoud en verbetering van kanalen, vaarten, sluiswerken, bruggen en landwegen nauwelijks langer te ontkomen. Ook voor grondverbetering is meer geraamd. Vervolgens is

¹⁾ Hierbij dient echter te worden bedacht, dat in de f 3645 miljoen middelen voor 1949 een bedrag van netto globaal f 115 miljoen is begrepen wegens inhalen van achterstand in de directe belastingen en dat bij de raming voor 1950 geen rekening is gehouden met een bedrag wegens inhalen van achterstand.

voor het ter hand nemen van voldoende D.U.W.-objecten, indien de noodzaak daarvan zich mocht voordoen, op de desbetreffende post de nodige ruimte geopend.

Tenslotte moet in aanmerking worden genomen, dat de Gewone Dienst voor 1950 met f 86 miljoen wegens afschrijvingen is belast, terwijl van de aflossingen op gevestigde schuld, welke thans naar de Buitengewone Dienst II zijn overgebracht, op de begroting voor 1949 slechts f 26 miljoen ten laste van de Gewone Dienst kwam en f 52 miljoen ten laste van de Buitengewone Dienst I, nl. de aflossing op de gevestigde buitenlandse schuld.

Een vergelijking van de uitgaven van de Buitengewone Dienst I (ten laste waarvan, zoals bekend, worden gebracht de uitgaven, voortvloeiende uit de bijzondere tijdsomstandigheden) volgens de vastgestelde begroting voor 1949, de herziene raming voor 1949 en de ontwerp-begroting voor 1950 wijst uit, dat deze uitgaven voor 1949 oorspronkelijk werden geraamd op f 802 miljoen, dat zij aan de hand van de thans bekende gegevens voor dat jaar moeten worden begroot op f 886 miljoen en dat voor 1950 is uitgetrokken f 669 miljoen.

Het verschil tussen de oorspronkelijke en de herziene raming voor 1949 vindt voornamelijk zijn verklaring in de omstandigheid, dat meer dan aanvankelijk was begroot moet worden uitgegeven voor militaire doeleinden, voor brandstoffsubsidies en voor uitkeringen aan gemeenten voor suppletie-belastingopbrengsten over 1944 tot en met 1947, terwijl een nieuwe post moet worden opgenomen voor afwikkeling van het Militair Gezag.

Vergeleken met de herziene raming voor 1949 valt voor 1950 een zeer aanzienlijke vermindering van de brandstoffsubsidies te constateren. Ook de uitgaven van de Rijksbureaux voor Handel en Nijverheid, van het Centraal Distributiekantoor, van het Centraal Bureau Vergoeding Militaire Vorderingen, die voor herstel rechtsverkeer en voor bijzondere rechtspleging, alsmede voor uitbreiding van de capaciteit der strafgestichten, konden belangrijk lager worden geraamd, terwijl voor uitkeringen aan gemeenten wegens suppletie-belastingopbrengsten en voor afwikkeling Militair Gezag in de ontwerp-begroting voor 1950 geen gelden zijn uitgetrokken. Tenslotte is ter verklaring van de daling van het uitgavenniveau van de Buitengewone Dienst I het reeds hiervoor vermelde feit van belang, dat voor 1950 op die dienst geen bedrag voor aflossing van gevestigde buitenlandse schuld meer is uitgetrokken.

Een hoofdstuksgewijze vergelijking van de Gewone Dienst en van de Buitengewone Dienst I (uitgaven en middelen van aflopend karakter) volgens de vastgestelde begroting 1949 en de ontwerp-begroting 1950 geeft het volgende beeld (in miljoenen guldens)¹⁾:

Hoofdstuk der begroting		Gewone Dienst				Buitengewone Dienst I				Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			
		1949		1950		1949		1950		1949		1950	
		Uitg.	Midd.	Uitg.	Midd.	Uitg.	Midd.	Uitg.	Midd.	Uitg.	Midd.	Uitg.	Midd.
I	Huis der Koningin	1,4	—	2,0	—	—	—	—	—	1,4	—	2,0	—
II	Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	3,1	0,0	3,5	0,1	0,0	—	—	—	3,1	0,0	3,5	0,1
IIA	Algemene Zaken	2,7	0,1	2,0	0,0	—	—	—	—	2,7	0,1	2,0	0,0
III	Buitenlandse Zaken	34,0	2,9	34,9	2,9	—	—	—	—	34,0	2,9	34,9	2,9
IV	Justitie	103,2	47,3	109,1	35,8	31,7	15,5	13,7	6,5	134,9	62,8	122,8	42,3
V	Binnenlandse Zaken	118,0	2,7	139,5	4,5	4,3	0,2	3,0	1,6	122,3	2,9	142,5	6,1
VI	Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	321,2	24,8	350,2	28,5	2,9	—	2,7	—	324,1	24,8	352,9	28,5
VII A	Nationale Schuld	596,0	52,4	592,9	66,8	51,9	—	—	—	647,9	52,4	592,9	66,8
VII B	Financiën	123,5	2 948,3	132,4	3 269,5	363,7	36,1	405,3	1,2	487,2	2 984,4	537,7	3 270,7
VIII A	Oorlog	344,9	2,1	460,1	1,7	164,0	—	151,0	—	508,9	2,1	611,1	1,7
VIII B	Marine	208,5	5,0	201,8	6,0	4,9	—	—	—	213,4	5,0	201,8	6,0
IX A	Wederopbouw en Volkshuisvesting	64,8	24,1	101,2	32,8	52,4	2,3	18,3	0,9	117,2	26,4	119,5	33,7
IX B	Verkeer en Waterstaat	130,4	28,6	147,0	44,5	55,6	0,3	25,3	1,7	186,0	28,9	172,3	46,2
X	Economische Zaken	38,9	7,0	41,4	12,5	29,7	21,1	23,8	10,8	68,6	28,1	65,2	23,3
XI	Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	87,5	6,4	89,7	7,7	30,4	0,2	16,9	0,1	117,9	6,6	106,6	7,8
XII	Sociale Zaken	246,9	4,3	261,8	4,3	0,8	0,5	0,8	0,6	247,7	4,8	262,6	4,9
XIII	Overzeese Gebiedsdelen	11,2	0,0	12,1	0,1	10,2	—	8,0	—	21,4	0,0	20,1	0,1
XIV	Onvoorziene uitgaven	0,0	—	0,0	—	—	—	—	—	0,0	—	0,0	—
		2 436,2	3 156,0	2 681,6	3 517,7	802,5	76,2	668,8	23,4	3 238,7	3 232,2	3 350,4	3 541,1

¹⁾ Indien in de in deze Nota opgenomen tabellen voor een uitgavencategorie geen bedrag is geraamd, is dit aangegeven door een streepje; bedraagt het geraamde bedrag minder dan f 0,5 miljoen resp. f 0,05 miljoen dan is dit aangegeven door een 0 resp. 0,0.

In de eerste tabel, opgenomen op blz. 13, zijn de uitgaven van de Buitengewone Dienst I met het oog op het inzicht in de materiële inhoud van deze dienst gerangschikt naar uitgavengroepen. Vergelijken worden de uitgaven volgens de ontwerp-begroting 1950 met die van de oorspronkelijk vastgestelde begroting voor 1949.

Houdt men, voor wat de begroting 1949 betreft, rekening met de in onderdeel A van deze paragraaf genoemde te verwachten suppletoire verhogingen, onbeschikt blijvende bedragen en verhoogde middelenraming, dan verkrijgt men ten aanzien van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I gezamenlijk voor 1949 en 1950 het overzicht, dat is vervat in de tweede op blz. 13 opgenomen tabel. In die tabel zijn tevens de nadelige c.q. voordelige saldi per hoofdstuk aangegeven.

C. De Buitengewone Dienst II

Ten laste van deze dienst worden gebracht de uitgaven, welke worden gedaan ten behoeve van investeringen in nieuwe activa, voor zover tegenover die uitgaven een reële toeneming van het Staatsbezit staat en de kapitaalverstrekkingen.

In de hieronder opgenomen tabel is een hoofdstuksgewijze vergelijking gemaakt van de Buitengewone Dienst II volgens de vastgestelde begroting 1949 en de ontwerp-begroting 1950 (in miljoenen guldens):

Hoofdstuk der begroting		1949		1950	
		Uitg.	Midd.	Uitg.	Midd.
I	Huis der Koningin	—	—	0,9	—
II	Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	—	—	0,5	—
III	Buitenlandse Zaken	—	—	0,3	—
IV	Justitie	2,9	0,4	3,2	—
V	Binnenlandse Zaken	1,0	—	1,2	0,1
VI	Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	7,9	0,0	7,9	0,0
VII A	Nationale Schuld	—	34,2	86,2	91,3
VII B	Financiën	49,1	16,2	55,2	33,7
VIII A	Oorlog	31,3	—	36,3	0,0
VIII B	Marine	109,5	—	111,0	—
IX A	Wederopbouw en Volkshuisvesting	55,7	1,1	40,5	1,1
IX B	Verkeer en Waterstaat	52,8	9,3	161,2	28,5
X	Economische Zaken	62,8	10,0	60,8	30,0
XI	Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	7,9	0,3	10,1	0,6
XII	Sociale Zaken	0,3	0,0	0,2	0,0
		381,2	71,5	575,5	185,3

Gerangschikt naar uitgavengroepen met het oog op het inzicht in de materiële inhoud van deze dienst geeft een vergelijking volgens de vastgestelde begroting 1949 en de ontwerp-begroting 1950 het volgende beeld (in miljoenen guldens):

OMSCHRIJVING	1949			1950		
	Uitgaven	Middelen	Saldo	Uitgaven	Middelen	Saldo
<i>Investerings, rechtstreeks door het Rijk</i>						
A. Civiele sector	59,5	3,0	— 56,5	67,5	5,1	— 62,4
B. Militaire sector	133,5	—	— 133,5	138,9	0,0	— 138,9
<i>Uitkeringen en voorschotten aan Staatsbedrijven en fondsen</i>	99,2	41,1	— 58,1	201,7	45,9	— 155,8
<i>Uitkeringen en voorschotten aan lagere publiekrechtelijke lichamen</i>	69,2	1,3	— 67,9	39,4	1,3	— 38,1
<i>Andere uitkeringen en voorschotten</i>	14,2	10,1	— 4,1	18,6	8,2	— 10,4
<i>Aflossing van gevestigde schuld</i>	—	—	—	86,2	5,1	— 81,1
<i>Afschrijvingen</i>	—	—	—	—	86,2	+ 86,2
<i>Overige kapitaalsposten</i>	5,6	16,0	+ 10,4	23,2	33,5	+ 10,3
Totaal kapitaalsuitgaven en -ontvangsten	381,2	71,5	— 309,7	575,5	185,3	— 390,2

Vergelijkend overzicht van de Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter) naar uitgavencategorieën (in miljoenen guldens)

Omschrijving	1949			1950		
	Uitgaven	Middelen	Saldo	Uitgaven	Middelen	Saldo
Militaire uitgaven voor herstel van orde en rust in Indonesië en liquidatie oorlogvoering, waaronder begrepen het saldo Scheepvaartfonds	191,9	10,3	— 181,6	152,7	2,6	— 150,1
Handhaving van orde en rust in Nederland	0,3	—	— 0,3	0,3	—	— 0,3
Uitgaven voor herstel van oorlogsschade, genoemd in de stukken nopens het wetsontwerp op de materiële oorlogsschaden	422,9	0,1	— 422,8	427,0	0,1	— 426,9
Overige steun bij herbouw en noodhulp, waaronder begrepen verzorging oorlogsslachtoffers, aflossing langlopende buitenlandse credieten ¹⁾ , kosten herverkaveling Walcheren, oogstwerkzaamheden, repatriëring	104,5	4,2	— 100,3	39,8 ¹⁾	3,3	— 36,5
Uitgaven/ontvangsten in verband met de uitvoering van de wet op het consumentencrediet	1,3	0,0	— 1,3	—	0,1	+ 0,1
Overheidsbemoeiing met distributie en prijsregeling, t.w. Centraal Distributie Kantoor, tegemoetkoming gemeentelijke distributiekosten, Rijksbureaux voor handel en nijverheid, prijs subsidies (hierin echter niet begrepen het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds)	40,8	21,1	— 19,7	27,0	10,8	— 16,2
Bijdrage aan het Welvaartsfonds Suriname	8,0	—	— 8,0	8,0	—	— 8,0
Bijzondere Rechtspleging, hieronder mede begrepen zuiveringsmaatregelen en herstel rechtsverkeer	32,8	15,5	— 17,3	14,0	6,5	— 7,5
Ontvangsten voortvloeiende uit de geldzuivering	—	25,0	+ 25,0	—	—	—
Totaal uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter	802,5	76,2	— 726,3	668,8	23,4	— 645,4

Hoofdstuksgewijs vergelijkend overzicht van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I (in miljoenen guldens)

Hoofdstuk der begroting	Uitgaven		Middelen		Nadelige (—) c.q. voordelige (+) saldi	
	Begroting 1949 + suppl. verhogingen — onbeschikt blijvende bedragen ²⁾	Ontwerp begroting 1950	Herziene raming der middelen 1949 met inbegrip van inhalen achterstand belastingen	Ontwerp begroting 1950	Kolommen 2 en 4	Kolommen 3 en 5
1	2	3	4	5	6	7
I Huis der Koningin	1,8	2,0	—	—	— 1,8	— 2,0
II Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	3,3	3,5	0,0	0,1	— 3,3	— 3,4
II A Algemene Zaken	2,8	2,0	0,1	0,0	— 2,7	— 2,0
III Buitenlandse Zaken	34,2	34,9	2,9	2,9	— 31,3	— 32,0
IV Justitie	136,6	122,8	62,7	42,3	— 73,9	— 80,5
V Binnenlandse Zaken	189,1	142,5	2,9	6,1	— 186,2	— 136,4
VI Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen . .	343,4	352,9	24,8	28,5	— 318,6	— 324,4
VII A1 Nationale Schuld	660,6	592,9	55,7	66,8	— 604,9	— 526,1
VII B Financiën	502,6	537,7	3 394,4	3 270,7	+ 2 891,8	+ 2 733,0
VIII A Oorlog	640,7	611,1	2,1	1,7	— 638,6	— 609,4
VIII B Marine	241,4	201,8	5,0	6,0	— 236,4	— 195,8
IX A Wederopbouw en Volkshuisvesting . . .	145,6	119,5	26,4	33,7	— 119,2	— 85,8
IX B Verkeer en Waterstaat	221,9	172,3	28,9	46,2	— 193,0	— 126,1
X Economische Zaken	120,3	65,2	28,1	23,3	— 92,2	— 41,9
XI Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	120,1	106,6	6,5	7,8	— 113,6	— 98,8
XII Sociale Zaken	252,3	262,6	4,9	4,9	— 247,4	— 257,7
XIII Overzeese Gebiedsdelen	23,6	20,1	0,0	0,1	— 23,6	— 20,0
XIV Onvoorziene uitgaven	0,0	0,0	—	—	— 0,0	— 0,0
Totaal	3 640,3	3 350,4	3 645,4	3 541,1	+ 5,1	+ 190,7

¹⁾ Voor 1950 zijn de aflossingen op langlopende buitenlandse credieten ten bedrage van f 60 miljoen opgenomen onder de Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven).

²⁾ Geen rekening is gehouden met:

a. Suppletioire verhogingen voor uitgaven, welke in vorige begrotingen reeds

waren voorzien, doch toen wegens materiaalgebrek e.d. niet tot uitvoering konden worden gebracht;

b. Suppletioire verhogingen van de artikelen voor uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren.

Uit de beide tabellen op blz. 12 blijkt, dat, vergeleken met de vastgestelde begroting 1949 de kapitaalsuitgaven zijn gestegen van f 381 miljoen tot f 575 miljoen, derhalve met f 194 miljoen. Hierbij dient echter te worden bedacht, dat, zoals in onderdeel D, sub 4, van deze paragraaf nader zal worden toegelicht, de aflossingen op gevestigde schuld ten bedrage van ruim f 86 miljoen van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I naar de Buitengewone Dienst II zijn overgebracht. Voorts is onder de kapitaalsuitgaven van Hoofdstuk IX B (Verkeer en Waterstaat) een bedrag van ruim f 111 miljoen opgenomen wegens kapitaalverstrekking aan het Staatsbedrijf der P.T.T. Dit houdt verband met de omstandigheid, dat het uit hoofde van de vertraging in de verdere behandeling van het ontwerp van wet tot regeling van de rechtspositie van het Staatsbedrijf der P.T.T. (Gedrukte Stukken Zitting 1947—1948—636) niet verantwoord werd geacht, het principe der zelffinanciering voor de P.T.T. te handhaven; in afwachting van een nadere uitspraak der Staten-Generaal zijn de beginselen der Bedrijvenwet (*Staatsblad* 1928, no. 249) dan ook nauwgezet in acht genomen. De overige verschillen met de kapitaalsuitgaven voor 1949 liggen in een geringere orde van grootte en vallen grotendeels tegen elkaar weg.

In aansluiting aan de beide op blz. 12 opgenomen tabellen volgt hieronder nog, mede in miljoenen guldens, een hoofdstuksgewijs vergelijkend overzicht van de Buitengewone Dienst II 1949—1950, waarbij, voor wat de begroting 1949 betreft, rekening is gehouden met de in onderdeel A van deze paragraaf genoemde te verwachten suppletore verhogingen en onbeschikt blijvende bedragen.

De voornaamste verandering, welke hierdoor in het begrotingsbeeld 1949 optreedt, houdt verband met het voornemen om ook voor 1949 een bedrag van f 91,3 miljoen aan te vragen voor kapitaalverstrekking aan de P.T.T.

Hoofdstuk der begroting	Uitgaven		Middelen		Nadelige (—) c.q. voordelige (+) saldi	
	Begroting 1949 + suppletore verhogingen — onbeschikt blijvende bedragen ¹⁾	Ontwerp begroting 1950	Raming 1949	Ontwerp-begroting 1950	Kolommen 2 en 4	Kolommen 3 en 5
1	2	3	4	5	6	7
I Huis der Koningin	0,7	0,9	—	—	— 0,7	— 0,9
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	0,3	0,5	—	—	— 0,3	— 0,5
III Buitenlandse Zaken	0,7	0,3	—	—	— 0,7	— 0,3
IV Justitie	4,2	3,2	0,4	—	— 3,8	— 3,2
V Binnenlandse Zaken	1,1	1,2	—	0,1	— 1,1	— 1,1
VI Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	8,3	7,9	0,0	0,0	— 8,3	— 7,9
VII A 1 Nationale Schuld	0,2	86,2	34,2	91,3	+ 34,0	+ 5,1
VII B Financiën	57,4	55,2	16,2	33,7	— 41,2	— 21,5
VIII A Oorlog	47,1	36,3	—	0,0	— 47,1	— 36,3
VIII B Marine	109,5	111,0	—	—	— 109,5	— 111,0
IX A Wederopbouw en Volkshuisvesting	56,4	40,5	1,1	1,1	— 55,3	— 39,4
IX B Verkeer en Waterstaat	151,0	161,2	9,3	28,5	— 141,7	— 132,7
X Economische Zaken	59,8	60,8	10,0	30,0	— 49,8	— 30,8
XI Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	8,0	10,1	0,3	0,6	— 7,7	— 9,5
XII Sociale Zaken	0,4	0,2	0,0	0,0	— 0,4	— 0,2
Totaal	505,1	575,5	71,5	185,3	— 433,6	— 390,2

Teneinde een overzicht te geven van de bedragen, welke in de Buitengewone Dienst II (kapitaalsuitgaven) zijn opgenomen voor uitgaven, welke duurzaam nuttige diensten afwerpen, volgt hieronder een opsomming van die uitgaven:

Aanleg van wegen, voorkomende op het Rijkswegenplan	f 12 500 000
Aanleg van kanalen, vaarten, sluiswerken, bruggen c.a.	11 240 000
Verbetering van de waterstaatkundige toestand in het gebied van de benedenrivieren	7 550 000
Werken aan het Pannerdensch Kanaal	1 475 000
Landaanwinningsswerken	4 075 000

¹⁾ Geen rekening is gehouden met:

a. Suppletore verhogingen voor uitgaven, welke in vorige begrotingen reeds waren voorzien, doch toen wegens materiaalgebrek e.d. niet tot uitvoering konden worden gebracht;

b. Suppletore verhogingen van de artikelen voor uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren.

Kosten van bouw van bruggen c.a. f	1 800 000
Omhoogbrengen emplacement Leiden H.S. en wijziging Leiden S.S.	1 200 000
Aanbrengen beveiligingsinstallaties overwegen	415 000
Huisvesting van het leger	19 440 630
Huisvesting van de Koninklijke Marechaussee	2 200 000
Huisvesting van de luchtmacht en militaire vliegvelden	15 480 770
Aanschaffing van schepen, vaartuigen enz. voor de Marine, het Loodswezen, de Hydrografie en de betonning	87 122 000
Huisvesting van de Marine	7 034 500
Marine-etablissement te Soerabaja	4 000 000
Nieuwbouw van het Loodswezen, betonning enz. ...	825 000
Inrichting van bases en hulpbases voor de Marine ...	2 535 000
Aanleg vliegveld	3 500 000
Aanleg nieuwe haven te Den Helder	6 000 000
Nieuw-, aan- en verbouw van onroerende goederen door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst	17 589 500
Voorschotten voor de woningbouw (ingevolge artikel 56 der Woningwet)	770 000
Kredieten onder hypothecair verband voor verdere woningbouwvoorzieningen	30 000 000
Kosten voor het tot stand brengen van ruilverkavelingen	9 000 000
Kosten in verband met de gasvoorziening	5 000 000
Kosten in verband met de electriciteitsvoorziening ...	7 583 200
Lening voor uitbreiding van het Nationaal Luchtvaartlaboratorium	65 000
	1 800 000

Verstrekkings van kapitaal aan:

1. het Zuiderzeefonds	36 733 485
2. de Staatsmijnen in Limburg	52 800 000
3. het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf	389 500
4. het Staatsvisserijhavenbedrijf	249 000
5. het Staatsmuntbedrijf	26 000
6. het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie	111 482 000
Voorschotten aan gemeenten ingevolge de Landarbeiderswet voor aankoop onroerende goederen ...	100 000
Uitgaven voor het verkrijgen van te verbeteren of te ontginnen gronden ten behoeve van de tewerkstelling van arbeiders	1 000 000
Bijdragen aan instituten voor tuinbouwkundig onderzoek voor nieuwbouw	1 642 000

D. Nadere beschouwing van de uitgaven.

1. Het op blz. 16 opgenomen overzicht geeft een inzicht in de verdeling van de uitgaven van de vastgestelde begroting voor 1949 en de ontwerp-begroting voor 1950 over de verschillende doeleinden.

2. Tot dusver is, voor zoveel de begrotingscijfers voor 1950 betreft, in deze Nota nog geen rekening gehouden met de zgn. procedure voor het overbrengen van begrotingscredieten door middel van twee suppletioire begrotingen.

Deze procedure is voor het eerst toegepast ten aanzien van de begroting 1948 en is uitvoerig uiteengezet op de blz. 6 en 7 van de bij die begroting behorende Millioenennota. Deze procedure houdt in, dat de uitgaven voor bepaalde voorzieningen, waarvoor in vorige jaren reeds gelden waren beschikbaar gesteld, doch waaraan toen als gevolg van buitengewone omstandigheden geen uitvoering kon worden gegeven, in de *primitieve* begroting voor een volgend jaar niet worden geraamd. De vooropgezette bedoeling is daarbij om, voor zover het mogelijk zal blijken, in dat jaar wel uitvoering aan die voorzieningen te geven, daarvoor ten laste van de begroting van dat jaar *suppletioir* gelden aan te vragen onder gelijktijdige vermindering van de overeenkomstige artikelen op vorige begrotingen. Aldus wordt bereikt, dat bij de indiening van een begroting voor een bepaald jaar de begroting geen scheef beeld geeft in verband met het inhalen van achterstand. In normale jaren, waarin de achterstand over het algemeen tot geringe proporties beperkt blijft, bestaat aan deze procedure geen behoefte, doch in een tijd als deze, waarin als gevolg van bijzondere omstandigheden in verschillende gevallen toegestane begrotingscredieten niet konden worden verwerkt, draagt zij er toe bij, dat de *primitieve* begroting een juist beeld geeft van de autorisaties, welke daerdaad op het desbetreffende jaar betrekking hebben.

Verdeling van de uitgaven van de vastgestelde begroting 1949 en de ontwerp-begroting 1950 over de verschillende doeleinden
(in miljoenen gulden)

Categorieën	Gewone dienst		Buitengewone Dienst I (Uitgaven van aflopend karakter)		Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II (Kapitaals-uitgaven)	
	1949	1950	1949	1950	1949	1950	1949	1950
Nationale Schuld	544	473	52	—	596	473	—	86
Afschrijvingen	—	86	—	—	—	86	—	—
Buitenlandse Dienst	34	38	1	0	35	38	—	—
Politie en Justitie	168	175	29	12	197	187	3	4
Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	339	371	0	—	339	371	9	10
Herstel oorlogsschade ¹⁾	52	33	485	456	537	489	0	1
Militaire uitgaven in eigenlijke zin ²⁾	517	601	137	112	654	713	134	139
Waterstaat	74	91	—	—	74	91	78	75
Verkeer	17	16	—	—	17	16	8 ³⁾	122 ³⁾
Luchtvaart	12	12	—	—	12	12	19	8
Uitgaven ter bevordering van handel en nijverheid, niet opgenomen bij een der andere categorieën	19	21	0	3	19	24	64	78
Uitgaven ter bevordering van landbouw en visserij, niet opgenomen bij een der andere categorieën	55	67	3	2	58	69	7	8
Distributie-, controle- en prijsbeheersingsapparaat	24	14	30	12	54	26	—	—
Prijssubsidies, exclusief Landbouw-Egalisatiefonds	—	—	10	13	10	13	—	—
Sociale voorzieningen	346	385	39	44	385	429	1	1
Volkshuisvesting	31	45	2	6	33	51	54	39
Overzeese Gebiedsdelen	1	2	10	8	11	10	—	—
Bestuurskosten, niet opgenomen bij een der andere categorieën	116	127	1	0	117	127	4	4
Pensioenen	71	114	—	—	71	114	—	—
Wachtgelden, non-activiteitswedden, e.d.	16	10	3	1	19	11	—	—
Totaal	2436	2681	802	669	3238	3350	381	575
Landbouw-Egalisatiefonds	—	—	227	171	227	171	—	—
Totaal-generaal	2436	2681	1029	840	3465	3521	381	575

Ook bij de samenstelling van de begroting 1950 is er van uitgegaan, dat de procedure nog in beperkte mate zal worden toegepast en wel voor de volgende uitgaven:

A. *Uitgaven, welke oorspronkelijk op de begroting 1948 zijn geraamd.*

Gewone Dienst

Hoofdstuk IX A Wederopbouw en Volkshuisvesting ... f 3 300 000
(bijdragen aan gemeenten over 1948 en afgesloten dienstjaren in de exploitatie van woningwetwoningen, als bedoeld in art. 56, lid 3 en 4, der Woningwet)

Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat 1 220 000
(luchtverkeersbeveiliging f 1 020 000; bijdrage waterschap „Het Vrije van Sluis” f 200 000)

Buitengewone Dienst I

Hoofdstuk IX A Wederopbouw en Volkshuisvesting ... 235 000
(bijdragen aan gemeenten over 1948 en afgesloten dienstjaren ter tegemoetkoming in de betaling van de annuïteiten tot voldoening van rente en aflossing van de voorschotten, uit 's Rijks kas verstrekt voor de bouw van noodwoningen en noodwinkels)

¹⁾ Inbegrepen uitgaven, welke niet vallen onder die, genoemd in de stukken nopens het wetsontwerp op de materiële oorlogsschaden (Gedrukte Stukken Zitting 1947—1948 — 705).

²⁾ Uitgegaan is van de uitgaven van de Departementen van Oorlog en van Marine. Hierop zijn in mindering gebracht de uitgaven voor demobilisatievoorzieningen (welke tot de sociale voorzieningen zijn gerekend), die voor militaire pensioenen (ondergebracht in de rubriek pensioenen) en die voor loodswegen en voor hydrografie (opgenomen in de rubriek verkeer). Daarentegen is wel rekening gehouden met de uitgaven van het Departement van Overzeese Gebiedsdelen voor de landmacht in Suriname en in de Nederlandse Antillen.

³⁾ De hierin opgenomen post wegens kapitaalverstrekking aan het Staatsbedrijf der P.T.T. is in 1949 voor memorie uitgetrokken en in 1950 voor f 111 miljoen.

<i>Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat</i>	f 2 000 000
(kosten Regeringsgarantie onderstand zeelieden)	
<i>Hoofdstuk XI Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening</i>	2 000 000
(herbebossing)	
Buitengewone Dienst II	
<i>Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat</i>	10 000 000
(luchtvaartterreinen)	
<i>Hoofdstuk X Economische Zaken</i>	45 000
(nieuw-, aan- en verbouw en aankoop gronden IJkwezen)	
B. Uitgaven, welke oorspronkelijk op de begroting 1949 zijn geraamd.	
Buitengewone Dienst I	
<i>Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat</i>	1 000 000
(wederopbouw Rijkseigendommen)	
Buitengewone Dienst II	
<i>Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat</i>	4 000 000
(luchtvaartterreinen)	
	f 23 800 000

3. De hoofdzakelijk in de Buitengewone Dienst I en voor een deel in de Gewone Dienst van de ontwerp-begroting 1950 opgenomen bedragen voor uitgaven ten behoeve van oorlogsherstel, genoemd in de stukken nopens het wetsontwerp op de materiële oorlogsschaden (Gedrukte Stukken Zitting 1947—1948 — 705), belopen in totaal een bedrag van f 472 miljoen.

Dit bedrag van f 472 miljoen voor uitgaven ten behoeve van oorlogsherstel kan als volgt worden gespecificeerd:

Gewone dienst

Rente aan oorlogsschadegerechtigden ...	f 31 720 000
Rente wegens uitgestelde betalingen van uitkeringen wegens vlootreconstructie	1 628 000
	f 33 348 000

Buitengewone Dienst I

Herstel van aan Rijks eigendommen toegebrachte schade	f 10 645 432
Herstelling van monumenten van geschiedenis en kunst	2 000 000
Bijdragen ten behoeve van de wederopbouw van de aan publiekrechtelijke lichamen toebehorende eigendommen	65 000 000
Herstel oorlogsschade Wieringermeer ...	2 540 000
Bijdragen in oorlogsschade aan onroerende goederen en vergoedingen ont-eigende opstallen	93 450 000
Bijdragen in oorlogsschade aan schepen	8 025 000
Bijdragen in oorlogsschade aan roerende goederen	50 000 000
Bijdragen in oorlogsschade aan huisraad	60 000 000
Bijdragen en extra-bijdragen in verband met schade door eigen verzet	1 400 000
Rente over door derden verstrekte credieten ten behoeve van aanvullende herstellfinanciering	800 000
Verliezen geleden op door de Herstelbank bij wijze van voorschot op de Rijksbijdrage in oorlogsschade verstrekte credieten	250 000
Vergoeding aan de Herstelbank voor geleden verliezen op voor risico van de Staat verleende credieten aan bedrijven, welke oorlogsschade hebben geleden	300 000
Vergoeding aan de Herstelbank voor het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de Staat in verband met de uitkering van de Rijksbijdragen in materiële oorlogsschaden	570 000

Vermogensschade, geen schade aan goederen zijnde, als gevolg van bijzondere handelingen, maatregelen of beschikkingen van de vijand geleden ... f	750 000
Financiering van het Landbouwherstel	84 500 000
Schadevergoedingen voortvloeiende uit de Zee- en luchtvaartverzekeringswet 1939	15 000 000
Apparaatskosten Commissariaat voor Oorlogsschade	4 394 180
Schadevergoedingen huisraad politieke delinquenten	6 000 000
Verliezen op oorlogsmolestcredieten ...	200 000
Vergoeding voor zoengelden	25 000 000
Uitgaven verbonden aan het taxeren van oorlogsschade alsmede schade door onteigening aan onroerende goederen	1 250 000
Bijdragen aan gemeenten voor werkzaamheden ten behoeve van de wederopbouw	3 350 000
Provinciale Directies	2 316 692
Uitgaven Herstel Rijn- en Binnenvloot	500 000
	f 438 241 304
Totaal Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	f 471 589 304

4. In de schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling met de Staten-Generaal over de begroting 1949 heeft de ondergetekende zijn voornemen kenbaar gemaakt om van de voor de Staatsbalans verzamelde gegevens nopens de materiële activa van de Staat gebruik te maken voor het berekenen van de daarop toe te passen afschrijvingen en de afschrijvingsbedragen voortaan, voor het eerst in het jaar 1950, ten laste van de begroting te doen komen.

Aan dit voornemen is thans uitvoering gegeven door het opnemen van een artikel op de Gewone Dienst van hoofdstuk VII A 1 (Nationale Schuld) wegens bijdrage aan de Buitengewone Dienst II (kapitaalsontvangsten) ten bedrage van de afschrijvingen op de activa van de Staat ad f 82 000 000.

Aangezien het bedrag der afschrijvingen voor 1950 f 4 208 774 minder bedraagt dan het bedrag der verplichte aflossingen op de geconsolideerde schuld, is tevens onder de Gewone Dienst van hoofdstuk VII A 1 een artikel opgenomen wegens bijdrage aan de Buitengewone Dienst II (kapitaalsontvangsten) ten bedrage van het verschil tussen de verplichte aflossing op de gevestigde Staatsschuld en de afschrijvingen op de activa van de Staat ad f 4 208 774. Door de Gewone Dienst aldus te belasten wordt het deficit van de Staatsbalans met dit bedrag verminderd.

Onder de middelen van de Buitengewone Dienst II (kapitaalsontvangsten) zijn de met de genoemde begrotingsartikelen corresponderende posten opgenomen.

Voorts zijn de posten aangaande aflossing van Staatsschuld overgebracht van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I naar de Buitengewone Dienst II.

De betekenis van een en ander is nader toegelicht in de Memorie van Toelichting op hoofdstuk VII A 1 (Nationale Schuld), waarnaar verder moge worden verwezen.

5. In paragraaf 1 (Inleidende beschouwingen) van deze Nota is er reeds de aandacht op gevestigd, dat het beeld van de uitgaven van de ontwerp-begroting in zoverre onvolledig is, dat geen rekening is gehouden met de gevolgen, welke de alsnog te nemen maatregelen op het gebied van levensmiddelen subsidies, enz., voor het Staatsbudget zullen hebben.

Voorts is in de ontwerp-begroting 1950, in overeenstemming met het bestaande gebruik, geen rekening gehouden met de financiële gevolgen van wetsontwerpen, welke tijdens het samenstellen der begroting nog bij de Staten-Generaal in behandeling waren.

Als zodanig dient in het bijzonder te worden genoemd het ontwerp van wet tot verplichte verzekering van werknemers tegen geldelijke gevolgen van onvrijwillige werkloosheid (Gedrukte Stukken Zitting 1947—1948 — 704). Aangezien op dit moment nog niet met

zekerheid valt te zeggen op welk tijdstip in 1950 de nieuwe regeling in werking zal treden, is het niet mogelijk thans reeds een raming op te stellen van de uitgaven, die deze wet in 1950 voor het Rijk met zich mede zal brengen. Hierbij dient voorts nog te worden bedacht, dat, als de bedoelde wet in werking treedt, de overbruggingsregeling en de thans bestaande wachtgeldregelingen zullen komen te vervallen.

In de Millioenennota, behorende bij de begroting voor 1949, zijn verschillende maatregelen aangaande de financiële positie van het Rijkspersoneel genoemd, welke bij de samenstelling van die begroting buiten beschouwing moesten worden gelaten. Inmiddels zijn de desbetreffende wettelijke regelingen tot stand gekomen, zodat daarmee bij de samenstelling van de ontwerp-begroting voor 1950 wel rekening kon worden gehouden. Geen regeling is echter nog getroffen inzake het verkrijgen van recht op pensioen door arbeidscontractanten, die ten minste twee jaar in 's Rijks dienst zijn en ook overigens aan bepaalde voorwaarden voldoen, welke voorziening het vorig jaar eveneens is aangekondigd. Ten aanzien hiervan zij medegedeeld, dat de bestudering van dit vraagstuk één van de onderdelen is van de taak van de bij Koninklijk besluit van 22 Juni 1949, no. 12 (*Nederlandse Staatscourant* van 6 Juli 1949, no. 129), ingestelde Staatscommissie inzake herziening der pensioenwetgeving. In hoeverre de te dezer zake te treffen regeling zal leiden tot uitgaven ten laste van de begroting voor 1950 valt onder de gegeven omstandigheden bezwaarlijk te zeggen.

E. *Nadere beschouwing van de middelen.*

Bij de raming van de belastingmiddelen voor 1950 is uiteraard in de eerste plaats aandacht geschonken aan de tot nu toe bekende belastingopbrengsten voor 1949. Aan de hand daarvan mag als vaststaand worden aangenomen, dat de werkelijke opbrengsten der belastingen over 1949 de ramingen zullen overtreffen.

Zo hebben de niet-kohier-belastingen in de eerste zes maanden van het jaar reeds f 1263 miljoen opgebracht, zijnde 56 % van de geraamde jaaropbrengst. Wel zal het écart tussen raming en realisatie in 1949 van geringer omvang zijn dan over het belastingjaar 1948 het geval was. Hierbij dient evenwel in aanmerking te worden genomen, dat bij het vaststellen van de ramingen over 1948 een grote mate van onzekerheid bestond omtrent de invloed van de per 1 Juli 1947 ingevoerde nieuwe tarieven van de loon- en de inkomstenbelasting. Anderzijds kan het sterke accres in de ontvangsten — gevolg o.m. van de gunstige ontwikkeling van de bedrijvigheid — dat in vroegere jaren viel waar te nemen en dat de verwachtingen dienaangaande regelmatig heeft overtroffen, niet blijvend zijn. De tendentie tot stabilisatie, die zich, na de snelle ontplooiing sedert de bevrijding, in het economisch bestel begint af te tekenen, wordt ook in de belastingontvangsten weerspiegeld. Toch blijken met name de loonbelasting en de invoerrechten de ramingen nog aanzienlijk te overtreffen; de opbrengst zal in beide gevallen ca f 65 miljoen hoger zijn dan een jaar geleden werd verwacht.

Ten aanzien van de accijns op suiker en op gedistilleerd heeft de opheffing van de distributie tot hogere opbrengsten geleid. Hiertegenover staat, dat de teruggang van het verbruik van bier sterker is dan aanvankelijk werd verwacht, zodat de raming vrij zeker niet zal worden gehaald. Hetzelfde is het geval ten aanzien van het zegelrecht; hierin weerspiegelt zich o.m. de verminderde emissiebedrijvigheid.

De opbrengsten der belastingen over het lopende jaar worden voorts gunstig beïnvloed, doordat ook in 1949 weer een deel van de achterstand bij de kohierbelastingen wordt ingehaald; deze achterstand was bij het opstellen van de raming buiten beschouwing gelaten, teneinde dubbele verantwoording te voorkomen.

Voor een nadere motivering van de ramingen voor 1950 moge worden verwezen naar hetgeen in de Memorie van Toelichting van de wet op de middelen is vermeld. De afzonderlijke ramingen zijn enerzijds gebaseerd op de tot dusverre bekende opbrengsten, anderzijds op de verwachte ontwikkeling van de factoren, die op het verloop van de opbrengsten van invloed zijn. Evenals dit bij de ramingen voor 1949 het geval was, is geen rekening gehouden met de baten uit hoofde van het inhalen van achterstand bij de kohierbelastingen — omdat in vorige jaren het totaal per belastingjaar is geraamd, zonder in aanmerking te nemen in welk jaar deze kohierbedragen verantwoord zouden worden — en evenmin, zoals reeds in de inleiding van deze Nota is medegedeeld, met de gevolgen van aangekondigde belastingherzieningen.

Hieronder volgt een overzicht van de ramingen voor 1949 en 1950 van de aan het Rijksbudget ten goede komende belastingopbrengsten (dus na aftrek van de uitkeringen aan de provincies en de gemeenten). Hierbij zij aangetekend, dat een volledig overzicht der belastingmiddelen, waarbij ook de bruto-opbrengsten, dus zonder de hiervoor bedoelde aftrek, zijn vermeld en tevens de verschillen tussen de ra-

mingen voor 1949 en voor 1950 zijn aangegeven, is opgenomen in bijlage B van deze Nota.

Geraamde opbrengst der belastingen
(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Raming voor 1949	Raming voor 1950
Inkomstenbelasting (na aftrek van voorheffing) . .	639,1	675,6
Vermogensbelasting van natuurlijke personen . .	50,2	54,8
Vennootschapsbelasting	159,8	228,3
Loonbelasting	456,5	511,3
Dividendbelasting	36,5	41,1
Commissarissenbelasting	3,7	5,9
Vereveningsheffing	200,0	210,0
Motorrijtuigenbelasting	35,0	40,0
Bijzondere wijnbelasting	0,1	0,0
Invoerrechten	214,6	273,9
Statistiekrecht	6,4	6,4
Accijns op zout	6,4	6,4
Accijns op gedistilleerd	59,1	76,0
Accijns op bier	19,2	14,6
Accijns op suiker	59,3	73,0
Accijns op tabak	155,2	173,5
Belasting op gouden en zilveren werken	0,8	0,6
Omzetbelasting	712,1	730,4
Rechten van zegel	18,3	16,4
Rechten van registratie	27,4	32,0
Rechten van successie, van overgang en van schenking	59,4	59,4
	2 919,1	3 229,6

F. *Nadere beschouwing van de begrotingshoofdstukken.*

In de Millioenennota, behorende bij de begroting 1949, zijn aan elk begrotingshoofdstuk, afzonderlijk voor de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en de Buitengewone Dienst II, beschouwingen gewijd. Mede in verband met een van de zijde van de Staten-Generaal gemaakte opmerking, dat de Millioenennota o.m. door haar omvangrijkheid slechts door een kleine kring van deskundigen kan worden verwerkt, is thans in dit opzicht naar beperking gestreefd. In deze Nota zijn daarom slechts beschouwingen opgenomen betreffende die begrotingshoofdstukken, welke voor 1950 ten opzichte van 1949 een opmerkelijke stijging dan wel een opmerkelijke daling vertonen. De splitsing naar de drie begrotingsdiensten is achterwege gelaten, terwijl er voorts naar gestreefd is vooral de grote lijnen, zoals die in de onderscheidene begrotingshoofdstukken zijn neergelegd, naar voren te doen komen. Voor een meer gedetailleerde verklaring der begrotingscijfers moge worden verwezen naar de Memoriën van Toelichting op de desbetreffende hoofdstukken.

Justitie. De opmerkelijke daling van de uitgaven bij de Buitengewone Dienst I van de begroting van Justitie is voornamelijk een gevolg van de opheffing van de commissie voor oorlogspleegkinderen en van de bijzondere gerechtshoven, de massale opheffing van het beheer der landverraderlijke vermogens, de liquidatie van de stichting toezicht politieke delinquenten en van de bijzondere jeugdzorg, de snelle liquidatie van de bewarings- en interneringskampen en de inkrimping van het afwikkelsbureau Directoraat-Generaal voor de Bijzondere Rechtspleging. Verder konden de uitgaven voor de tijdelijke uitkeringsregeling voor personeel van de Bijzondere Rechtspleging aanmerkelijk lager worden geraamd. De daling der middelen is voor een deel een gevolg van het teruglopen der heffing op vermogens wegens opheffing van het beheer van vele vermogens, voor een ander deel een gevolg van het feit, dat de ontvangsten voortvloeiende uit arbeid en landbouw bij het gevangeniswezen in 1950 ten bate van de Gewone Dienst komen.

Tenslotte dient nog te worden vermeld dat voor 1949 een suppletoire verhoging van de Buitengewone Dienst I is te verwachten van $\pm$ f 13 miljoen, waarvan f 10,8 miljoen nodig is voor uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren en het overige gedeelte voornamelijk voor verhoging van artikelen voor de Bijzondere Rechtspleging en het Herstel Rechtsverkeer.

Binnenlandse Zaken. De aanmerkelijke stijging van de uitgaven op de begroting van dit Ministerie wordt voornamelijk veroorzaakt door de opnemings van de kosten der toeslagen op de in artikel 7 van de wet van 5 November 1948 (*Staatsblad* no. I 498) bedoelde pensioenen. Deze vergoeding zal te zijner tijd in een annuïteit moeten worden gefixeerd en zal volgens ruwe schatting ongeveer f 25 miljoen bedragen. Ook voor het jaar 1949 zal dit bedrag suppletoir moeten worden aangevraagd.

Hogere uitgaven op deze begroting worden verder veroorzaakt door de opnemings van de kosten van de Binnenlandse Veiligheidsdienst onder de begroting van Binnenlandse Zaken, terwijl de vroegere Centrale Veiligheidsdienst onder het Ministerie van Algemene Zaken ressorteerde.

Een verhoging was nodig voor de Dienst Geneeskundige Verzorging Politie, waartegenover een ongeveer gelijke verhoging der middelen staat. Voorts was het nodig het bedrag uitgetrokken voor de kosten verbonden aan de wet buitengewoon pensioen 1940—1945 (*Staatsblad* no. H 313) alsmede voorschotten op de ingevolge deze wet te verlenen pensioenen belangrijk te verhogen.

Hierteenover staan enkele verminderings, waarvan mogen worden genoemd die van de uitkeringen aan voormalig Rijkspersoneel in tijdelijke dienst of werkzaam op arbeidsovereenkomst ingevolge de Tijdelijke Uitkeringsregeling 1947 (*Staatsblad* no. I 49), zulks op grond van de verwachte afvloeiing in 1950; die van de voedselvoorziening van de Nederlanders in Duitsland, daar naar verwachting hulp op grote schaal in 1950, op grond van de verbetering van de algemene toestand, achterwege zal kunnen blijven en die van de periodieke uitkeringen aan oorlogsslachtoffers.

Voorts is het mogelijk gebleken bij de Rijksdienst voor de ondersteuning van behoeftige Nederlanders in het buitenland verdere bezuinigingen tot stand te brengen. De geldelijke gevolgen hiervan zullen echter niet dadelijk ten volle tot uiting komen doch hebben voor 1950 reeds geleid tot een aanmerkelijke besparing op de personeelskosten van deze dienst.

Onderwijs. De vermeerdering van uitgaven voor het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen wordt in hoofdzaak veroorzaakt door de wijziging van het bezoldigingsbesluit voor ambtenaren en onderwijzend personeel en door de toeneming van het aantal leerlingen bij de verschillende takken van onderwijs.

De subsidiën en vergoedingen, welke voor het onderwijs worden uitbetaald, hebben voor het grootste gedeelte betrekking op salarissen, en vertonen de gevolgen van de hierbovengenoemde oorzaken.

Daar bij de opstelling van de begroting voor het dienstjaar 1949 o.a. geen rekening kon worden gehouden met de terugwerkende kracht van de herziene bezoldigingsregelingen, zullen uit dezen en anderen hoofde voor dat jaar nog suppletoire verhogingen moeten plaats vinden tot een bedrag van $\pm$ f 25 miljoen.

Nationale Schuld. De daling van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I is o.m. een gevolg van de vermindering van de gevestigde en de vlottende schuld. Deze vermindering vindt voor de gevestigde schuld plaats door verplichte aflossing en door het in betaling geven van Staatsschuld ter voldoening van aanslagen in de Vermogensaanwasbelasting en in de Vermogensheffing ineens. Tegenover deze vermindering van gevestigde schuld staat een toeneming, zij het dan ook een geringere, van gevestigde schuld door de plaatsing van Investerings- en Beleggingscertificaten waardoor echter de vlottende schuld weer afneemt of toeneming der vlottende schuld wordt voorkomen.

De daling der uitgaven is verder toe te schrijven aan een verlaging van de post rente aan oorlogsschade-gerechtigden en een verlaging van de post rente wegens zekerheidsstellingen voor belastingschulden. Zoals in onderdeel D van deze paragraaf, sub 4, reeds is medegedeeld is in 1950 voor het eerst ten laste van de Gewone Dienst gebracht een bijdrage aan de Buitengewone Dienst II ten bedrage van het totaalbedrag der afschrijvingen op de activa van de Staat benevens een bijdrage ten bedrage van het verschil tussen de verplichte aflossingen op de gevestigde schuld en de bovengenoemde afschrijvingen. In verband daarmee zijn de aflossingen op gevestigde schuld voor 1950 overgebracht van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I naar de Buitengewone Dienst II.

Financiën. Inzake de verhoging van de Buitengewone Dienst I moge het volgende worden opgemerkt. Mede in verband met het feit, dat de verrekening van de vergoedingen voor boeten en zoengelden met de vermogensaanwasbelasting uit het wetsontwerp Vermogensaanwasbelasting is gelicht, is thans het totaal van de uitgaven, dat volgens de laatste schatting aan vergoeding zal worden betaald, op de begroting gebracht.

Bij de raming van de post Financiering van het Landbouwherstel werd vorige jaren rekening gehouden met vermoedelijke overschotten van voorafgaande jaren. Ditmaal is het volle te besteden bedrag opgebracht, waarbij rekening is gehouden met een maximale afwikkeling van de schadegevallen.

Ten aanzien van de hogere raming van de uitgaven voor de wederopbouw van publiekrechtelijke lichamen moge er op worden gewezen, dat bij de raming van het voor 1949 uitgetrokken bedrag rekening was gehouden met een vermoedelijk overschot van 1948 van f 40 miljoen. Voor 1950 moet bovendien meer worden geraamd in verband met de voorgenomen opheffing per 1 Januari 1950 van de Dienst Wederopbouw Rotterdam, waardoor de financiering van de wederopbouwwerken in Rotterdam met ingang van laatstgenoemde datum niet meer ten laste komt van de begroting van het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting, doch ten laste van de begroting van Financiën. Tevens moest worden rekening gehouden met het afnemen van belemmerende factoren in de wederopbouw en met het feit, dat meer en grotere herbouwplannen ter hand worden genomen.

Ofschoon het bovenstaande tot een belangrijk hogere raming van de Buitengewone Dienst I zou leiden, is de uiteindelijke verhoging beperkt kunnen blijven in verband met een lagere raming van ondergenoemde posten.

De raming van uitkeringen van oorlogsschade aan roerende goederen, behorende tot een bedrijf of dienende tot het uitoefenen van een beroep, kan, in verband met de in 1950 te verwachten opnemering van gelden door getroffen en, worden verlaagd. Voor bijdragen in oorlogsschade aan huisraad kan voor 1950 een lager bedrag worden uitgetrokken, aangezien kan worden volstaan met het opbrengen van een bedrag voor uitbetaling van het eerste gedeelte op de aanvullende regeling huisraadschade.

In verband met het ernstige streven om het Centraal Bureau Vergoeding Militaire Vorderingen per 1 Januari 1950 te liquideren, is de post vergoedingen voor memorie uitgetrokken, hetgeen ten opzichte van 1949 een verlaging betekent.

Wegens aandeel van het Rijk in de kosten van de vlootreconstructie grote, korte en kustvaart is in totaal in de jaren 1946 t/m 1949 f 102 miljoen ten laste van de begroting van Financiën en ten bate van het Scheepvaartfonds gebracht. Of het nadelig saldo van de reconstructie met voormeld bedrag is gedekt kan thans nog niet met zekerheid worden vastgesteld, aangezien de rederijen, welke de kustvaart uitoefenen tot 1 Januari 1951 en zij die de grote en korte vaart uitoefenen tot 2 Maart 1953 de gelegenheid hebben van het recht tot vervanging gebruik te maken. Mocht onverhoopt blijken, dat genoemd bedrag niet ten volle toereikend is, dan zullen te zijner tijd de benodigde gelden worden aangevraagd. Daar niet wordt verwacht, dat dit in 1950 het geval zal zijn, worden voor dat jaar geen gelden meer aangevraagd.

Oorlog. Bij een beschouwing van de stijging van de uitgaven van het Ministerie van Oorlog voor 1950 ten opzichte van die voor 1949 mag niet uit het oog worden verloren, dat voor 1949 enkele belangrijke supplettoire begrotingen zullen worden ingediend. Deze betreffen de uitgaven ten behoeve van de nationale reserve en de reserve grensbewaking (f 12,9 miljoen) en de herziening der militaire salarissen (f 13 miljoen). Bovendien zullen nog supplettoire verhogingen nodig zijn voor diverse andere uitgaven, o.a. voor die voortvloeiend uit de internationale militaire samenwerking.

De meerdere uitgaven voor 1950 op de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I tezamen zijn in hoofdzaak een gevolg van de uitbreiding der legersterkte tengevolge van de internationale samenwerking op militair gebied, welke uitbreiding uitmondt in de toename der kosten voor salarissen, voeding, kleding, kostwinners-vergoedingen e.d.

Verder wordt de stijging der uitgaven op deze gezamenlijke diensten veroorzaakt door de versnelde demobilisatie van militairen uit Indonesië.

De verhoging der kapitaalsuitgaven vindt haar oorzaak in de uitbreiding der legersterkte, waardoor uitbreiding van legeringsruimte nodig is, alsmede in een gedeeltelijke voorziening in het ernstige tekort aan magazijn- en garageruimte.

Tenslotte dient te worden opgemerkt, dat in de begroting 1950, in tegenstelling met die van vorige jaren, onder de kapitaalsuitgaven slechts zijn opgenomen de bedragen die naar verwachting in dat jaar zullen worden verwerkt. De bedragen welke niet zullen worden verwerkt zijn n.l. binnenslijns afgetrokken.

Wederopbouw en Volkshuisvesting. De uitgaven onder de Gewone Dienst zijn belangrijk hoger geraamd en die onder de Buitengewone Dienst I zijn met ongeveer een gelijk bedrag verlaagd, zodat de uitkomst voor deze diensten tezamen per saldo slechts iets hoger is dan in 1949.

De stijging van de Gewone Dienst is hoofdzakelijk het gevolg van hogere ramingen voor de bijdragen in de exploitatietekorten van woningwetwoningen en voor de bijdragen in de lonen van de D.U.W.-arbeiders. De post voor bijdragen aan gemeenten in de exploitatie van woningwetwoningen neemt uiteraard toe naarmate meer woningwetwoningen gereed komen. Hierbij dient evenwel in aanmerking te worden genomen, dat het voor 1949 geraamde bedrag bij suppletore wet met f 7,8 miljoen zal moeten worden verhoogd.

Bij de raming van de bijdragen in lonen van D.U.W.-arbeiders en daarmee gelijk te stellen uitgaven, is uitgegaan van 17 000 te werk te stellen werkloze arbeiders. Het voor 1949 voor deze loonbijdragen geraamde bedrag, hetgeen was gebaseerd op 10 000 arbeiders, is tengevolge van de toegenomen werkloosheid ontoereikend gebleken en zal met rond f 22 miljoen moeten worden verhoogd.

De financiering van de wederopbouwwerken van de gemeente Rotterdam en van het herstel van eigendommen van het Rijk e.d. in de Wieringermeer zal in 1950 uit Hoofdstuk VII B (Financiën) geschieden, waardoor de Buitengewone Dienst I van Wederopbouw en Volkshuisvesting kon worden verlaagd. Bovendien zijn voor 1950 geen ramingen opgenomen voor de apparaatskosten van de Dienst Wederopbouw Rotterdam en de Commissie Wederopbouw Wieringermeer, welke diensten in 1950 niet meer zullen bestaan.

De kosten, welke verband houden met de tewerkstelling van arbeiders buiten hun woonplaats, als reis- en verblijfskosten, kosten voor geestelijke en culturele verzorging en huisvestingskosten zijn belangrijk lager geraamd. Dit is het gevolg van het feit, dat enerzijds de tewerkstelling van vreemde arbeiders terugloopt en dat anderzijds de kosten voor het aantrekken van vreemde arbeiders in de aanneemsommen worden doorberekend.

Voorts drukt ook de decentralisatie der wederopbouwwerkzaamheden haar stempel op de uitkomst van de begroting van dit hoofdstuk.

De personeels- en algemene uitgaven der bouw bureaux zijn ten gevolge van de decentralisatie lager geraamd. Hiertegenover staat echter een verhoging van de bijdragen aan gemeenten voor werkzaamheden ten behoeve van de wederopbouw.

De bijdragen, welke op grond van de Financieringsregeling Nieuwbouw 1947/48 in de exploitatietekorten van door particulieren gebouwde woningen worden verleend, zijn voor 1950 hoger geraamd.

De kapitaalsuitgaven zijn ten opzichte van 1949 verminderd. De lagere raming is voornamelijk toe te schrijven aan het feit, dat evenals in 1949 ook in 1950 voor de financiering van de woningwetbouw zal worden gestreefd naar een zo ruim mogelijke inschakeling van institutionele beleggers, e.a.

Tenslotte zij nog vermeld, dat de hogere raming der middelen is toe te schrijven aan de toenemende betalingen wegens rente en aflossingen van voorschotten ingevolge artikel 56 der Woningwet.

Verkeer en Waterstaat. Met betrekking tot het verschil tussen de bedragen voor 1949 uitgetrokken op de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I van de begroting van Verkeer en Waterstaat en die geraamd voor 1950, zij er de aandacht op gevestigd, dat de uiteindelijke daling van deze diensten gezamenlijk een gevolg is van een stijging van de uitgaven op de Gewone Dienst enerzijds en een grotere daling van de uitgaven op de Buitengewone Dienst I anderzijds.

De Gewone Dienst stijgt voornamelijk door verhoging van de posten voor noodzakelijke onderhoudswerken bij de Rijkswaterstaat, de technische herziening van het Bezoldigingsbesluit, een hogere uitkering aan de provinciën tengevolge van een hogere raming van de opbrengst der Motorrijtuigenbelasting en het opbrengen van een bedrag voor deelneming in de ontwikkeling van de vliegtuigindustrie. Hiertegenover staat een verlaging door verdere inkrimping van de afdeling Verkeer- en Vervoersdiensten. De lagere raming van de Buitengewone Dienst I houdt verband met een mogelijk geachte vermindering van het bedrag voor herstel en wederopbouw van Rijkseigendommen en dat voor uitkeringen ingevolge de Zee- en luchtvaartverzekeringswet.

De middelen van beide diensten konden worden verhoogd op grond van de verwachte uitkomsten van het Staatsbedrijf der P.T.T. en van het Scheepvaartfonds.

De hogere raming der kapitaalsuitgaven is een gevolg van de kapitaalsverstrekkingen aan de K.L.M. en aan de P.T.T. Voor wat de P.T.T. betreft zij in herinnering gebracht, dat bij de opstelling van de P.T.T. begroting voor 1949 het voornemen bestond in de kapitaalsvoorziening voor het bedrijf op andere wijze te voorzien. Inmiddels is echter besloten voor 1949 ten behoeve van de kapitaalsverstrekking aan de P.T.T. alsnog suppletoir een bedrag van ruim f 91 miljoen aan te vragen.

Ook op deze dienst vergen de kapitaalsuitgaven voor de Rijkswaterstaatswerken een hoger bedrag dan in 1949.

Voor de aanleg van luchtvaartterreinen behoefde tengevolge van het beschikbaar blijven van gelden van vorige jaren echter niets te worden geraamd.

De stijging der middelen wordt veroorzaakt door de aflossingen van het aan de P.T.T. verstrekte kapitaal, die van hoofdstuk VII A 1 (Nationale Schuld) naar dit hoofdstuk zijn overgebracht.

Economische Zaken. De teruggang van de Buitengewone Dienst I van de begroting van Economische Zaken t.o.v. 1949 komt nog duidelijker tot uiting indien men rekening houdt met het feit, dat de begroting voor 1949 suppletoir verhoogd zal dienen te worden met ca. f 50 miljoen ¹⁾, waarvan f 2 miljoen voor uitgaven ten behoeve van de uitvoeringsorganen verband houdende met de Marshall-hulp en f 48 miljoen tengevolge van de met ingang van 1 Januari j.l. verhoogde kolenprijs loco mijn, welke stijging ter voorkoming van een verstoring van het evenwicht tussen lonen en prijzen door een Rijkssubsidie zal worden opgevangen.

Aangezien aan het einde van het huidige kolenseizoen, mede tengevolge van de prijsdalende tendentie voor de nodige in te voeren buitenlandse kolen, naar een andere oplossing kan worden gestreefd, terwijl tengevolge van het betere voorzieningspeil in Nederland en de algemene neiging tot daling van de prijzen in het buitenland een kleiner beroep verwacht kan worden op het beschikbaar stellen van subsidies ter handhaving van een bepaald en voor Nederland gewenst prijspeil, wordt voor 1950 slechts weinig meer nodig geacht voor uitgaven voortvloeiende uit prijspolitieke overwegingen, dan in de begrotingswet 1949 van dit hoofdstuk is opgevoerd.

Tengevolge van de gebleken mogelijkheid een toenemend aantal distributie-, prijs- en vestigingsmaatregelen op te heffen, waardoor behalve de totale liquidatie van de distributiedienst een sterke inkrumping van de Rijksbureaux zal kunnen plaatsvinden, gepaard gaande aan de opheffing van de controlemaatregelen nodig ter uitvoering van het distributiebeleid, kan in totaal de in hoofde genoemde dienst ten opzichte van 1949 niet onaanzienlijk worden verlaagd.

Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Bij een beschouwing van de begroting van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, dient voorop te worden gesteld dat het beleid van de hierbij betrokken Minister er op gericht is de binnenlandse productiviteit te verhogen, waardoor belangrijke deviezenbesparingen kunnen worden verkregen.

In verband daarmee is het noodzakelijk dat het apparaat van de Directie van de Landbouw nog enigszins wordt uitgebreid, waarbij in het bijzonder is gedacht aan een verdere uitbouw van het apparaat voor de agrarische voorlichting en een verhoging van de uitgaven voor het landbouwonderwijs. Tevens vormt de verhoging van de uitgaven ter bevordering van de mechanisatie en rationalisatie van de kleine boerenbedrijven hiervan een onderdeel.

Tegenover deze betrekkelijk geringe verhogingen staan zeer belangrijke verlagingen, welke mogelijk zijn tengevolge van de gewijzigde situatie op het gebied van de voedselvoorziening. Hierdoor werd het mogelijk verschillende apparaten belangrijk in te krimpen, zoals de Centrale Contrôledienst en de Accountantsdienst.

Een belangrijke beperking is ook mogelijk gebleken in het apparaat van de Rijksdienst voor Landbouwherstel, aangezien deze dienst eind 1950 zijn werkzaamheden zal beëindigen en de aard van de werkzaamheden in 1950 hoofdzakelijk op administratief terrein zal liggen.

Tengevolge van de te verwachten algehele opheffing der distributie van levensmiddelen kan de bijdrage aan Economische Zaken als aandeel in de distributiekosten beperkt blijven tot het aandeel in de volvoering van wachtgeldverplichtingen aan ontslagen personeel.

Tenslotte dient er de aandacht op te worden gevestigd, dat voor de uitvoering van cultuurtechnische werken in 1949 was rekening gehouden met een vermoedelijk overschot van vorige jaren van f 10 miljoen, waardoor de uitgaven voor 1950, wilde men de uitvoering dier werken op hetzelfde niveau houden, belangrijk hoger dan in 1949 moesten worden geraamd.

Sociale Zaken. De stijging van de uitgaven op de Gewone Dienst van de begroting van Sociale Zaken is voor een groot deel een gevolg van de bij de wet van 26 Maart 1949 (*Staatsblad* no. I 142) verleende tijdelijke bijslag op de uitkeringen ingevolge de Noodwet Ouderdomsvoorziening en door de bij die wet aangebrachte wijzigingen in de Kinderbijslagwet voor invaliditeits-, ouderdoms- en wezenrenttrekkers.

¹⁾ Afgezien van de verhoging wegens uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren.

Het overige deel der verhoging wordt o.m. veroorzaakt door de stimulering van de vakontwikkeling ter voorkoming van werkloosheid en door het gebruik maken van de emigratiemogelijkheden en het streven naar doelmatige spreiding van arbeidskrachten binnenslands, in verband met de toeneming der werkloosheid.

Ook de uitgaven voor de gezondheidszorg eisen hogere bedragen, waarvan als belangrijkste mogen worden genoemd de bestrijding der t.b.c. (bevolkingsonderzoek, salarisverhoging artsen en overig personeel der consultatiebureaux), de kraamzorg en de kinderhygiëne.

Tenslotte zij nog vermeld dat voor 1949 nog op een suppletoire begroting voor Sociale Zaken moet worden gerekend van ruim f 6 miljoen. Hiervan is nodig voor verplaatsing van arbeiders (emigratie naar Australië) f 1 miljoen, voor subsidies ten behoeve van de tuberculosebestrijding, de kinderhygiëne en de kraamzorg f 1,9 miljoen, voor uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren f 1,6 miljoen en voor diverse andere verhogingen ruim f 1,5 miljoen.

G. Sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel.

Naar aanleiding van een desbetreffend verzoek van de Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft de ondergetekende in de Memorie van Antwoord aan deze Kamer op het Voorlopig Verslag op Hoofdstuk VII B (Financiën) van de Rijksbegroting voor 1949 toegezegd de specificatie naar rangen van het personeel (zoals deze voor het personeel in vaste dienst en twee jaar of langer in tijdelijke dienst in een bijlage van de Memorie van Toelichting was opgenomen) ook te doen samenstellen van het personeel werkzaam op arbeidsovereenkomst en van het personeel minder dan twee jaar in tijdelijke dienst werkzaam.

Ter voldoening aan die toezegging wordt thans, als bijlage van de Memorie van Toelichting der begrotingshoofdstukken, een specificatie naar rangen gegeven van het personeel in vaste en tijdelijke dienst enerzijds en van het personeel werkzaam op arbeidsovereenkomst anderzijds. Het daarbij als „overigen” aangeduid personeel betreft de op arbeidsovereenkomst werkzame personen, welke niet bij de bestaande rangen konden worden ingedeeld (de z.g. nog niet „ingeschaalden”).

In overleg met zijn ambtgenoot van Binnenlandse Zaken heeft de ondergetekende de tot nu toe gebruikelijke indeling van het personeel in hoger, middelbaar en lager personeel doen vervangen door een indeling in vier categorieën, welke is ontstaan, doordat uit de groep hoger personeel de hoogste functies, welke in het Bezoldigingsbesluit B.R.A. 1948 een afzonderlijke groep vormen, zijn gelicht. Bovendien werd deze indeling op grond van personeels-technische en statistische motieven onder aanpassing aan het nieuwe bezoldigingsbesluit nog enigszins verbeterd.

Door deze wijzigingen hoopt de ondergetekende te bereiken, dat deze bijlage een werkelijk inzicht geeft in de van jaar tot jaar plaats vindende personeelsmutaties.

In verband met onoverkomelijke administratieve bezwaren bij sommige Ministeries is het helaas niet mogelijk gebleken deze bijlage in de nieuwe vorm voor alle Ministeries reeds bij de begroting 1950 over te leggen. Voor zover dit niet is geschied, is volstaan met het overzicht in de oude vorm samen te stellen. De nodige maatregelen zullen echter worden getroffen, opdat ook voor deze hoofdstukken voor 1951 de bijlage in de nieuwe vorm zal worden opgesteld.

Dezelfde indeling als in bovengenoemde bijlage is thans ook in de bij de begrotingshoofdstukken behorende uitgewerkte en toelichtende staten opgenomen. Ook ten aanzien van de opnemings van de nieuwe indeling in deze begrotingsstukken geldt, dat het niet bij alle Ministeries mogelijk is geweest hieraan volledige uitvoering te geven.

Hieronder volgt een overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel (zie tabel op blz. 26).

Bij de beschouwing dezer cijfers dient het volgende te worden opgemerkt:

1. In de ontwerp-begroting voor 1950 van het *Ministerie van Buitenlandse Zaken* is met een hoger aantal personen rekening gehouden dan het aantal personen werkzaam op 31 Juli 1949. Deze uitbreiding wordt nodig geacht in verband met meer werkzaamheden op enkele bureaux van het Ministerie en bij de Buitenlandse Dienst.

Bij de samenstelling van deze begroting is overleg gepleegd met het Centraal Bureau voor Organisatie van het Ministerie van Financiën. Voorts wordt nog medegedeeld, dat bij het opgegeven aantal personen, werkzaam bij Buitenlandse Zaken, geen rekening is

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel

Hoofdstuk/Fonds	Werkelijke sterkte								Geraamd in begroting 1950
	1 Jan. 1946	31 Juli 1946	1 Jan. 1947	31 Juli 1947	1 Jan. 1948	31 Juli 1948	1 Jan. 1949	31 Juli 1949	
II Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	342	334	320	324	331	335	356	357	349
II A Algemene Zaken	1 030	867	343	121	105	103	106	104	116
III Buitenlandse Zaken	346	421	497	540	576	576	612	631	749
IV Justitie	37 316	35 115	33 348	28 471	23 592	20 420	17 512	16 820	16 836
V Binnenlandse Zaken	5 654	5 392	4 170	3 196	2 301	1 763	1 214	1 132	1 103
VI Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	5 280	5 105	5 325	5 534	5 987	6 207	6 455	6 788 ¹⁾	7 899
VII B Financien	20 925	20 828	21 880	23 026	23 923	23 463	22 979	22 465	22 365
IX A Wederopbouw en Volkshuisvesting	9 038	6 165	6 488	6 746	6 700	5 955	5 040	4 421	4 115
IX B Verkeer en Waterstaat	3 316	7 708	7 179	7 231	7 102	7 511	7 410	7 290	7 403
X Economische Zaken	12 156	12 408	11 700	10 960	11 398	10 322	8 591	8 261	6 023
XI Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening (met inbegrip van het voormalig Landbouw Crisisfonds)	19 991	15 957	14 758	14 286	10 048	9 455	8 707	8 050	8 184
XII Sociale Zaken	5 860	4 682	4 394	4 166	4 102	4 126	3 930	3 916	4 275
XIII Overzeese Gebiedsdelen	203	248	272	290	289	306	315	306	333
Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	380	355	399	368	339	345	355	362	417
Zuiderzeefonds	989	949	988	1 098	1 104	1 152	1 173	1 172	1 326
Sub-totaal	122 826	116 534	112 061	106 357	97 897	92 039	84 755	82 075	81 493
VIII A Oorlog	4 897	5 846	6 431	7 282	7 955	8 519	9 008	10 460	12 544
VIII B Marine	3 295	3 910	4 339	4 638	4 575	4 788	5 283	5 671	7 409
Totaal	131 018	126 290	122 831	118 277	110 427	105 346	99 046	98 206	101 446

gehouden met het aantal hulpkrachten, dat in het buitenland werkzaam is en evenmin met de bezetting van de bureaux der Militaire Missies in Duitsland en Japan en de bureaux in het buitenland inzake voorlichting en verbinding. Dit aantal bedroeg per 31 Juli 1949 in totaal 875, terwijl in de ontwerp-begroting 1950 hiervoor is gerekend op 1115 personen. Van deze verhoging met 240 man komt het grootste deel voor rekening van de Militaire Missie in Duitsland, waar militair personeel zal worden vervangen door burgerpersoneel, terwijl voorts in verband met de oprichting van nieuwe posten voor de hulpkrachten in het buitenland meer personeel is opgenomen.

2. De werkelijke sterkte bij het *Ministerie van Justitie* op 31 Juli 1949 is praktisch gelijk aan de geraamde sterkte in de begroting 1950. In feite is er echter sprake van een vermindering van personeel, daar 284 ambtenaren van de Tuchtrechtspraak in de begroting 1950 van Justitie zijn opgenomen, die in de sterkte per 31 Juli 1949 nog voorkomen gedeeltelijk bij Economische Zaken en gedeeltelijk bij Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Genoemde verlaging wordt o.a. veroorzaakt doordat de personeelssterkte van het corps Rijkspolitie zeer belangrijk zal worden verminderd.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1949 en in de begroting 1950 zijn respectievelijk 338 en 344 werklieden opgenomen.

3. Bij het *Ministerie van Binnenlandse Zaken* is de personeelssterkte per 31 Juli 1949 inclusief 241 personen behorende tot het verplegend personeel en 179 werklieden. In de begroting 1950 zijn deze aantallen respectievelijk 233 en 173.

4. Daar bij de verschillende afdelingen, diensten en instellingen welke onder het *Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen* ressorteren, waarvan in het bijzonder bij het Hoger onderwijs en de vorming buiten schoolverband, nog vele vacatures zijn te vervullen, bestaat er een belangrijk verschil tussen de werkelijke sterkte per 31 Juli 1949 en de geraamde sterkte in de begroting 1950.

¹⁾ Hierin zijn niet opgenomen:

111 seizoenarbeiders

349 nevenfuncties

71 personen, aan wie wel betalingen geschieden, doch welke geen arbeidsprestatie verrichten

Overigens zij opgemerkt, dat in de aantallen vermeld in het overzicht per 31 Juli 1949 en geraamd in de begroting 1950 onderscheidenlijk 1031 en 1188 personen zijn opgenomen, welke een administratieve functie vervullen.

5. De daling van de sterkte van het personeel van het *Ministerie van Financiën* wordt veroorzaakt door inkrimping van diverse bureaux, waarvan de werkzaamheden een aflopend karakter dragen, b.v. het Grootboek 1946, de Schade-Enquête-Commissies, het Centraal Bureau Vergoeding Militaire Vorderingen en het Bureau Herstel-betalings- en recuperatiegoederen.

In de aantallen per 31 Juli 1949 en in de aantallen geraamd in de begroting 1950 zijn respectievelijk 555 en 551 werklieden opgenomen.

6. De daling van de personeelsbezetting bij het *Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting* wordt ten dele veroorzaakt, doordat de plaatselijke bureaux voor de wederopbouw worden overgeheveld naar de gemeenten en ten dele door beperking van werkzaamheden.

In de aantallen per 31 Juli 1949 en in die geraamd in de begroting 1950 zijn respectievelijk 745 en 674 werklieden begrepen.

7. De hoger geraamde personeelssterkte bij het *Ministerie van Verkeer en Waterstaat* vindt haar oorzaak in het feit, dat de afdeling Burgerlijke Luchtvaart meer personeel zal aantrekken o.a. voor de Rijksluchtvaartschool, de luchtverkeersbeveiliging en de weerdienst- en luchtvaartmeteorologie.

In de sterkte per 31 Juli 1949 en in de ramingen van de begroting 1950 zijn begrepen respectievelijk 2498 en 2560 werklieden.

8. Door verdere inkrimping c.q. liquidatie van de Rijksbureaux voor Handel en Nijverheid en de Prijscontrôledienst zal de sterkte van het personeel van het *Ministerie van Economische Zaken* belangrijk verminderen.

9. Bij het *Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening* zijn in de werkelijke sterkte per 31 Juli 1949 en in de aantallen geraamd in de begroting 1950 begrepen respectievelijk 872 en 1263 werklieden.

10. Bij het *Ministerie van Sociale Zaken* is meer personeel geraamd in verband met het feit, dat bij de meeste afdelingen vacatures vervuld zullen worden. Bij enkele afdelingen zal een uitbreiding plaats hebben. De belangrijkste wijzigingen doen zich voor bij de afdelingen Volksgezondheid en Rijksarbeidsbureau.

11. Bij het *Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds* is de laatste jaren zeer veel overwerk verricht o.a. voor de verleende toeslag op de pensioenen en de geweldige hoeveelheid ontvangen aanvragen om inkoop van diensttijd voor pensioen. Het is daarom wenselijk gebleken hiervoor meer personeel in dienst te nemen.

12. In verband met de voorgenomen inpoldering van de Zuidelijke polders en de verdere bouw van boerderijen en woningen in de Noord-Oostpolder zal het personeel bij het *Zuiderzeefonds* dienen te worden uitgebreid.

In de sterkte per 31 Juli 1949 en in de aantallen geraamd in de begroting 1950 zijn begrepen respectievelijk 351 en 484 werklieden.

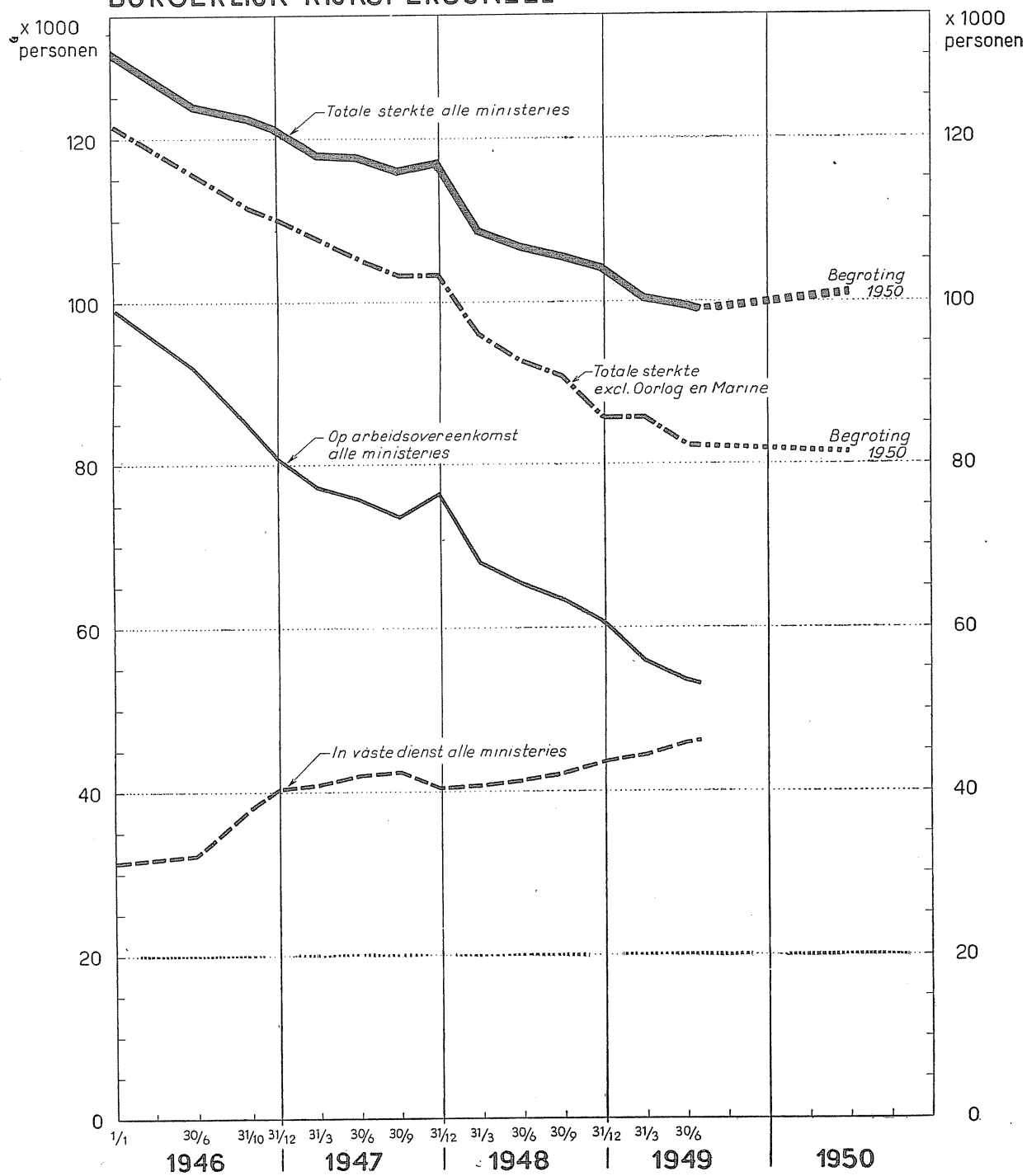
13. Het burgerpersoneel van het *Ministerie van Oorlog en Marine* moet nog steeds aanzienlijk worden uitgebreid, o.a. ter vervanging van militair personeel bij diverse onderdelen. Bij laatstgenoemd Ministerie zullen bovendien aan de bezetting van de Rijkswerf in Den Helder ruim 400 personen worden toegevoegd. Bij Oorlog zijn in de aantallen per 31 Juli 1949 en in de begroting 1950 begrepen respectievelijk 6039 en 7025 werklieden.

Bij Marine zijn deze aantallen respectievelijk 2700 en 3443.

In de hierna afgedrukte grafiek is dit verloop afzonderlijk aangegeven voor het gehele personeel, voor het personeel in vaste dienst en voor het personeel op arbeidsovereenkomst.

Aangezien de nieuwe indeling nog niet bij alle Ministeries is tot stand gekomen, bij welke indeling het personeel in tijdelijke dienst is gevoegd bij het personeel in vaste dienst, is in deze grafiek nog de oude systematiek gevolgd waarbij het personeel in tijdelijke dienst voor zover het 2 jaar en langer in dienst is, is geteld bij het personeel in vaste dienst en het personeel minder dan 2 jaar in dienst wordt gevoegd bij het personeel op arbeidsovereenkomst.

Overzicht van het verloop van de sterkte van het BURGERLIJK RIJKSPERSONEEL



Ook dit jaar wordt, teneinde een inzicht te geven in het verloop van het personeel bij enige belangrijke diensten van geheel of gedeeltelijk tijdelijk karakter, een tabel opgenomen waarin de personeelsbezetting van die diensten is weergegeven.

Personeelsbezetting bij belangrijke diensten van geheel of gedeeltelijk tijdelijk karakter

Dienst	31 Juli 1946	31 Juli 1947	31 Juli 1948	31 Juli 1949	Geraamd in begroting 1950
Justitie					
Verblijfs- en Bewaringskampen	9 246	7 126	2 747	— ¹⁾	— ¹⁾
Herstel Rechtsverkeer	2 033	2 061	1 916	1 598	1 487
Bijzondere Rechtspleging	975	1 200	614	240	77
Oorlogspleegkinderen en Bijzondere Jeugdzorg	1 174	559	331	45	18
Binnenlandse Zaken					
Centraal Bureau Verzorging Oorlogsslachtoffers	3 827	2 308	872	520 ²⁾	445 ²⁾
Financiën					
Commissariaat voor Oorlogsschade (incl. Schade-Enquête-Commissies)	1 697	2 053	1 445	1 044	946
Centraal Bureau Vergoeding Militaire Vorderingen	113	262	217	132	10
Economische Zaken					
Rijksbureaux voor Handel en Nijverheid	4 487	3 041	2 729	2 115	1 200
Centraal Distributie Kantoor	1 509	1 296	980	443	21
Prijscontrôledienst	1 130	1 075	1 059	1 050	600
Centrale Dienst voor de Economische Contrôle	975	857	816		
Centrale Dienst voor In- en Uitvoer	363	569	714	996	800
Afdeling Prijzen (Algemeen Beheer)	450	471	448	286	168
Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening					
Centrale Contrôle Dienst	3 096	2 889	3 008	1 664	1 026
Rijksdienst voor Landbouwherstel	718	771	766	650	499
Bureaux Provinciale Voedselcommissarissen e.a. bureaux ressorterende onder de Directie van de Voedselvoorziening	5 416	5 272	11 ³⁾	11 ³⁾	11 ³⁾

§ 4. Beschouwingen over de ontwerp-begrotingen van fondsen en bedrijven voor 1950

Ingevolge het bepaalde in artikel 87 der Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, no. 259) en artikel 11 der Bedrijvenwet (*Staatsblad* 1928, no. 249) worden bij de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1950 gelijktijdig ingediend de begrotingen der afzonderlijke Fondsen en Staatsbedrijven voor dat dienstjaar, te weten van:

- A. het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds;
- B. het Zuiderzeefonds;
- C. het Landbouw-Egalisatiefonds;
- D. het Gemeentefonds;
- E. het Provinciefonds;
- F. het Scheepvaartfonds;
- G. het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf;
- H. het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie;
- I. het Staatsmuntbedrijf;
- J. het Staatsvisserijhavenbedrijf;
- K. de Staatsmijnen in Limburg.

De resultaten dezer begrotingen, voor zoveel leidende tot uitgaven ten laste van of inkomsten ten bate van de Rijksbegroting, zijn enerzijds opgenomen in de hoofdstukken der Rijksbegroting van uitgaven, anderzijds verwerkt in de Middelen.

¹⁾ Geliquideerd, resp. overgegaan naar de Afdeling Gevangeniswezen.

²⁾ Dit cijfer heeft betrekking op het aantal personen, dat in 1950 naar raming werkzaam zal zijn bij de afwikkeling van het C.B.V.O. en de voorheen daaronder ressorterende gezinsoorden, inrichtingen en internaten voor oorlogsslachtoffers en maatschappelijk onaangepaste personen. Het personeel van de Dienst voor Maatschappelijke Zorg, welke dienst het blijvende deel van de taak van het C.B.V.O. heeft overgenomen, is hierbij buiten beschouwing gebleven.

³⁾ Dit cijfer betreft de 11 Provinciale Voedselcommissarissen; het overige personeel is overgenomen door de verschillende bedrijfsschappen.

Aangaande de begrotingen van het Zuiderzeefonds, het Landbouw-Egalisatiefonds, het Scheepvaartfonds, de P.T.T. en de Staatsmijnen zij nog het volgende opgemerkt:

Zuiderzeefonds. Bij het beschouwen van de begroting van het Zuiderzeefonds voor het dienstjaar 1950 trekt het de aandacht, dat op de Buitengewone Dienst van deze begroting een belangrijk lager bedrag is uitgetrokken dan voor 1949 is geschied. Dit verschil vindt voor een belangrijk gedeelte zijn oorzaak in het feit, dat aan het einde van dit jaar de ruwe ontginning van de Noordoostpolder kan worden beëindigd.

Voor de ontginningswerken is dan ook voor 1950 minder uitgetrokken.

Bovendien zullen de waterbouwkundige werken in eerste aanleg in 1950 waarschijnlijk worden voltooid. In verband hiermede wordt ten behoeve van de indijking en droogmaking van de Noordoostpolder voor 1950 minder geraamd dan voor 1949.

In de onderhavige begroting zijn ten behoeve van de verdere inpoldering van de Zuiderzee slechts de apparaatskosten en enige kosten van voorbereiding uitgetrokken. Getracht zal worden in de financiering van verdere inpolderingswerken op andere wijze te voorzien. Verwezen moge worden naar de desbetreffende post, opgenomen onder hoofdstuk VII B (Financiën) van bijlage D van deze Nota, zomede naar de daarbij opgenomen toelichting.

Landbouw-Egalisatiefonds. Bij de opstelling van de begroting van het Landbouw-Egalisatiefonds stuit men telkenjare op de moeilijkheid, dat omtrent een aantal voor de uiteindelijke uitkomsten van het fonds bepalende factoren weinig zekerheid bestaat. Ook voor de begroting 1950 van dit fonds moeten de opgegeven cijfers wederom met het grootste voorbehoud worden verstrekt. De thans aangeboden ontwerp-begroting vertoont een belangrijk lager saldo dan het saldo van de voor het jaar 1949 vastgestelde begroting.

Daarbij dient uitdrukkelijk te worden vastgesteld, dat de thans ingediende begroting een zeer voorlopig karakter draagt. Dit houdt verband met het feit, dat de Regering zich nog niet heeft kunnen uitspreken over het gehele beleid inzake de lonen en de prijzen. De te volgen subsidie-politiek is hiervan in zeer hoge mate afhankelijk.

Op grond van deze omstandigheid is een begroting voor het Landbouw-Egalisatiefonds opgesteld, waarvan de basis-gegevens zijn ontleend aan de thans bekende feiten. Dit houdt mede in, dat hierin wel is rekening gehouden met de te verwachten lagere importprijzen van de producten in verband met de dalende markt en wat de tarwe betreft met de prijs, welke ingevolge het Wheat Agreement is vastgesteld. Tevens zijn ten opzichte van 1949 op grond van de thans bekende gegevens de verschillende verbruiksniveaux gecorrigeerd.

Indien het overleg inzake de loon- en prijspolitiek tot de beslissing zou leiden, dat de subsidiëring in de voedingsmiddelensector zal worden beëindigd of beperkt, zal zulks een zeer sterke weerslag hebben op de financiële uitkomsten van het Landbouw-Egalisatiefonds. De mogelijkheid om voor het dienstjaar 1950 een begroting samen te stellen, welke inhoudt de werkelijke egalisatie van de prijzen, zal alsdan kunnen worden benaderd. De consequenties van deze beslissingen zullen leiden tot de indiening van een Nota van Wijzigingen.

Het doel van het Fonds heeft gelegen en ligt nog in een prijs-egaliserende werking ten aanzien van de gehele landbouwpolitiek. Het valt te verwachten, dat in de naaste toekomst het accent, zo niet ten volle dan toch in sterk vermeerderde mate, zal kunnen worden verlegd naar het beheersen van het prijspeil in de landbouwsector. Het Fonds zal het middel zijn om de voorwaarden te scheppen voor een lonende landbouwproductie. Daarbij zal het streven gericht moeten zijn op een sluitende begroting, zodat de gelden nodig voor de ondersteuning van bepaalde sectoren van de landbouw, zullen moeten worden opgebracht uit eigen middelen.

Voor de te voeren productiepolitiek van de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening moge worden verwezen naar de Memorie van Toelichting op Hoofdstuk XI (Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening) der Rijksbegroting. Deze politiek vindt uiteraard haar weerslag in de begroting van het Landbouw-Egalisatiefonds, aangezien, zoals reeds het vorig jaar in de Millioenennota is opgemerkt, wijzigingen in de binnenlandse productie resulteren in veranderingen in de hoeveelheden te importeren grondstoffen.

Scheepvaartfonds. In de begroting 1950 van het Scheepvaartfonds zijn alleen opgenomen de geraamde ontvangsten en uitgaven, welke verband houden met de exploitatie van de aan het Rijk in eigendom toebehorende schepen. Verwacht wordt dat deze exploitatie, na toepassing van ruime afschrijvingen een voordelig saldo zal opleveren, welk bedrag onder de middelen van Hoofdstuk IX B (Verkeer en Waterstaat) zal worden verantwoord.

Onder de kapitaalsuitgaven is een bedrag geraamd voor de aankoop van een troepenschip, zulks ter vervanging van een schip, dat thans van een rederij wordt gecharterd.

De op de liquidatie van het zgn. „oude Scheepvaartfonds” betrekking hebbende uitgaven zijn thans opgenomen onder de Buitengewone Dienst I van vorengenoemd hoofdstuk der Rijksbegroting. De afwikkeling van de met de oorlogsperiode verband houdende transacties vindt gestadige voortgang, zodat tot een gedeeltelijke afvloeiing van het met deze afwikkeling belaste personeel kon worden overgegaan. Verwacht wordt dat in de loop van 1950 een verdere inkrimping mogelijk zal zijn.

Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie. De begroting weerspiegelt de verwachting, dat in 1950 in toenemende mate van de diensten van dit Staatsbedrijf gebruik zal worden gemaakt.

In afwachting van een nadere wettelijke regeling van de exploitatievorm der radiodistributie zijn alle desbetreffende begrotingsposten voor memorie uitgetrokken.

Teneinde niet vooruit te lopen op de totstandkoming van de wettelijke regeling van de rechtspositie der P.T.T. is bij het opmaken van deze begroting ten aanzien van de verstrekking van kapitaal wederom uitgegaan van de algemene principes der Bedrijvenwet (*Staatsblad* 1928, no. 249).

Ten behoeve van de normale vervanging van duurzame productie-middelen, alsmede de geleidelijke ontwikkeling van het bedrijf is het bedrag der investeringen op rond f 110 000 000 gesteld.

Staatsmijnen in Limburg. De verwachting bestaat, dat dit Staatsbedrijf zich in 1950 op normale wijze verder zal kunnen ontwikkelen. Zowel met een geleidelijke opvoering van de productie der eigenlijke koolwinningsbedrijven als die der nevenbedrijven is dan ook rekening gehouden.

De loco-mijn-prijs der kolen is met ingang van 1 Januari 1949 herzien, tengevolge waarvan de koolwinningsbedrijven niet langer verliesgevend zijn. Bovendien mogen ook voor de nevenbedrijven gunstige resultaten worden verwacht, waardoor na betaling van de vennootschapsbelasting, een toevoeging van een bedrag aan de bijzondere reserve voor afschrijvingen mogelijk is en bovendien een winstuitkering aan het Rijk kon worden geraamd.

In het kader van de regelmatige ontwikkeling van het bedrijf is hetzelfde bedrag als in 1949 uitgetrokken voor uit te voeren aanlegwerken.

§ 5. De vermogenspositie van het Rijk

A. Staatsbalans.

Per ultimo 1947 is de eerste volledige Staatsbalans samengesteld, welke is opgenomen in de Millioenennota, behorende bij de begroting voor 1949. Daarbij werd medegedeeld, dat het in de bedoeling lag jaarlijks een dergelijke balans op te maken en aan de Staten-Generaal over te leggen. Aan dit voornemen is uitvoering gegeven door het opstellen van nevenstaande balans per 31 December 1948.

Voor deze balans zijn dezelfde principes gevolgd als ten grondslag liggen aan de balans 1947. Deze principes zijn uitvoerig uiteengezet in de toelichting bij laatstgenoemde balans (blz. 7 en 8 van de Millioenennota 1949). Zoals blijkt, is het nadelige balanssaldo teruggelopen van f 15 224 miljoen tot f 14 374 miljoen, hetgeen een vermindering betekent van f 850 miljoen. Dit bedrag trekt des te meer de aandacht, wanneer in aanmerking wordt genomen, dat het nadelige saldo voor 1948 van de Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I, inclusief het tekort van het Landbouw-Egalisatiefonds, op grond van de thans bekende gegevens is becijferd op f 1019 miljoen.

Klaarblijkelijk is het begrotingstekort niet bepalend voor de grootte der wijziging in het balanssaldo. Afgezien van incidentele factoren (b.v. het aanbrengen van een correctie op het balanssaldo van het voorgaande jaar) zijn er inderdaad oorzaken van algemene aard, welke er toe leiden, dat de mutatie in het balanssaldo in een bepaald jaar niet gelijk te stellen is aan het saldo van begrotingsuitgaven en -ontvangsten. Dit moet o.m. worden toegeschreven aan het feit, dat bepaalde begrotingsuitgaven leiden tot het ontstaan van actiefposten op de balans of tot vermindering van passiefposten op de balans van het voorgaande jaar; als voorbeelden kunnen worden genoemd het doen van aanschaffingen ten laste van de Gewone Dienst en het betalen van bijdragen in de oorlogsschade.

Overigens moge worden volstaan met verwijzing naar onderstaande specificatie met toelichting. Hierbij wordt opgemerkt, dat de vermindering van het nadelige balanssaldo met f 850 miljoen, bij een nadelig begrotingssaldo van f 1019 miljoen, impliceert dat het balanssaldo tot een bedrag van f 1869 miljoen gunstig is beïnvloed door nader te noemen factoren.

Staatsbalans per 31 December 1948

(in miljoenen gulden)

Activa

Passiva

	Vergelijkende cijfers 1947	1948		Vergelijkende cijfers 1947	1948
1. Kas, bank- en giroaldi	1 221	808	12. Schulden op korte termijn:		
2. Dispositieruimte op in het buitenland verkregen crediten	531	208	a. Schatkistpapier in omloop	7 110	6 845
3. Vorderingen op korte termijn en voor- uitbetalingen:			b. Schatkistpromessen bij De Neder- landsche Bank ingevolge overeen- komst van 26 Februari 1947	2 000	1 800
a. Belastingen	6 270	3 795	c. Nederlandsche Bank voor overne- ming Rijksmarkenbezit	1 500	1 500
af: reeds gestorte zekerheidsstellingen welke nog niet verrekend zijn	1 340	408	d. Institutionele beleggers (liquiditeits- rekening)	878	—
	4 930	3 387	e. Onbelegde gelden Postcheque- en Girodienst en Rijkspostspaarbank	515	605
b. Nog ten gunste van 1948 te ont- vangen middelen e.d.	771	788	f. Buitenlandse schuld	592	428
c. Overige vorderingen en vooruitbe- talingen	589	547	g. Muntbiljetten in omloop	149	144
	6 290	4 722	h. Schulden uit hoofde van leveringen, werkzaamheden enz.	2 310	1 547
4. Aandeel van Indonesië in de onder post 15 begrepen (voorwaardelijke) verplich- ting van Nederland tot volstorting der deelneming van Nederland in het Inter- nationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	379	356	i. Diverse schulden op korte termijn	710	1 876
5. Vorderingen op lange termijn	1 968	2 764		15 764	14 745
6. Reparatievorderingen op voormalige vijandelijke mogendheden	P.M.	P.M.	13. Verplichtingen inzake oorlogsschade . waarvan reeds betaald.	7 269 1 644	6 613 2 196
7. Deelneming in het Internationaal Mone- tair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	1 021	1 021		5 625	4 417
8. Onroerende en roerende goederen:			Lopende rente	125	115
a. duurzame activa en verbruiksgoe- deren	4 750	4 970		5 750	4 532
b. handelsgoederen	150	145	14. Storting op Staatsschuld door institu- tionele beleggers (incl. Rijksfondsen)		1 634
	4 900	5 115	15. Verplichtingen verband houdende met de overeenkomst van Bretton Woods		1 326
9. Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen	2 000	2 159			1 388
10. Diverse activa:			16. Schulden op lange termijn:		
a. Bezittingen sociale verzekerings- fondsen	P.M.	P.M.	a. Geconsolideerde binnenlandse schuld	7 099	7 207
b. Bezittingen Algemeen Burgerlijk Pen- sioenfonds	P.M.	P.M.	b. Buitenlandse schuld	2 008	2 214
c. Vorderingen enz. uit hoofde van contracten e.d. waartegenover ver- plichtingen staan (contrapost aan creditzijde onder no. 17c).	778	809	c. Diverse schulden op lange termijn	101	122
d. Diversen	287	301		9 208	9 543
	1 065	1 110	17. Diverse passiva:		
11. Saldo	15 224	14 374	a. Verplichtingen sociale verzekerings- fondsen	P.M.	P.M.
	34 599	32 637	b. Verplichtingen Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.
18. Garanties:			c. Verplichtingen uit hoofde van con- tracten e.d., waartegenover vorde- ringen enz. staan (contrapost aan debetzijde onder no. 10c).	778	809
a. t.b.v. Indonesië	1 089	1 049	d. Muntfondsen	139	136
b. t.b.v. diverse instellingen enz.	248	541		917	945
	1 337	1 590	18. Garanties:		
			a. t.b.v. Indonesië	1 089	1 049
			b. t.b.v. diverse instellingen enz.	248	541
				1 337	1 590

Op grond van een hiertoe ingesteld onderzoek kan van het bedrag
ad f 1869 miljoen de volgende summieri specificatie worden gegeven.

1. Correcties balans 1947, waardoor het nadelig saldo van die balans wordt vermindert met	f 432 miljoen
2. In het nadelige begrotingssaldo 1948 begrepen uitgaven en middelen, die geen invloed hebben op het nadelig saldo van de Staatsbalans	633 „
3. Diversen	804 „

f 1869 miljoen

Ter toelichting zij het volgende medegedeeld.

ad 1. Specificatie:

a. Lagere raming voor verplichtingen inzake oorlogsschade (post 13)	f 656 miljoen
b. Hogere waardering van de materiële activa (post 8a)	114 „
c. Correctie van diverse posten	162 „
	f 932 miljoen
d. af: lagere raming van de vorderingen uit hoofde van de bijzondere heffingen (post 3a)	500 „
	f 432 miljoen

Op grond van nader bekend geworden gegevens moesten met name de in de balans 1947 voorkomende verplichtingen uit hoofde van oorlogsschade, de waarde der materiële activa en de vorderingen uit hoofde van de bijzondere heffingen aanzienlijk worden gewijzigd. De berekening van het bedrag wegens verplichtingen inzake oorlogsschade (post 13 van de balans) is o.m. gebaseerd op de normen, genoemd in de desbetreffende wetsontwerpen.

Ter nadere verduidelijking diene nog, dat met de in 1948 gedane uitgaven en ontvangsten ten laste respectievelijk ten gunste van de begrotingen van voorgaande jaren reeds rekening is gehouden in de balans 1947; de hiermede gemoeide bedragen, welke uiteraard ten dele moesten worden geschat, zijn verwerkt in de posten 12h en 3b van die balans. De verschillen tussen de werkelijke uitgaven en ontvangsten in 1948 betreffende voorgaande jaren en de onder genoemde balansposten opgenomen bedragen zijn begrepen in het onder c van bovenstaande specificatie vermelde bedrag van f 162 miljoen.

ad 2. In het nadelige begrotingssaldo 1948 zijn een aantal mutaties begrepen, die geen invloed hebben op het saldo van de Staatsbalans en, dus voor deze berekening uit dit saldo moeten worden geëlimineerd. Bedoeld worden enerzijds uitgaven, welke hebben geleid tot het ontstaan van actiefposten respectievelijk tot vermindering van op de balans 1947 voorkomende passiefposten, anderzijds ontvangsten (middelen) welke tot gevolg hebben gehad een vermindering van op de balans 1947 parasserende actiefposten.

Specificatie:

a. Ten laste van de begroting 1948 betaalde oorlogsschade, in mindering gebracht op post 13 van de Staatsbalans 1947	f 552 miljoen
b. Aanschaffingen ten laste van de Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I 1948, welke op de balans zijn geactiveerd (post 8a)	62 „
c. Ten laste van de begroting 1948 gebrachte uitgaven, vallende onder het Britse Overall Settlement, waarvoor de volledige schuld op de balans 1947 voorkomt (onder post 16b)	134 „
d. diversen	115 „
	f 863 miljoen

e. af: Belastingen betreffende het jaar 1947 en voorgaande jaren, verantwoord ten gunste van de middelen 1948, welke op de balans 1947 als vordering zijn opgenomen (onder post 3a)	230 „
	f 633 miljoen

ad 3. Specificatie:

a. In 1948 geboekte opbrengst van zgn. Regeringsgoederen, welke nog niet ten gunste van de begroting is gebracht	f 278 miljoen
b. Op de balans opgenomen belastingvorderingen betreffende het jaar 1948, die — vnl. in verband met achterstand in de aanslagregeling — niet ten gunste van de middelen 1948 zijn of worden verantwoord ...	265 „
c. Op de balans opgenomen wegens ten gunste van 1948 te verantwoorden schenkingen ingevolge het Europese Herstel Programma	240 „
d. Diversen	21 „
	f 804 miljoen

Wat de individuele balansposten betreft, kan in het algemeen worden opgemerkt, dat het benutten van de ervaring, opgedaan bij het verzamelen van de gegevens voor de balans 1947, niet alleen het tempo van samenstelling van de balans 1948 gunstig heeft beïnvloed, doch ook de betrouwbaarheid der cijfers. Voorts kon voor deze balans dankbaar gebruik worden gemaakt van de in recente jaren aangebrachte verbeteringen in de systematiek van de comptabiliteits-administratie der Ministeries.

Ter toelichting van de daarvoor in aanmerking komende balansposten moge het volgende dienen:

Post 3a. Als vorderingen wegens belastingen zijn aangemerkt alle belastingbedragen, welke op de balansdatum materieel verschuldigd waren. Het bedrag, groot f 3795 miljoen, is als volgt samengesteld:

1. Kohierbelastingen:			
a. Buitengewone heffingen	f 900 miljoen		
b. Overige kohierbelastingen:			
Reeds opgelegd, nog niet ontvangen f 1439 miljoen			
Nog niet opgelegd over 1947 en voor-			
gaande jaren	542	„	
over 1948	720	„	
			2701 „

2. Niet-kohierbelastingen:			
Loonbelasting	f 120 miljoen		
Vereveningsheffing	45	„	
Omzetbelasting	165	„	
Successierechten, enz.	14	„	
Accijnzen	92	„	
			436 „
			f 4037 miljoen

Hierop in mindering gebracht:			
Aandeel Gemeentefonds en aandeel			
Provinciefonds	f 130 miljoen		
Per ultimo 1948 ontvangen en nog			
niet ten gunste van de middelen of van			
de kohiervorderingen geboekt	112	„	
			242 „
			f 3795 miljoen

Post 3c. De „overige vorderingen” bestaan voor een belangrijk gedeelte uit rekening-courant-saldi en overigens uit een groot aantal diverse posten. Als vorderingen op korte termijn zijn beschouwd de posten, welke binnen een tijdvak van vijf jaren moeten worden betaald (hetzelfde criterium geldt voor de schulden op korte termijn).

Post 4. Voor de betekenis hiervan moge worden verwezen naar de toelichting op de overeenkomstige post van de balans 1947 (blz. 9 van de Millioenennota 1949).

In 1948 heeft Indonesië 10 % van zijn aandeel in het Internationaal Monetair Fonds betaald, nl. f 21 886 000, alsmede 0,18 % van zijn aandeel in het kapitaal van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling nl. f 394 000. Hierdoor is de desbetreffende verplichting van Indonesië teruggelopen tot f 356,3 miljoen.

Post 5. Een belangrijk gedeelte van deze post en van de toeneming van het balansbedrag in 1948 heeft betrekking op vorderingen op Indonesië.

Post 8a. Onderstaande opstelling geeft een summier overzicht van de mutaties in 1948 (in miljoenen guldens).

	Gecorrigeerde waarde per 31 December 1947	Investeringen in 1948	Verkopen en verbruik in 1948	Afschrijvingen 1948	Waarde per 31 December 1948
Verkeer en Waterstaat . . .	2341,8	30,8	—	34,6	2338,0
Marine	261,6	104,8	26,2	33,1	307,1
Oorlog	640,1	41,1	—	19,1	662,1
Onderwijs, Kunsten en We- tenschappen	332,4	3,3	—	4,2	331,5
Justitie	18,8	0,6	—	0,9	18,5
Burgerlijke Rijksgebouwen	471,5	6,2	2,6	4,3	470,8
Agrarische eigendommen .	551,0	40,6	0,2	4,2	587,2
Diversen	247,1	7,7	0,3	—	254,5
	4864,3	235,1	29,3	100,4	4969,7

Als gevolg van nader bekend geworden gegevens moest op de waarde dezer activa volgens de balans 1947 een correctie worden toegepast, waardoor deze waarde met f 114 miljoen werd verhoogd. Ten aanzien van de grondslagen voor de berekening der afschrijvingen moge worden verwezen naar de Memorie van Toelichting, behorende bij hoofdstuk VII A 1 (Nationale Schuld) der ontwerp-begroting voor 1950.

Afgezien van genoemde balanscorrecties en de toegepaste afschrijvingen is in de waardering der materiële activa, voorkomende op de balans 1947, voor de balans per 31 December 1948 geen wijziging gebracht.

Vermeld zij nog, dat de afschrijvingen 1948 toevalligerwijze vrijwel gelijk zijn aan de aflossingen op de geconsolideerde schuld, welke ten laste van Hoofdstuk VII A 1 der begroting voor het jaar 1948 zijn gebracht, zodat het verschil niet afzonderlijk in vorenstaande analyse van de wijziging in het balanssaldo is genoemd.

Post 9. In de toelichting op de balans 1947 werd medegedeeld, dat de berekening van het voor deze post opgenomen bedrag van f 2 miljard berustte op een ruwe schatting, gebaseerd op het prijsniveau 1947.

Het onderzoek naar de waarde van de onder deze post vallende Staatsbedrijven en deelnemingen (waaronder begrepen de N.V. Nederlandse Spoorwegen) is nog niet voltooid. Op grond van de tot nu toe bekend geworden gegevens mag worden verwacht, dat deze waarde per ultimo 1947 het bedrag van f 2 miljard wel zal overschrijden. Voorlopig is aangenomen dat het genoemde bedrag voor de balans 1947 kan worden gehandhaafd. Voor de balans 1948 is dit bedrag vermeerderd met de investeringen, na aftrek van de aflossingen, welke in het jaar 1948 hebben plaatsgevonden. De samenvatting van het hiermede gemoeide bedrag van f 159 miljoen, waarvan verschillende componenten moesten worden geschat, luidt als volgt:

P.T.T.	f 50,7 miljoen
Staatsmijnen	29,4 „
Overige Staatsbedrijven	1,6 „
K.L.M.	44,6 „
(in dit bedrag is f 30 miljoen begrepen wegens overboeking van vorderingen op korte termijn per ultimo 1947)	
De Nederlandsche Bank N.V.	33,2 „
f 159,5 miljoen	

Post 12d. De in 1946 getroffen bijzondere regelingen, waarbij bepaalde institutionele beleggers in staat werden gesteld gelden op korte termijn in 's Rijks Schatkist te beleggen tegen een rentevergoeding van 2½ %, zijn op 1 Augustus 1948 beëindigd.

In verband hiermede zijn de zogenaamde liquiditeitsrekeningen vóór de balansdatum geliquideerd.

Post 12h. Het bedrag van f 1547 miljoen heeft voornamelijk betrekking op na 31 December ten laste van 1948 en voorgaande jaren gedane en nog te verrichten betalingen.

Een vergelijking van de balanscijfers 1948 met die van 1947 is ten aanzien van de posten 12h en 12i slechts mogelijk voor deze beide posten tezamen, aangezien verschillende categorieën van schulden, die in de balans 1947 werden gerangschikt onder post 12h, voor de balans 1948 onder 12i zijn gebracht.

Post 13. Op grond van nadere schattingen is het in de balans 1947 opgenomen bedrag wegens verplichtingen inzake oorlogsschade verminderd met f 656 miljoen. Het thans op de balans paraïsserende bedrag van f 6613 miljoen is o.m. gebaseerd op de normen van het bij de Staten-Generaal ingediende ontwerp wet Materiële Oorlogsschaden en van het ontwerp wet Bijdragen Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen.

In 1948 is aan oorlogsschade betaald f 552 miljoen.

Post 14. Het bedrag van f 1484 miljoen bestaat voor f 1253 miljoen uit saldi van Rijksfondsen en voor het restant uit saldi van de overige institutionele beleggers.

Post 15. Het karakter van deze post is uitvoerig toegelicht op blz. 9 van de Millioenennota 1949. In 1948 zijn de hierbedoelde verplichtingen toegenomen met f 62 miljoen wegens het afgeven van promessen in verband met bij het Internationaal Monetair Fonds opgenomen vreemde valuta.

De samenstelling van het balansbedrag ad f 1388 miljoen is als volgt:

Obligo inzake deelneming in het Internationaal Monetair Fonds (waarvoor promessen zijn afgegeven)	f	474	miljoen
Obligo inzake deelneming in het kapitaal van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling (incl. promessen ad f 130 miljoen)		713,6	„
Promessen afgegeven in verband met bij het I.M.F. opgenomen vreemde valuta		200	„
			f 1387,6 miljoen

Post 18. Het bedrag van f 1049 miljoen heeft betrekking op door Nederland gegarandeerde binnen- en buitenlandse leningen van Indonesië.

De toeneming van post 18b moet voornamelijk worden toegeschreven aan het bedrag van f 200 miljoen inzake export- en importgaranties, voor welke garanties op de balans 1947 ten onrechte geen bedrag was opgenomen.

B. Overzicht van de Nationale Schuld

In Bijlage E van deze Nota wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling der Nationale Schuld van ultimo 1945 tot 30 Juni 1949. In de hieronder opgenomen tabel volgt een overzicht van de omvang der Nationale Schuld op 30 Juni 1949 in vergelijking tot die op 30 Juni 1948.

Overzicht van de omvang der Nationale Schuld
(in miljoenen guldens)

	30 Juni 1948	30 Juni 1949
Gevestigde binnenlandse schuld	7 407	7 158
Schatkistpapier in omloop	6 939	6 426
Schatkistpapier afgegeven aan De Nederlandsche Bank ingevolge de overeenkomst van 26 Februari 1947 inzake de overgang op de Staat van haar in rijksmarken luidende bezittingen	1 800	1 800
Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening	1 538	1 331
Schuld in rekening-courant aan diverse instellingen en Staatsbedrijven	1 944	1 306
Muntbiljetten in omloop	145	136
Schuld aan gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	74
Schuld in rekening-courant aan de Nederlandse Antillen	2	4
Boekschuld aan De Nederlandsche Bank ingevolge vorenbedoelde overeenkomst van 26 Februari 1947	1 500	1 500
Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek Wederopbouw)	3 572	3 082
Totaal binnenlandse schuld	24 847	22 817
Gevestigde buitenlandse schuld	1 887	2 228
Vlottende schuld buitenland	421	291
Totaal buitenlandse schuld	2 308	2 519
Totaal-generaal	27 155	25 336

Het zal opvallen, dat de opzet en de indeling van bovenstaande tabel een andere zijn dan die van de tabel, opgenomen op bladzijde 11 van de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën, behorende bij de begroting 1949. Na de oorlog, en ook nog in de Nota 1949, is bij de opstelling van het overzicht van de Nationale Schuld ten aanzien van bepaalde posten een systeem toegepast, dat op zijn plaats is bij de samenstelling van de Staatsbalans, doch het overzicht van de Nationale Schuld minder overzichtelijk maakt. Nu in de Millioenennota sinds 1949 ook de Staatsbalans wordt opgenomen bestaat er naar het oordeel van de ondergetekende voor dergelijke afwijkingen van het eertijds gebruikelijke systeem geen reden meer en heeft hij er naar gestreefd het overzicht van de schuld zo eenvoudig en overzichtelijk mogelijk te doen zijn. Werd b.v. de buitenlandse schuld in de Nota 1949 opgenomen tot het bedrag der in het buitenland aangegane leningen en credieten in vreemde munt, inclusief de daarop nog beschikbare bedragen, thans is weergegeven de werkelijk in het buitenland aangegane en opgenomen gevestigde en vlottende schuld.

Het overzicht der Nationale Schuld bevat nu het totaal der aangegane bruto schuldverplichtingen, zoals deze te boek staan bij de Rijkshoofdboekhouding van het Ministerie van Financiën, benevens de nog uit te keren vergoedingen wegens oorlogsschade.

Voorts sluit het overzicht der schuld thans ook aan bij de periodieke opgaven vanwege het Ministerie van Financiën inzake de omvang der geconsolideerde schuld en inzake de stand van 's Rijks kas.

De afwijking in de post „Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade” per 30 Juni 1948, welke in het overzicht in de Nota 1949 werd opgenomen voor f 3715 miljoen en thans voor f 3572 miljoen, berust op een herziening van de raming voor de bedoelde post, welke volgens recente berekeningen moest worden aangebracht. Aangekend zij, dat, anders dan bij de Staatsbalans, de verhogingen der vergoedingsnormen volgens het aanhangige wetsontwerp op de materiële oorlogsschaden hier buiten beschouwing zijn gelaten.

De mutaties in de binnenlandse gevestigde schuld in het tijdvak 30 Juni 1948 tot 30 Juni 1949, zoals deze blijken uit vorenstaande tabel, zijn voornamelijk te verklaren door de plaatsing van f 406 miljoen investerings- en beleggingscertificaten en de in betaling geving van f 693 miljoen gevestigde schuld ter voldoening van aanslagen in de bijzondere heffingen en oude belastingen.

De plaatsing van f 406 miljoen investerings- en beleggingscertificaten in het kader van de afwikkeling van de geldzuivering betekent een consolidatie van vlottende Staatsschuld tot een zelfde bedrag. De storting op deze certificaten heeft dezelfde betekenis als storting op een op gewone wijze uitgegeven Staatslening. In beide gevallen betekent de storting een ontvangst voor de Staat, die gepaard gaat met aflossing van Schatkistpapier, dan wel voorkomt dat de Staat nieuwe vlottende schuld zou moeten aangaan.

Een overzicht van de Staatsschuld, uitgegeven in het kader van de afwikkeling der geldzuivering, volgt hieronder.

Overzicht van de Staatsschuld, uitgegeven in het kader van de afwikkeling van de geldzuivering

Datum	Ingeschreven bedrag	Waarvan nog niet verhandelbaar	Waarvan reeds verhandelbaar	In betaling gegeven ter voldoening van belastingaanslagen	Uitstaand bedrag
<i>A. Beleggingscertificaten</i>					
30 Sept. 1948.	f 11 020 500	f 8 816 400	f 2 204 100	—	f 11 020 500
31 Dec. 1948.	14 234 500	11 387 600	2 846 900	—	14 234 500
31 Maart 1949.	18 232 000	14 585 600	3 646 400	—	18 232 000
30 Juni 1949.	20 286 500	12 171 900	8 114 600	f 5 800	20 280 700
<i>B. Investeringscertificaten</i>					
31 Maart 1948.	f 19 172 000	f 19 172 000	—	—	f 19 172 000
30 Juni 1948.	248 451 500	194 521 000	f 53 930 500	—	248 451 500
30 Sept. 1948.	335 407 500	241 196 400	94 211 100	—	335 407 500
31 Dec. 1948.	423 669 500	299 342 400	124 327 100	—	423 669 500
31 Maart 1949.	545 465 000	386 501 500	158 963 500	f 115 100	545 349 900
30 Juni 1949.	634 061 500	335 128 000	298 933 500	15 284 300	618 777 200

§ 6. Bijzondere onderwerpen

In deze paragraaf zal worden ingegaan op enige vragen, waartoe een beschouwing van deze ontwerp-begroting aanleiding geeft, n.l.:

- De bewaking van de efficiency in het Staatsapparaat.
- Uitgaven voor werken, met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid.
- Besteding van ter beschikking van het Rijk komende tegenwaarde van in het kader van het Europese Herstel Programma ontvangen schenkingen.
- De financiële verhouding met Indonesië.
- Het verband tussen de ontwerp-begroting voor 1950 en de monetaire situatie.
- Het verband tussen de ontwerp-begroting voor 1950 en de deviezenpositie.

A. De bewaking van de efficiency in het Staatsapparaat

De zorg voor de efficiency-bewaking en -bevordering bij de Rijksdienst behield de voortdurende aandacht van de ondergetekende.

Deze zorg is te zien als een permanente aangelegenheid, daar in een zo omvangrijk administratief apparaat als de Rijksdienst heeft, voortdurende oplettendheid vereist is om de personeelsbezetting, de werkmethoden en de taakafbakeningen in overeenstemming te doen zijn met de steeds min of meer, zowel naar omvang als naar aard, wisselende overheidstaken.

Het onder de Dienst der Rijksbegroting van het Ministerie van Financiën ressorterende Centraal Bureau voor Organisatie heeft als voornaamste taak de efficiency-bevordering in het Staatsapparaat. Het Bureau werkt nauw samen met de eveneens onder de Dienst der Rijksbegroting ressorterende afdelingen Inspectie der Rijksfinanciën en Centrale Accountantsdienst. Functionele samenwerking tussen het Centraal Bureau voor Organisatie en de dienstonderdelen voor organisatie en efficiency bij de andere Ministeries wordt nagestreefd. Steeds zal immers een belangrijke taak op dit gebied door de ministeries zelf moeten worden vervuld. Hierdoor zal ook in de toekomst de omvang van het Centraal Bureau voor Organisatie betrekkelijk gering kunnen blijven.

Het ligt in de bedoeling van de ondergetekende tezamen met zijn ambtgenoot van Binnenlandse Zaken de vraag onder het oog te zien, welke voorstellen aan hun overige ambtgenoten waren te doen om de functionele verbanden te verstevigen resp. te scheppen tussen de centrale organen op de terreinen van personeelsbeleid en efficiency-bewaking en de zich op dit gebied bewegende stafdiensten der Ministeries. Het is duidelijk, dat wanneer aldus vaste en regelmatige contacten ontstaan tussen het Centraal Bureau voor Organisatie en de organisatie- en efficiencybureaux der onderscheidene Ministeries en evenzo tussen het Centraal Orgaan voor Rijkspersoneelsaangelegenheden en de departementale personeelsafdelingen niet alleen ervaringen kunnen worden uitgewisseld, maar ook de meest doelmatige arbeidsverdeling tussen de centrale organen en de diensten der Ministeries kan worden verwezenlijkt. In dit verband zij ook vermeld, dat thans de opleiding van organisatiepersoneel de bijzondere aandacht heeft waarbij er door middel van de hiervoor bedoelde contacten naar wordt gestreefd de voorziening in de behoefte aan geschoold personeel van het centraal bureau en die van de departementale bureaux gezamenlijk onder het oog te zien.

Aan het Centraal Bureau voor Organisatie valt enerzijds de taak toe in samenwerking met het onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken ressorterende Centraal Orgaan voor Rijkspersoneelsaangelegenheden mede te werken aan de uitvoering van het Koninklijk Besluit G 367,¹⁾ en anderzijds die organisatorische werkzaamheden te verrichten, die typisch interdepartementaal van karakter zijn. Als zodanig zijn te beschouwen: de zorg voor de efficiency bij de werkzaamheden ter uitvoering van interdepartementale taken, waaronder mede te verstaan het uit organisatorisch oogpunt beoordelen van de taak-afbakening tussen de verschillende departementen, de zorg voor de uitwisseling van gegevens en methoden betreffende werkzaamheden van hulpdiensten, welke bij alle Ministeries voorkomen en de bestudering en propagering van moderne organisatie-principes. Vooral bij dit laatste zal inschakeling van organisatie-adviseurs meermalen van groot nut kunnen zijn.

De bij de reorganisatie van het Staatsapparaat voor ogen staande doelstellingen en de methoden, die hierbij gevolgd worden, zijn uitvoerig besproken bij de behandeling van de ontwerp-Rijksbegroting 1949.

Sinds de indiening van deze ontwerp-begroting is, zowel door de departementale diensteenheden voor organisatie en efficiency als door het Centraal Bureau voor Organisatie, op dit gebied met goede gevolgen voortgewerkt. Een volledige opsomming van alle werkzaamheden en resultaten is niet wel mogelijk; de adviezen worden immers veelal verstrekt aan de betrokken diensthoofden der Ministeries, die ze in hun eigen voorstellen verwerken.

Enkele onderwerpen mogen hier intussen in het kort vermeld worden.

De invoering van de nieuwe comptabiliteitsadministratie, waarvan de leidende beginselen zijn uiteengezet op blz. 68 en 69 van de Miljoenennota 1949, vond sedert de indiening van de ontwerp-Rijksbegroting 1949 verder voortgang. Bij alle Ministeries wordt thans een administratie gevoerd, welke door een stelsel van z.g. sluitrekeningen verbonden is aan de Rijkshoofdboekhouding van het Ministerie van Financiën. Deze laatste boekhouding vormt de centrale financiële administratie van het Rijk, waarvan de detailleringen verschaft worden door aan de administraties der Departementen ont-

¹⁾ Bij genoemd Koninklijk Besluit is het Centraal Orgaan voor Rijkspersoneelsaangelegenheden ingesteld en heeft tevens het Centraal Bureau voor Organisatie, dat in het leven is geroepen bij een besluit van de Raad van Ministers, zijn eerste wettelijke erkenning gevonden.

leende en aan de hoofdboekhouding aansluitende maandelijks overzichten.

De hierbedoelde verbetering in de systematiek van de Staatsadministratie is o.m. van grote betekenis gebleken voor het opmaken van de Staatsbalans per 31 December 1948 en voor de analyse van de wijziging in de grootte van het Staatsvermogen in het afgelopen jaar.

Voorts worden thans door alle Ministeries maandelijks overzichten uit de comptabiliteitsadministratie opgesteld waarin de uitgaven en ontvangsten tot en met de verslagmaand per begrotingsartikel worden opgenomen. Deze overzichten, waarin ook de lopende verplichtingen moeten worden vermeld, verschaffen zowel aan het betrokken Ministerie als aan het Ministerie van Financiën maandelijks een inzicht in de stand en de ontwikkeling der begrotingsartikelen waardoor overschrijdingstendenzen tijdig kunnen worden gesignaleerd.

Tegelijk met de invoering van de nieuwe comptabiliteitsadministratie zijn maatregelen getroffen, welke beogen het in artikel 12 van de Comptabiliteitswet aan de Minister van Financiën opgedragen toezicht op de besteding van bij de begroting toegestane credieten, op doeltreffende wijze te kunnen uitoefenen. Deze maatregelen bestaan hierin, dat de in artikel 36 van de Comptabiliteitswet vereiste kredietopening, te verlenen door de Minister van Financiën, dient te worden gevraagd vóór het aangaan van een verplichting. Hierdoor kan de beoordeling van de doelmatigheid der uitgaven door de Inspectie der Rijksfinanciën tijdig plaats vinden, hetgeen niet mogelijk was bij het oude stelsel, waarbij de kredietopening werd gevraagd onmiddellijk voordat de betaling plaats vond.

Door de geopende kredieten systematisch in de administratie vast te leggen, wordt tevens de begrotingsbewaking verscherpt.

De nieuwe methode van voorafgaande kredietopening vindt thans bij bijna alle Departementen toepassing.

Het onderzoek naar de organisatie bij de buitenlandse posten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is thans zover gevorderd, dat per 1 Januari 1950 op alle posten een uniforme vereenvoudigde administratie zal worden ingevoerd en dat nagegaan wordt in hoeverre de resultaten, wat betreft de organisatie-structuur, welke bereikt zijn bij een uitgebreid proefonderzoek op één der grote posten, aanleiding geven tot wijzigingen ook bij de overige posten.

Intensieve medewerking werd verleend aan de totstandkoming van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1948. De administratieve voorbereiding voor de technische herziening werd door het Centraal Bureau voor Organisatie verzorgd.

In samenwerking met de 3e en 4e afdeling van het Ministerie van Justitie is dit jaar een aanvang gemaakt met de reorganisatie van de administratie der gevangenissen, Rijkswerkinrichtingen e.d. De reorganisatie omvat de verandering in de comptabiliteitsadministratie, de vereenvoudiging van de rekeningcourant met gedetineerden en een herziening van de administratie van de arbeid. Een onderzoek naar vereenvoudiging van de administratie van de huisdienst ligt in het voornemen.

De pensioenadministratie bij het Ministerie van Marine alsmede die bij het Directoraat-Generaal van de Scheepvaart werd vereenvoudigd.

Een onderzoek werd ingesteld naar de mogelijkheid van centralisatie van ponskaarten-installaties. Dit onderzoek vond plaats in samenwerking met de Rijkskantoormachine-Centrale en is op dit moment nog niet geëindigd.

Medewerking werd en wordt verleend bij de invoering van bedrijfsadministraties o.m. bij de R.I.M.I. (Reparatie Inrichting en Materieel Inspectie) de L.L.N. (Leger Luchtmacht Nederland) en de Rijksluchtvaartschool.

Een onderzoek naar de organisatie-structuur van de Rijksluchtvaartdienst werd ingesteld. Het uitgebrachte rapport werd in grote lijnen aanvaard en als vervolg werden onderzoeken aangevat, welke dieper op bepaalde onderdelen ingaan.

Ook aan de Directeur van de Rijksdienst voor het Nationale Plan werd een rapport aangaande de organisatie-structuur van die dienst uitgebracht. Aan de realisatie van de in dit rapport vervatte suggesties wordt thans gewerkt.

Voorts heeft het Centraal Bureau voor Organisatie ondergetekende's ambtgenoot van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen van advies gediend omtrent de grote lijnen van de organisatie-structuur van zijn Ministerie. Bij het realiseren van de in dit advies vervatte richtlijnen, waarmede genoemde ambtgenoot geheel kan instemmen, zal het bureau zijn medewerking verlenen.

De uitbetaling van renteloze voorschotten aan studerende werd onderzocht. Een vereenvoudigde administratie werd ontworpen en ingevoerd, hetgeen er toe leidt, dat de uitbetaling der voorschotten thans zeer kort na de toekenning kan plaats vinden.

De algemene invoering in 1949 van werkregistratie, zoals deze een

jaar geleden door de ondergetekende voorzien werd, bleek helaas nog niet mogelijk te zijn. Bij deze invoering zal nl. ongetwijfeld behoefte bestaan aan personeel, dat daarbij leiding en voorlichting zal kunnen geven, welk personeel nog niet ter beschikking stond. Getracht wordt hiervoor een oplossing te vinden. Voor zover met de beschikbare krachten mogelijk is, hebben intussen ook thans reeds werkregistratie en werkplanning als hulpmiddelen bij de bevordering van efficiënt werken de volledige aandacht. Over de vragen, die in dit verband rijzen met betrekking tot een goed personeelbeleid, wordt overleg gepleegd met het Centraal Orgaan voor Rijkspersoneelsaangelegenheden.

De reorganisatie van typekamers werd voortgezet.

De in 1947 ingestelde Archiefcommissie zal waarschijnlijk een dezer dagen haar rapport uitbrengen. Haar taak was het ontwerpen van nieuwe bepalingen ter vervanging van het Koninklijke besluit van 24 September 1823, no. 7. De conclusies van dit rapport zullen terstond bij de verschillende Ministeries in studie genomen worden. Een goede gang der stukken in de administratie en een goede opberging en documentatie daarvan vereisen permanente zorg. Ook aan de algemene registratuurproblemen van de Rijksdienst wordt de nodige aandacht besteed.

Het Centraal Bureau voor Organisatie fungeerde voorts als secretariaat voor de Commissie voor Coördinatie van Contrôle en Opsporingsdiensten. Deze commissie beëindigde haar werkzaamheden en haar rapport wordt thans bestudeerd.

Aan verschillende onderzoeken wordt nog gewerkt en andere staan nog op het programma.

De uitvoering van deze onderzoeken zal aanmerkelijk versneld worden, indien de plannen, welke bestaan voor de opleiding van personeel voor organisatiewerk, verwezenlijkt kunnen worden.

De ondergetekende stelt er tenslotte nog prijs op mede te delen, dat met betrekking tot de terreinen, waar de Rijksadministratie de administratie der gemeenten raakt, contact onderhouden wordt met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. In het Instituut voor Bestuurswetenschappen is zijn Ministerie vertegenwoordigd.

B. Uitgaven voor werken, met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid.

In bijlage II van de Millioenennota behorende bij de begroting 1949 werd voor de eerste maal een overzicht gegeven van de voornaamste in de Buitengewone Dienst I (Uitgaven van aflopend karakter) en de Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven) geraamde uitgaven voor werken, met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid. Ook ditmaal wordt een dergelijke bijlage overgelegd (zie bijlage C). Dit overzicht is ten opzichte van het vorige jaar nog verduidelijkt door niet slechts de totale kosten van ieder werk en het daarvan in het begrotingsjaar 1950 te verwachten deel te vermelden, doch ook voor zoveel nodig het vermoedelijk uitgavenbeloop tot en met 1948 en de toegestane bedragen voor 1949.

De fluctuaties in de economische situatie maakten het noodzakelijk van talrijke werken de ramingen van de totale kosten te herzien. Ook de termijnen, welke voor de uitvoering der werken waren nodig geoordeeld, moesten in een aantal gevallen worden herzien, mede in verband met het somtijds slechts met vertraging beschikbaar komen van de benodigde materialen.

In aansluiting op hetgeen in de Millioenennota 1949 te dezer zake is opgemerkt moge er ook dit jaar de aandacht op worden gevestigd, dat dit overzicht is opgemaakt met de bedoeling de Staten-Generaal een indruk te geven van de continuïteit van de in de begroting voorkomende werken, zoals deze continuïteit aan de hand van de thans bestaande inzichten en verwachtingen moet worden beoordeeld. Jaarlijks zal opnieuw onder ogen moeten worden gezien in hoeverre in de bestaande plannen wijziging dient te worden gebracht in verband met hetgeen alsdan in financieel en economisch opzicht mogelijk en wenselijk wordt geacht.

De herziening van de wijze, waarop in de begrotingsstukken de uitgaven voor werken worden uitgetrokken, welke voor het eerst in de begroting van het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting voor het jaar 1949 is toegepast, heeft thans ook toepassing gevonden bij de begroting van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

In de begroting van het Ministerie van Oorlog is eveneens hiermede een aanvang gemaakt, zij het in een iets andere opstelling dan die in eerstgenoemde begrotingen. Ook bij deze begrotingen wordt het totaal der aan te gane verplichtingen thans binnenslijns opgenomen en wordt buitenslijns uitgetrokken het gedeelte, dat vermoedelijk ten laste van de begroting 1950 zal worden verwerkt.

C. Besteding van ter beschikking van het Rijk komende tegenwaarde van in het kader van het Europese Herstel Programma ontvangen schenkingen.

Zoals uitvoerig is uiteengezet in de Nota aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal in zake de besteding van een gedeelte van het saldo van de speciale rekening bij De Nederlandsche Bank, hetwelk is ontstaan door storting in guldens van de tegenwaarde van in het kader van het Europese Herstel Programma ontvangen schenkingen (Gedrukte Stukken Zitting 1948—1949 — 1333) brengt de uitvoering van de Overeenkomst tot Economische Samenwerking, op 2 Juli 1948 gesloten tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika, met zich mede, dat zich op genoemde speciale rekening bij De Nederlandsche Bank een saldo accumuleert, waarop de Nederlandse Regering kan trekken voor zodanige doeleinden als van tijd tot tijd zal worden overeengekomen met de Regering van de Verenigde Staten van Amerika. Het opnemen door de Regering van gelden ten laste van deze speciale rekening en het uitgeven van deze gelden op een wijze zoals met de Regering van de Verenigde Staten van Amerika is overeengekomen, houdt in, dat het Rijk de beschikking krijgt over middelen en die aanwendt voor Rijksuitgaven. Tenzij bij de wet anders zou worden bepaald, zullen hier de artikelen 27 en 31 van de Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, no. 259) toepassing moeten vinden. De uitgaven dienen derhalve bij begrotingswet te zijn gesanctionneerd en de middelen dienen verantwoord te worden onder de „middelen tot dekking der Rijksuitgaven”.

Met betrekking tot de bestemming van de f 240 miljoen van de op de speciale rekening geaccumuleerde gelden, waarvan in de bovengenoemde Nota een nadere beschrijving is gegeven, worde er de aandacht op gevestigd, dat deze uitgaven alle ten laste komen van de begroting 1948. Zoals reeds is opgemerkt in Hoofdstuk V van evenbedoelde Nota, zal de verantwoording van de f 240 miljoen onder de middelen tot dekking der Rijksuitgaven plaats vinden door indiening van een ontwerp van wet, houdende een wijziging van de wet van 18 December 1947 tot aanwijzing van de middelen tot dekking van de uitgaven, begrepen in de Rijksbegroting van het dienstjaar 1948.

Van de op speciale rekening bij De Nederlandsche Bank gestorte gelden is thans f 240 miljoen door de E.C.A. vrijgegeven. Ter zake van schenkingen van Marshall-goederen gedurende de periode April 1948—April 1949 zal nog een bedrag van ca. f 600 miljoen op deze rekening beschikbaar komen. Omtrent de bestemming van deze gelden zijn reeds geruime tijd besprekingen met de E.C.A.-autoriteiten gaande, nadat daaromtrent tevoren overleg was gepleegd tussen de verschillende Ministeries, het Bureau van de Regeringscommissaris voor het E.H.P. en De Nederlandsche Bank. Bij dit overleg wordt zowel aandacht geschonken aan de monetaire consequenties, voortvloeiende uit de wijze van bestemming, als aan het belang, welke de overeen te komen besteding kan hebben voor de wederopbouw van Nederland.

Zo spoedig mogelijk nadat het thans plaats vindende overleg tot een resultaat zal hebben geleid, zal aan de Staten-Generaal daarvan mededeling worden gedaan en zal aan de Staten-Generaal, voor zover die uitgaven nog niet in de begroting zijn aangevraagd, door indiening van een suppletoire begroting de goedkeuring worden gevraagd voor het doen van de met de Regering van de Verenigde Staten van Amerika overeen te komen uitgaven, te verrichten ten laste van middelen, beschikbaar gesteld uit de speciale rekening bij De Nederlandsche Bank.

Bij de opstelling van de ontwerp-begroting voor 1950 zijn een aantal posten gereserveerd, welke betrekking hebben op uitgaven, uitgaande boven die, welke in genoemde begroting zijn opgenomen. Het betreft hier verschillende projecten tot een bedrag van ruim f 72 miljoen, waarvan de uitvoering zal bijdragen tot verhoging van het nationale productievermogen en tot verbetering van de betalingsbalanspositie. Als voornaamste projecten kunnen worden genoemd deelneming van de Staat in de vestiging of uitbreiding van industriële ondernemingen, verstrekking van kapitaal ten behoeve van de indijking en droogmaking van de Zuidelijke IJsselmeerpolders, bevordering van technisch-wetenschappelijk onderzoek en maatregelen op het gebied van de volksgezondheid. Aan deze posten is voorts toegevoegd een bedrag ter financiering in guldens van de in het kader van het Europese Herstel Programma te ontvangen technische hulp. Een overzicht van de zo juist genoemde posten is opgenomen in bijlage D.

Naar het oordeel van de ondergetekende zijn deze gereserveerde posten weliswaar van essentiële betekenis voor de Nederlandse volkshuishouding, doch moet het voorshands niet verantwoord worden geacht daarmede de begroting-1950 te belasten. Wel ligt het in de be-

doeling tot het doen van deze uitgaven in 1950 over te gaan, indien en voor zover additionele middelen ter beschikking komen. Het is nog niet met zekerheid te zeggen van welke aard deze middelen zullen zijn, doch hierbij wordt gedacht aan de mogelijke beschikbaarstelling van de guldenstegenwaarde van de onder het Europese Herstel Programma ontvangen schenkingen. In afwachting van het beschikbaar komen van zulke additionele middelen, dient elke beslissing omtrent de hier bedoelde uitgaven te worden opgeschort.

Het ligt in het voornemen van de ondergetekende om voor elk dienstjaar een overzicht te geven van de in dat jaar ontvangen gelden, afkomstig van de speciale rekening bij De Nederlandsche Bank en van de uitgaven, welke uit deze buitengewone middelen zullen zijn verricht.

D. *De financiële verhouding met Indonesië.*

Een belangrijk punt voor de beoordeling van de financiële toestand van het Rijk is nog steeds de financiële verhouding met Indonesië.

Voor zover de Rijksbegroting betreft, komt deze financiële verhouding vooral tot uiting in de begrotingen van de militaire departementen.

Ten aanzien van de begrotingen van de overige departementen moge opgemerkt worden, dat de uitgaven, welke in de afgelopen jaren in verband met de toestand in Indonesië gemaakt moesten worden, in 1950 belangrijk verlaagd zullen kunnen worden, aangezien verwacht mag worden, dat de repatriëring van Nederlanders uit het Verre Oosten in dat jaar vrijwel voltooid zal zijn, met als gevolg minder uitgaven uit hoofde van ondersteuning en uit hoofde van voorzieningen op het gebied van onderwijs.

Wat de militaire departementen betreft worden de bedragen, welke ten laste van de Rijksbegroting komen, nog steeds bepaald door de in Mei 1948 met de Regering van Indonesië gemaakte afspraken. In hoeverre deze afspraken ook gedurende het jaar 1950 van kracht zullen blijven, zal afhangen van het resultaat der besprekingen ter Ronde Tafel Conferentie.

Zoals ook in de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën, behorende bij de begroting voor 1949, werd opgemerkt, wordt bij de kostenverdeling van de uitgaven van het legerapparaat tussen de Nederlandse en de Indonesische Regering uitgegaan van het beginsel, dat de eerste uitrusting, waaronder begrepen vier maanden „maintenance”, alsmede de bezoldigingen van onderdelen van de Koninklijke Landmacht ten laste van Nederland komen, doch dat de verdere kosten van instandhouding van de in Indonesië verblijvende onderdelen van de Koninklijke Landmacht (zoals het onderhoud van de uitrusting, huisvesting, voeding, enz., alsmede tropentoelagen) voor rekening van Indonesië zijn, evenals alle kosten, verband houdende met het Koninklijk Nederlandsch Indonesische leger. Ten aanzien van de Marine wordt nog steeds van het beginsel uitgegaan, dat de kosten voor de Marine in Indonesië, voor zover voortvloeiende uit haar politionele taak, voor rekening van Indonesië komen. Deze kosten hebben in 1948 f 100 miljoen bedragen. Voor 1949 zijn deze kosten vastgesteld op een bedrag van f 77 miljoen.

Met betrekking tot de credietverlening aan Indonesië moge worden opgemerkt, dat het wetsontwerp nopens de credietverstrekking aan Indonesië 1948 inmiddels tot wet is verheven (*Staatsblad* no. J 218), terwijl op 30 Juli jl. een wetsontwerp nopens credietverstrekking aan Indonesië 1949 werd ingediend (Gedrukte Stukken Zitting 1948—1949 — 1320). Dit laatste wetsontwerp beoogt de in de wet credietverstrekking aan Indonesië 1948 toegestane credietlimiet van f 850 miljoen te verhogen tot f 1060 miljoen. Tevens werd per ultimo Augustus bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal een wetsontwerp nopens voorziening in de behoefte aan kasgeld voor de Indonesische dienst hier te lande gedurende het jaar 1949 aanhangig gemaakt. Dit wetsontwerp behelst een verhoging van de in de wet van 2 April 1948 (*Staatsblad* no. I 122) toegestane credietlimiet van f 950 miljoen tot f 975 miljoen.

Hoewel mag worden aangenomen, dat Indonesië ook in 1950 een beroep zal doen op credietverlening van de zijde van Nederland, zal dit beroep door Nederland eerst gehonoreerd kunnen worden zodra o.m. ter Ronde Tafel Conferentie een overeenkomst tot stand zal zijn gekomen, waarbij de financieel-economische verhoudingen tussen Nederland en Indonesië op bevredigende wijze zijn vastgelegd.

E. *Het verband tussen de ontwerp-begroting voor 1950 en de monetaire situatie.*

Een volgend aspect van de ontwerp-begroting 1950, dat de aandacht verdient, is het verband met de binnenlandse monetaire toestand.

In de Millioenennota, behorende bij de begroting 1949, heeft de ondergetekende er reeds de aandacht op gevestigd, dat de monetaire toestand een geleidelijke verbetering vertoonde door een verzwakking der inflatoire, resp. een versterking der deflatoire tendenties. De toenmaals uitgesproken verwachting, dat deze verbetering zich in de toekomst zou voortzetten, is inmiddels door de feiten bevestigd. Tijdens het eerste halfjaar 1948 vertoonde de totale geldhoeveelheid op basis van de thans door De Nederlandsche Bank gepubliceerde geldstatistiek nog een toeneming van rond f 390 mln. Gedurende het tweede halfjaar 1948 en het eerste halfjaar 1949 bleef de totale geldcirculatie echter constant en was per saldo zelfs van een geringe daling sprake.

Ondanks deze merkbare verbetering ware het onjuist de huidige toestand als in alle opzichten bevredigend te kenschetsen.

Met name dient men te bedenken, dat het peil van de totale geldcirculatie slechts constant blijft dank zij de aanzienlijke geldverminderende werking, die zich voordoet in samenhang met de buitenlandse hulpverlening, genoten in het kader van het Europese Herstel Programma. Deze buitenlandse hulpverlening zal in de eerstkomende jaren geleidelijk afnemen en medio 1952 geheel ophouden. Dit betekent, dat het ter verhinderend van een hernieuwde uitbreiding der geldcirculatie in een omvang, die de behoeften van het maatschappelijk verkeer te boven gaat, noodzakelijk zal zijn, dat ook de invloed van de factoren, die thans nog tenderen naar een uitbreiding van de geldhoeveelheid, geleidelijk zal worden geëlimineerd. In het bijzonder zal de geldschepping in verband met de voorziening in de kasbehoeften van de Staat, die tot dusverre onvermijdelijk is gebleken, geleidelijk moeten worden beëindigd. Daarnaast zal de vermeerdering van de geldhoeveelheid in samenhang met het verloop van de geldzuivering, die in het verleden mede één der voornaamste oorzaken is geweest van de toeneming der geldhoeveelheid, automatisch komen te vervallen na de algehele afwikkeling van deze operatie. Dank zij de voorzichtige constructie van de afwikkeling der geldzuivering is de geldvermeerdering uit hoofde van deze factor reeds thans nog slechts gering.

Indien men de ontwerp-begroting 1950 in het licht van de voorgaande overwegingen beziet, stemt het tot voldoening, dat op basis van dit ontwerp thans de uitgaven van de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds ten volle uit de lopende middelen zullen worden gedekt. Van monetair standpunt betekent dit verbeterd begrotingsperspectief, dat nog slechts ter dekking van het uitgavensaldo van de Buitengewone Dienst II een beroep zal behoeven te worden gedaan op het ter beschikking komende aanbod van kapitaal.

Deze toestand is als normaal te beschouwen. Ook vóór de tweede wereldoorlog was het gebruikelijk, dat de kapitaaldienst een uitgavensaldo vertoonde en dat ter dekking van dit saldo middelen van de kapitaalmarkt werden aangetrokken. Men mag derhalve stellen, dat de ontwerp-begroting 1950, op zichzelf beschouwd, niet langer een inflatoire dreiging inhoudt.

Nochtans dient er, evenals in voorgaande Millioenennota's, de aandacht op te worden gevestigd, dat de uitkomsten der ontwerp-begroting 1950 niet zonder meer een inzicht verschaffen in de omvang van de kasbehoeften van de Staat. Ter benadering van de omvang van deze behoeften moeten op de uitkomsten van de ontwerp-begroting 1950 enige correcties worden toegepast.

De eerste dezer correcties betreft de zgn. overlopende posten. Deze posten maken alleen een correctie nodig voorzover zij een abnormaal karakter bezitten. Op basis van het systeem van de Comptabiliteitswet is het normaal, dat een deel der ontvangsten en uitgaven van de ontwerp-begroting 1950 eerst in het kalenderjaar 1951 wordt geëffectueerd, terwijl anderzijds nog een deel der ontvangsten en uitgaven uit hoofde van de begroting 1949 in het kalenderjaar 1950 zijn beslag krijgt. Ten aanzien van deze normale overlopende posten mag men aannemen, dat zij elkander voor zover het effect op de kasontwikkeling in het kalenderjaar 1950 betreft, althans globaal compenseren.

Daarnaast is in de afgelopen jaren evenwel sprake geweest van abnormale overlopende posten; deze zijn ten dele nog steeds van invloed. De abnormale overloop bij de uitgaven, die zich in de voorgaande jaren voordeed onder invloed van de onvoldoende voorziening met materialen en de administratieve achterstand in de afwikkeling van tal van posten, kan men in grote trekken thans als beëindigd beschouwen. Speciale vermelding dient nog wel te worden gemaakt van de elders in deze Nota genoemde uitgaven tot een totaal van rond f 24 miljoen, die in 1950 zullen geschieden overeenkomstig de zgn. procedure voor het overbrengen van begrotingscredieten door middel van twee suppletore begrotingen.

Daarentegen is wat de ontvangsten betreft de achterstand in de

belastingheffing nog verre van beëindigd. Men moet aannemen, dat ingevolge het inhalen van achterstand bij het opleggen van aanslagen, in 1950 globaal f 150 miljoen meer uit vrij geld zal binnenkomen dan volgens de Comptabiliteitswet op de dienst 1950 is geraamd.

Een volgende correctie ter benadering van de kaspositie vloeit voort uit de nog te verwachten ontvangsten op de buitengewone heffingen, die voor 1950 zijn geraamd op f 200 miljoen. Deze ontvangsten hebben een geldverminderend effect, voor zover zij worden voldaan in vrij geld. De mate waarin dit laatste zal geschieden, is uiteraard onzeker; voor zover men de ontwikkeling tijdens het eerste halfjaar 1949 als maatstaf zou mogen nemen, ware te rekenen met een percentage van 15 tot 20.

Een verdere belangrijke factor, die onafhankelijk van de Rijksbegroting bepalend is voor de kaspositie van de Staat, betreft de credietverstrekking aan Indonesië. Zoals in onderdeel D van deze paragraaf reeds werd opgemerkt, is de ondergetekende evenwel niet in staat reeds thans mededelingen te doen inzake de onderhavige credietverstrekking in het jaar 1950. Deze aangelegenheid dient nader te worden uitgewerkt en geregeld bij de Ronde Tafel Conferentie. Wel kan er in dit verband op worden gewezen, dat, indien de credietverlening op dezelfde voet zou worden voortgezet, met een geleidelijke vermindering van het daarmede in totaal gemoede bedrag is te rekenen, doordat een aantal betalingen, die een niet-periodiek karakter bezitten, na de afdoening komen te vervallen. Tenslotte zal de ontwikkeling van de kaspositie worden beïnvloed door de buitenlandse hulpverlening, die in 1950 ter beschikking zal staan, in het bijzonder door de hulpverlening, genoten in het kader van het Europese Herstel Programma.

De omvang der Marshall-hulp gedurende het „fiscal year” 1949/50 is op dit moment nog niet definitief bekend. Vast staat slechts, dat deze omvang geringer zal zijn dan tijdens het voorgaande „fiscal year”.

Wat de invloed op de kaspositie van het Rijk betreft is van belang het onderscheid tussen hulp in de vorm van leningen (loans) en van giften (grants).

Over de tegenwaarde in guldens van het leninggedeelte kan door het Rijk vrijelijk worden beschikt. Deze beschikking draagt derhalve bij tot de voorziening in de kasbehoeften, voorzover dekking dezer behoeften door middel van leningen noodzakelijk is.

In hoeverre de tegenwaarde in guldens van het giftengedeelte (de zgn. local currency) de positie van de schatkist versterkt, is afhankelijk van de besteding dezer tegenwaarde. Ten aanzien van deze besteding moge de ondergetekende verwijzen naar de desbetreffende beschouwing, die in onderdeel C van deze paragraaf is opgenomen.

Uit het vorenstaande volgt, dat het niet mogelijk is het gezamenlijk effect der verschillende factoren, die de kaspositie zullen beïnvloeden, kwantitatief te meten. Het streven dient er op gericht te zijn het totaal der kasbehoeften, waarvoor door de Staat zal moeten worden geleend, geleidelijk te beperken. Zoals reeds werd toegelicht, is deze ontwikkeling noodzakelijk te achten, teneinde, in verband met de geleidelijke vermindering der Marshall-hulp, een hernieuwde uitbreiding van de totale geldhoeveelheid te verhinderen. Vooral het verbeterde beeld der ontwerp-begroting 1950 beïnvloedt de kasbehoefte gunstig. Daarentegen betekenen de geleidelijke vermindering van de achterstand in de belastingheffing en de geringere kasontvangsten uit hoofde van de buitengewone heffingen een relatieve verzwakking. Tenslotte bestaat in het bijzonder inzake de credietverstrekking aan Indonesië een grote mate van onzekerheid.

F. Het verband tussen de ontwerp-begroting voor 1950 en de deviezenpositie.

Ook tussen de ontwerp-begroting voor 1950 en de deviezenpositie des lands bestaat een nauwe samenhang. Op de begroting komen tal van posten voor, die hetzij rechtstreeks, hetzij indirect uitgaven in deviezen vertegenwoordigen. Van rechtstreekse deviezenuitgaven is sprake, voor zover aan het Rijk bepaalde goederen worden geleverd of diensten worden verleend, waarvan de betaling zonder meer plaats vindt in deviezen. De uitgaven van het Rijk vertegenwoordigen indirect uitgaven in deviezen, voorzover betaling van leveranties van goederen en diensten weliswaar in guldens plaats vindt, doch aan deze leveranties een deviezenquote ten grondslag ligt. Zonder intering op de deviezenreserve is geen groter deviezentekort toelaatbaar dan het bedrag der buitenlandse hulpverlening. Daar het een gebiedende eis is, de beschikbare deviezen zodanig te besteden, dat deze besteding een zo groot mogelijke bijdrage levert tot de oplossing van het betalings-balansvraagstuk, dienen alle rechtstreekse of indirecte deviezen-

uitgaven van het Rijk, die niet aan de oplossing van dit vraagstuk dienstbaar zijn, zoveel mogelijk te worden beperkt.

Voorts bestaat er een samenhang tussen het niveau van de begroting en de deviezenvoorziening in die zin, dat het peil der deviezenvoorziening in belangrijke mate bepalend is voor de hoogte van het nationale inkomen en daarmee voor het inkomensniveau van de Staat. Dit betekent in concreto, dat indien Nederland niet in de huidige omvang van buitenlandse hulpverlening zou kunnen profiteren, de inkomsten van de Staat geringer zouden zijn en daardoor tal van op zichzelf urgente Staatsuitgaven achterwege zouden moeten blijven, terwijl andere uitgaven, zoals die, welke verband houden met de alsdan noodzakelijke werkloosheidsbestrijding, onvermijdelijk zouden stijgen.

Tenslotte bestaat een verband tussen begroting en deviezenpositie, in zoverre een niet sluitende begroting een belemmering oplevert voor het herstel van het evenwicht op de betalingsbalans. Voorzover namelijk een niet sluitende begroting leidt tot geldschepping in een omvang, die de behoeften van het maatschappelijk verkeer te boven gaat, zal zich een drang tot het verrichten van bovenmatige aankopen voordoen. Deze bovenmatige aankopen geven aanleiding tot een te groot beslag op de beschikbare deviezen en staan daardoor te geleidelijke vermindering van het deviezentekort in de weg. Op het belang van een binnenlands monetair evenwicht en daarmee van een evenwichtige begroting voor de oplossing van het betalingsbalansvraagstuk wordt nog in ruimer verband teruggekomen in de slotbeschouwing dezer Nota.

§ 7. Belastingpolitiek

Sedert zijn eerste optreden als Minister van Financiën heeft de ondergetekende telkens het bestaande samenstel van belastingen beschouwd als een gegeven, dat reeds geheel of ten dele zijn reperussies heeft doen gelden op de structuur van lonen en prijzen (en dus van de inkomens) en op de betalingsbalans. Uitgaande van de bestaande toestand op het gebied van de belastingen heeft hij zich telkenmale afgevraagd, welke veranderingen op belastinggebied gevorderd of gedooft werden door de ontwikkeling van 's Lands economische en monetaire toestand en welke van die veranderingen naar tijdsorde voorrang moesten hebben. De belastingpolitiek heeft de ontwikkeling der dingen nu eens mede geleid, dan weer gevolgd. Voor zover zij volgt — de ondergetekende denkt hier in het bijzonder aan de voorstellen nopens het tarief van de inkomstenbelasting en de loonbelasting waarover de Staten-Generaal zich eerlang zullen hebben te beraden — wordt de werking van de belastingpolitieke maatregelen op haar beurt tot een nieuw gegeven in het economische, sociale en financiële bestel.

Wie, met de ondergetekende, de bestaande hoogte van de belastingdruk betreurt, bedenke dat, gelijk reeds eerder in deze Nota is opgemerkt, Nederland leeft onder omstandigheden, die eensdeels hoge militaire uitgaven vereisen, voorts nopen tot hoge uitgaven voor oorlogsschade (waarbij de belastingheffing ervoor moet zorgen, dat arbeidskrachten, goederen en ondernemingsdiensten minder gemakkelijk kunnen worden gericht op voortbrenging die niet in dienst van het herstel staat), terwijl het land tenslotte gebukt gaat onder een tijdens deze oorlog hoog opgelopen Staatsschuld.

Onder deze omstandigheden moet men zich gelukkig prijzen met een sluitend budget; van belastingverlagingen, waardoor nieuwe begrotingstekorten zouden intreden kan en mag thans nog geen sprake zijn. Maatregelen van belastingpolitieke aard kunnen echter op hun plaats zijn, voor zover zij een tijdsverschuiving van de fiscale druk teweegbrengen, hetzij doordat de belastbare materie later getroffen wordt dan tot dusver, hetzij doordat zij belemmeringen voor het bedrijfsleven en voor het ontplooiën van nieuwe initiatieven verminderen en aldus de toekomstige belastbare materie vergroten. Het eerste element staat op de voorgrond in het ontwerp van wet Belastingherziening 1949 (Gedrukte Stukken Zitting 1948—1949 — 1251), het tweede beheerst het ontwerp tot wijziging van de ondernemingsbelasting (Gedrukte Stukken Zitting 1948—1949 — 1251) en speelt mede een rol in de plannen tot verlaging van de tarieven van inkomstenbelasting en loonbelasting. Bij deze laatste plannen komt echter bovendien een tweede element aan de orde; verschuiving van druk in het heden. De verlaging van de inkomsten- en loonbelasting zal namelijk in zeer belangrijke mate de verzwarende druk opvangen, welke gepaard zal gaan met de voorgenomen verhoging van de woninghuren, de verlaging der levensmiddelen subsidies en met de hierna te bespreken verhoging van enige verteringsbelastingen.

De hoofdlijnen van deze voorstellen worden, zoals reeds uit het voorgaande blijkt, bepaald door overwegingen van algemeen beleid. Enerzijds worden een aantal verlichtingen van belastingdruk voorgesteld, welke, verbonden met het overige overheidsbeleid, de algemene

strekking hebben de productie aan te moedigen en investeringen in nieuwe productiemiddelen te vergemakkelijken, verlichtingen welke ook overigens de remmende werking, welke de belastingen op inkomen en winst, indien zij een bepaald niveau overschrijden, kunnen uitoefenen op het entameren van bedrijvigheid en op de arbeidslust, zullen matigen. Een zodanige herziening van de belastingen is, zoals de ondergetekende reeds meermalen heeft doen uitkomen, in hoge mate urgent. Daartegenover dringen én de noodzaak van het behoud van het budgetaire evenwicht én de eis van beperking van niet strikt noodzakelijke consumptie tot het verhogen van verteringsbelastingen. De belangrijke maatregelen van laatstbedoelde aard waren aanvankelijk samengevat — tezamen met enkele maatregelen van andere aard, welke om hun geringe belang in dit verband niet worden besproken — in het dekkingsplan voor de uitgaven terzake van materiële oorlogsschaden (Gedrukte Stukken Zitting 1947—1948 — 705—3, § 13). De ondergetekende wijst er in dit verband op, dat hij meent de aanduiding van die maatregelen als een dekkingsplan niet te moeten handhaven. Hoewel de betekenis van die aanduiding bij de behandeling van het wetsontwerp op de materiële oorlogsschaden van de zijde van de Staten-Generaal en van die van de Regering duidelijk in het licht is gesteld, blijkt toch hier en daar het gebruik van de term dekkingsplan aanleiding te kunnen geven tot het misverstand, als zou het hier gaan om een geheel van bestemmingsheffingen — hetgeen verplichtingen zou medebrengen met betrekking tot de besteding van de opbrengst — en, hetgeen nog ernstiger is, tot de zienswijze, als zou men met behulp van dit dekkingsplan de belangen van de dragers van de druk van concrete fiscale maatregelen kunnen afwegen tegen de belangen van de oorlogsslachtoffers. Aan een dergelijke zienswijze, welke miskent dat een bijdrage van allen aan het herstel van de schade niet alleen een plicht, maar ook een algemeen belang is, dient alle schijn of schaduw van gerechtvaardigheid te worden ontnomen.

Deze terminologische kwestie heeft overigens geen betekenis voor de inhoud van de toenmaals aangekondigde voornemens tot versterking van 's Rijks middelen. Wel accentueert het achterwege laten van een bijzondere aanduiding nog eens de nauwe samenhang tussen de aard van die voornemens en het algemene financieel-economische beleid. Reeds van de aanvang af lag bij de keuze van de voor te stellen nieuwe middelen het zwaartepunt op enkele belastingen op de consumptie in ruime zin. Hoewel er sindsdien verschillende wijzigingen zijn aangebracht, is dit karakter van de voorstellen, zoals uit een bespreking van enkele hoofdpunten zal blijken, behouden gebleven en zelfs enigszins meer naar voren getreden. De bezwaren, welke aan een verhoging van de belastingen in deze sector verbonden zijn, telt de ondergetekende zwaar, doch hij acht een zodanige verhoging, gelet op de koers welke de economische en sociale omstandigheden ons voorschrijven, de enig mogelijke weg.

De belangrijkste bijdrage tot versterking van de middelen zal worden geleverd door de reeds aangekondigde verhoging van het tarief van de omzetbelasting. Voorts zal worden voorgesteld de invoering van een bijzonder tarief voor die belasting, liggende tussen het normale tarief en het weeldetarief. Dit tussentarief zal betrekking hebben op een aantal goederen, welker aanschaffing in de tegenwoordige omstandigheden de toepassing van een enigszins hoger tarief dan het gewone rechtvaardigt, zonder dat die goederen evenwel weeldeartikelen kunnen worden genoemd. Bovendien komt de differentiatiegedachte bij de voor te stellen wijziging van de omzetbelasting tot uitdrukking in het ontzien, in ruimere mate nog dan tot nu toe, van noodzakelijke levensbehoeften. Het verwezenlijken van de hiergenoemde voornemens, tezamen met nog enkele wijzigingen van meer technisch karakter, zal naar globale schatting een stijging van de opbrengst van de omzetbelasting met f 140 miljoen ten gevolge hebben.

Met betrekking tot de aangekondigde huurbelasting zij opgemerkt, dat een nadere beschouwing van de betekenis van een huurverhoging in het huidige stadium van het sociale en economische beleid, met name voor wat de loon- en prijspolitiek betreft, tot de conclusie heeft geleid, dat, al is een verzwarend van de huurlasten onvermijdelijk, het niet raadzaam is onder de bestaande omstandigheden een grotere proportionele huurverhoging dan van 15 % voor voor-oorlogse woningen toe te laten. Het beperken van de huurverhoging tot het zo juist genoemde percentage betekent echter, dat de eigenaren van de huizen in het algemeen niet meer ontvangen dan een compensatie voor de stijging, sedert 1940, van de vaste lasten en van het onderhoud van hun bezit. Nu is het alleszins redelijk en met het oog op het voorkomen van kapitaalverlies aan de huizen in hoge mate wenselijk, dat genoemde stijging van kosten en lasten wordt goedge maakt door een huurverhoging ten bate van de eigenaren. Reeds om deze reden kan het vraagstuk van de motieven vóór en bezwaren tegen het

heffen van een huurbelasting te dezer plaatse buiten beschouwing blijven. Een verdere verhoging van de aan het woninggebruik verbonden kosten en lasten kan in verband met de bestaande verhouding tussen lonen en prijzen onder de huidige omstandigheden het best plaats vinden met inachtneming wederom van een zekere differentiatie, waarbij in het oog wordt gehouden, dat een verzwarende van de druk op dit punt in het algemeen relatief meer betekent naarmate het inkomen lager is.

Daartoe leent zich een verhoging van de personele belasting, welke door de vrijstellingen en verminderingen in veel mindere mate de bezwaren van sociale en economische aard oproept, welke verbonden zijn aan een huurbelasting, en nochtans de bestaande toestand corrigeert, waarbij de gebruikers van woningen tengevolge van de verschillende door de Overheid getroffen maatregelen voor de door hen genoten woondiensten minder betalen dan die woondiensten eigenlijk waard zijn. In plaats van een huurbelasting zal dan ook worden voorgesteld het heffen van 100 opcenten ten bate van het Rijk op de personele belasting naar de grondslag huurwaarde. Voorts zal een herschatting van het meubilair een hogere opbrengst van de belasting naar laatstgenoemde grondslag opleveren.

De technische herziening van de personele belasting zal onder meer omvatten een verhoging van de vrijgestelde bedragen met in het algemeen 20 %. Een bijzondere voorziening zal worden getroffen met het oog op tijdens en na de oorlog gebouwde woningen, waarvan de huren op een hoger niveau liggen dan die van vóór-oorlogse woningen. De versterking van de middelen tengevolge van het heffen van genoemde opcenten en de technische herziening van de personele belasting wordt geraamd op f 29 miljoen.

De voorgenomen wijzigingen van de tarieven van zegel- en registratierechten (Gedrukte Stukken Zitting 1947—1948—705—3, § 13) zullen binnenkort aanhangig worden gemaakt. Op de gronden, vermeld in de Memorie van Antwoord, 2e gedeelte, nopens Hoofdstuk I der Rijksbegroting 1949 (Gedrukte Stukken Zitting 1948—1949—1000/8, blz. 17) acht de ondergetekende het bij nadere overweging beter van het heffen van een belasting op onroerende goederen in de dode hand en van het heffen van 30 opcenten op de vermogensbelasting af te zien. De technische herziening van de inkomstenbelasting, welke eveneens een onderdeel van het dekkingsplan voor uitgaven ter zake van materiële oorlogsschaden vormde, is reeds opgenomen in het wetsontwerp Belastingherziening 1949.

De hier opgesomde nog in te dienen voorstellen, tezamen met de reeds aanhangig gemaakte verhoging van het bijzondere invoerrecht op benzine (Gedrukte Stukken Zitting 1948—1949—1328) zullen naar globale schatting opleveren, voor de Rijksmiddelen, het Provinciefonds en het Gemeentefonds tezamen:

Wijziging van de omzetbelasting	f 140 miljoen
Wijziging van en opcenten op de personele belasting ¹⁾	29 „
Wijziging van zegel- en registratierecht	8 „
Verhoging van het bijzondere invoerrecht op benzine	40 „
Totaal	f 217 miljoen ²⁾

Daartegenover staan belangrijke verlichtingen bij de directe belastingen, nl. de verlaging van de inkomsten- en loonbelasting (zeer globaal geschat f 150 miljoen²⁾ belastingverlichting), de belastingherziening 1949 (welke de belastingopbrengst over 1950 met omstreeks f 170 miljoen²⁾ zal verminderen, doch ten aanzien van een zeer groot deel van dit bedrag de betaling slechts opschort) en de wijzigingen in de ondernemingsbelasting (direct gevolg f 53 miljoen belastingverlichting).

Als algemeen kenmerk van de hier in grote trekken geschetste politiek kan worden gezegd, dat zij inhoudt een verplaatsing van de belastingdruk van de sfeer van de verwerving van het inkomen naar de sfeer van de besteding. Die verschuiving van druk zal er toe bijdragen geleidelijk het evenwicht tussen tering en nering, voor Nederland als geheel gezien, naderbij te brengen. Een voor het toekomstige levensniveau van ons volk essentiële taak: het verbeteren van de verhouding tussen de productie en consumptie, hetwelk tot uitdrukking moet komen in het slinken en tenslotte verdwijnen van het tekort op de Nederlandse betalingsbalans, beheerst in laatste instantie ook de hier aan de orde zijnde vraagstukken.

¹⁾ Mede met inbegrip van de hogere opbrengst provinciale en gemeentelijke opcenten.

²⁾ De aandacht moge er nogmaals op worden gevestigd, dat deze bedragen, anders dan die genoemd in paragraaf 1 (Inleidende beschouwingen) van deze Nota, niet de betekenis van deze belastingmaatregelen voor de Rijksbegroting 1950, doch die voor de contribubalen aangeven.

§ 8. Slotbeschouwing

De ondergetekende moge zijn uiteenzetting beëindigen met een schets van enige der voornaamste aspecten van de Nederlandse economie en van de belangrijkste problemen, die onder de huidige omstandigheden om een oplossing vragen. Hierbij kan de betekenis van de ontwerp-begroting 1950 nog eenmaal tegen deze achtergrond worden belicht.

De achter ons liggende jaren hebben een krachtig herstel van de nationale productie te zien gegeven. Het niveau van de industriële bedrijvigheid lag in 1948, gemeten naar de door het C.B.S. berekende indexcijfers gemiddeld 13% boven dat van 1938. Voor het lopende jaar mag op grond van de tot dusverre bekende gegevens met een verdere verbetering worden gerekend; de gemiddelde dagproductie lag in het tweede kwartaal zelfs 25% boven die van vóór de oorlog. Ook de agrarische productie is sedert het einde van de oorlog belangrijk gestegen en benadert in totaal gezien geleidelijk het vóór-oorlogse peil.

In het stijgingstempo valt inmiddels een zekere vertraging te constateren; na de snelle ontwikkeling tijdens de eerste na-oorlogse jaren kan dit geen verwondering wekken.

Het tot dusverre bereikte resultaat was o.m. te danken aan het herstel van vitale delen van het productie-apparaat, alsmede aan het inschakelen van nagenoeg alle beschikbare arbeidskrachten. Dat ten aanzien van het herstel der kapitaalsinstallaties nog geenszins een algemeen tot voldoening stemmende toestand is bereikt, moge blijken uit het in vergelijking tot vóór de oorlog nog steeds lage niveau der arbeidsproductiviteit; deze kan men voor 1949, wat de industriële sector betreft, en aangenomen, dat de in voorgaande jaren waargenomen trend gehandhaafd blijft, op ca. 88% van die in 1938 stellen.

Ten aanzien van het herstel der productiviteit bestaan in de afzonderlijke bedrijfstakken aanzienlijke verschillen. Voorts staan ook andere factoren dan de nog onvoldoende kapitaalgoederenvoorziening een snellere verbetering in de weg; de ondergetekende komt hierop in het volgende nog terug. Het staat evenwel, mede gezien de noodzaak tot het scheppen van voldoende werkgelegenheid voor de snel groeiende beroepsbevolking buiten twijfel, dat binnen de grenzen der beschikbare middelen een verdere doelmatige modernisering en uitbreiding van het productie-apparaat geboden is.

De stand van de werkgelegenheid geeft op het ogenblik in het algemeen nog geen reden tot ongerustheid, al treedt in sommige bedrijfstakken wel enige verruiming van het aanbod op. Het aantal ingeschreven werklozen (inclusief D.U.W.-arbeiders) in 1949 ligt 15 à 20 000 hoger dan in de overeenkomstige maanden van het vorig jaar, doch het gemiddelde over de periode medio 1948 tot medio 1949 — ca. 55 000 — ligt nog beneden het niveau, dat uit hoofde van seizoensinvloeden, verandering van werkkring en verminderde validiteit normaal is te achten. In een aantal bedrijfstakken, zoals de metaal- en de textielnijverheid, overtreft de vraag naar sommige categorieën arbeidskrachten nog steeds het aanbod, zij het in afnemende mate.

De geschetste toestand mag evenwel niet de ogen doen sluiten voor de grote moeilijkheden, welke zijn te overwinnen om ook in de toekomst een voldoende werkgelegenheid te verzekeren voor de snel groeiende beroepsbevolking.

De voorziening van consumptiegoederen per hoofd van de bevolking ligt thans weer ongeveer op het vooroorlogse peil. Ten aanzien van sommige goederencategorieën is dat peil zelfs overschreden. Aangezien de verruiming van het goederenaanbod gepaard ging met een grotere interne monetaire stabiliteit, was het in het afgelopen jaar mogelijk, de rechtstreeks het verbruik beperkende maatregelen voor het overgrote deel op te heffen. De tot stand gekomen meerdere vrijheid van inkomensbesteding kan men ongetwijfeld zien als een bijdrage tot een vergrote behoeftenbevrediging van de consument. Begrijpelijkwijze heeft de geschetste ontwikkeling ook een verschuiving van de vraag van minder naar meer essentiële producten teweeggebracht, waardoor hier en daar afzetmoeilijkheden ontstonden. Deze hebben echter nog geen zodanige omvang aangenomen, dat reden zou bestaan tot ongerustheid.

Blijkens het voorgaande valt thans in vele sectoren van het economische leven een terugkeer van meer normale toestanden te constateren. Ondertussen kan niet genoeg worden herhaald, dat deze ontwikkeling nog geenszins inhoudt, dat thans ook een hechte basis zou zijn verkregen, waarop men zonder meer kan voortbouwen. De verwezenlijking van de tot dusverre bereikte resultaten was slechts mogelijk door het interen op het bezit aan buitenlandse activa en met behulp van omvangrijke buitenlandse steun. De erkenning, dat bovendien ook thans nog voor de handhaving van het bereikte een aanzienlijke buitenlandse hulpverlening niet kan worden ontbeerd, be-

tekent tegelijkertijd het blootleggen van de zwakke fundering der huidige Nederlandse economie.

De betekenis van de krachtens het Europese Herstel Programma verstrekte hulp is moeilijk te overschatten. De bijdrage van deze hulp tot het herstel van de Nederlandse volkshuishouding overschrijdt verre de omvang van de door de E.C.A. toegewezen bedragen. Immers, deze hulpverlening heeft het in belangrijke mate mogelijk gemaakt, dat het huidige niveau der eigen productieve prestatie kon worden bereikt.

In het begin van 1948, kort voordat het programma van hulpverlening aan West-Europa in het stadium van uitvoering trad, bevond Nederland zich in uitermate precaire omstandigheden. De beschikbare deviezenreserves waren dusdanig gedaald, dat een drastische beknopping van het invoer-, en daarmee van het herstelprogramma noodzakelijk leek. De Amerikaanse hulpverlening heeft deze dreiging afgewend. Zij heeft het mogelijk gemaakt, dat, wanneer in 1952 de periode, waarin naar verwachting hulp wordt verleend, zal zijn verstreken, ons land zich in een belangrijk sterkere positie zal mogen verheugen. Desondanks zij men zich er van bewust, dat, wil een hernieuwde dreiging van een breuk in de continuïteit in laatstgenoemd jaar worden vermeden, nog aanzienlijke verdere vorderingen noodzakelijk zijn. Het betalingsbalansprobleem blijft voor en na het centrale economische vraagstuk, in het licht waarvan de op economisch terrein liggende maatregelen in de eerste plaats dienen te worden bezien.

De regelmatige verbetering in de verhouding tussen in- en uitvoer, welke na de oorlog optrad, bleef in het afgelopen jaar gehandhaafd. In de eerste helft van 1949 werd 63,6 % van de import gedekt door de export tegen respectievelijk 50,1 en 38,2 % in de overeenkomstige periode van 1948 en 1947. Voor geheel 1948 bedroeg het percentage 54,3. De vóóroorlogse verhouding — ruim 70 % — is evenwel nog steeds niet bereikt. Bovendien zal op grond van de sedertdien opgetreden structurele verschuivingen het genoemde percentage aanzienlijk moeten worden overtroffen, wil er van een sluitend maken van de betalingsbalans sprake kunnen zijn.

In het voorgaande werd reeds gewezen op de in het binnenland optredende tendentie tot evenwicht, in de vraag- en aanbodverhoudingen. Dit verschijnsel is ook internationaal waarneembaar. In de internationale handel was in het afgelopen jaar de verschuiving van verkopers- naar kopersmarkt duidelijk te constateren.

In verband met de noodzaak tot een verdere verbetering van de handelsbalans wordt het op grond van deze ontwikkeling voor Nederland van toenemend belang, dat het zijn producten tegen concurrerende prijzen kan aanbieden en dient dus het binnenlandse kostenpeil zo laag mogelijk te worden gehouden.

Ter verwezenlijking van dit laatste desideratum is in de eerste plaats een verdere verhoging der arbeidsproductiviteit essentieel. Behalve door de reeds genoemde verbetering der kapitaalsuitrusting in industrie en landbouw zal deze onder meer tot stand moeten komen door een versterkte rationalisatie. De toenemende concurrentie in binnen- en buitenland kan hierop ongetwijfeld een uitwerking ten goede hebben. Voorts acht de ondergetekende het in verband met het vraagstuk van de arbeidsproductiviteit van belang, dat wordt gestreefd naar een zo consequent mogelijke toepassing van het stelsel van beloning naar prestatie.

De vergrote concurrentie op de binnen- en buitenlandse markt zal bovendien kunnen leiden tot een vermindering der winstmarges. Inmiddels dient men te bedenken, dat dit verschijnsel zich tot op zekere hoogte ook in het buitenland zal voordoen.

Het laag houden van het binnenlandse kostenpeil vereist voorts, dat een verdere opwaartse loonbeweging, die het nominale loonpeil zou doen stijgen, zoveel mogelijk wordt vermeden. De mogelijkheid hiertoe is mede afhankelijk van het effect der zo juist genoemde factoren, die aanleiding kunnen geven tot prijsdaling, en van de eventuele verdere daling der importprijzen.

Het vraagstuk van de betalingsbalans ondergaat een bijzondere complicatie door het kwaliteitsverschil tussen de zgn. harde en zachte valuta en het daarmee samenhangende convertibiliteitsvraagstuk.

De onevenwichtigheid van de huidige structuur van het buitenlandse betalingsverkeer is voor vermindering vatbaar door goederen, welke tot dusverre uit landen met harde valuta werden ingevoerd, zoveel mogelijk uit andere gebieden te betrekken. Voor een algehele opheffing van de schadelijke consequenties van deze onevenwichtigheid is echter het herstel van een multilateraal betalingsverkeer een *conditio sine qua non*.

Nederland is niet het enige land, dat zich voor dit probleem ziet gesteld en het vraagstuk zal slechts op basis van internationale samenwerking kunnen worden opgelost. Het is bemoedigend, dat de Orga-

nisatie voor Europese Economische Samenwerking, waarvan ook Nederland deel uitmaakt, grote aandacht aan dit vraagstuk besteedt en dat vooruitgang valt te constateren. In November 1947 kwam een eerste accoord tot stand tussen België—Luxemburg, Frankrijk, Italië en Nederland, dat een beperkt systeem van multilaterale compensatie inhield. In October 1948 werd inzake de intra Europese betalingen en compensaties een accoord van veel wijdere strekking tot stand gebracht, ditmaal ondertekend door 19 aan het Europese Herstel Programma deelnemende landen. Dit accoord eindigde op 30 Juni 1949. Momenteel is een nieuw betalingsaccoord, geldende voor de periode van het Amerikaanse fiscale jaar 1949/1950 in principe door de Raad van de O.E.E.S. goedgekeurd. Het nieuwe accoord voorziet in een gedeeltelijke transferabiliteit der zgn. trekkingsrechten en betekent een nieuwe vordering in de richting van het multilaterale betalingsverkeer.

Verder mag niet onvermeld blijven, dat door de O.E.E.S. met grote voortvarendheid wordt gewerkt aan maatregelen, welke een geleidelijke vermindering en opheffing van de directe belemmeringen in het goederen- en dienstenverkeer ten doel hebben.

In het kader van het streven naar versterkte internationale samenwerking verdient ook de voorgenomen Economische Unie tussen België, Nederland en Luxemburg bijzondere aandacht. De Regering heeft recentelijk enige malen verslag uitgebracht omtrent haar voornemens en haar besprekingen terzake; de ondergetekende veroorlooft zich te dien aanzien te verwijzen naar de jongste Deviezennota en naar de tekst van het Witboek, dat de Regeringen der Benelux-landen aan haar respectieve parlementen hebben aangeboden.

Wat de meest recente ontwikkeling terzake betreft is het te betreuren, dat het door omstandigheden buiten de wil der betrokken Regeringen (te weten tijdelijke moeilijkheden in de boezem van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking nopens een nieuw inter-Europees betalingsaccoord en de langdurige demissie der Belgische Regering) niet mogelijk is gebleken, de z.g. Vóór-unie reeds op 1 Juli 1949 te doen aanvangen. De Regering hoopt, dat nu deze tijdelijke moeilijkheden zijn opgeheven, spoedig verdere resultaten nopens de verwezenlijking der Economische Unie mogelijk zullen blijken.

De noodzaak tot een extern monetair evenwicht houdt in verband met de realisatie van de volledige economische unie met België—Luxemburg in, dat de betalingsbalans, althans in totaal gezien, sluit.

Ten aanzien van de betekenis van een intern monetair evenwicht voor de realisatie van de Benelux zij opgemerkt, dat indien ten tijde van de openstelling van de grens hier te lande nog een teveel aan koopkracht zou bestaan, dit zich zou uitstorten over de Belgisch-Luxemburgse markt. Het gevolg zou zijn, dat de goederenstroom naar Nederland overmatig zou aanzwellen, waardoor zowel in de goederensector als op het gebied van het betalingsverkeer ernstige storingsverschijnselen zouden optreden.

Gezien de overwegende betekenis, die de overheidsfinanciering ten aanzien van de monetaire ontwikkeling bezit, moet men aan de begrotingspolitiek in dit verband grote invloed toekennen. Het is dan ook mede met het oog op de verwezenlijking der Economische Unie van betekenis, dat de ontwerp-begroting 1950 sluit.

Het centrale economische probleem van het sluitend maken van de betalingsbalans kan men ook aldus formuleren, dat een evenwicht tot stand zal moeten komen tussen nationale productie enerzijds en verbruik en investeringen anderzijds en wel op een zo hoog mogelijk niveau.

Ook met het oog op het realiseren van deze doelstelling zij gewezen op het belang van een gezond binnenlands geldwezen en daarmee van een evenwichtige begroting. Een uitbreiding van de geldhoeveelheid in een omvang, die de behoeften van het maatschappelijk verkeer te boven gaat, zal steeds tenderen in een vergroting van consumptie en investeringen tezamen boven het niveau van het netto nationale inkomen en daarmee het bereiken van het zo juist omschreven evenwicht in de weg staan.

Daarnaast is een verdere vergroting van het productievolume van essentiële betekenis. Daarbij dient er tegen te worden gewaakt, dat het uit deze vergroting resulterend meerdere inkomen weer groten-deels zou leiden tot toeneming van het verbruik, waardoor het gunstig effect op de betalingsbalans verloren zou gaan.

De ondergetekende is zich bewust, dat de zware belastingdruk bij de opvoering van de productieve prestatie veelal als een rem wordt gevoeld. Een hoge belastingopbrengst is evenwel, gezien de nog steeds omvangrijke behoeften van de Schatkist, noodzakelijk; bovendien vereisen het bereiken en handhaven van interne monetaire stabiliteit, voorwaarden voor de realisatie van de Benelux en een verbetering van de betalingsbalans, een sluitend budget. Een oplossing moet

daarom voorshands meer worden gezocht in de richting van verschuiving van de belastingdruk. De aangekondigde belastingherzieningen zijn in belangrijke mate op dit doel gericht.

De opvoering van het investeringspeil is mede een nationaal belang van de eerste orde. Hieraan zijn evenwel grenzen gesteld. In verband met de beperkte deviezenvoorziening en de volledige bezetting in het binnenland is een verhoging van het niveau der investeringen onder de huidige omstandigheden slechts mogelijk door een beperking van de consumptie. In dit verband is het ook noodzakelijk de investeringen in de overheidsfeer, voor zover deze niet rechtstreeks aan de uitbreiding der productie dienstbaar zijn, tot een minimum te beperken. Ook voor de lagere overheden is hier een taak weggelegd.

Ook dient aan het investeringsvolume de eis te worden gesteld, dat het in overeenstemming is met de beschikbare financieringsmiddelen, opdat niet opnieuw inflatoire tendenties de overhand verkrijgen. Verhoging der besparingen is hiertoe een dringende eis. Bovendien is het ook uit dit gezichtspunt geboden, dat in de eerstkomende jaren het consumptieniveau, dat thans in vergelijking met het vooroorlogse redelijk is te noemen, geen verdere stijging van betekenis zal ondergaan. Het streven van de ondergetekende is er bij voortdurend op gericht, de uitgaven van de overheid, welke tot de consumptieve sfeer zijn te rekenen, zoveel mogelijk te beperken. De mogelijkheden hiertoe zijn evenwel, als gevolg van het starre karakter van een groot deel der Staatsuitgaven, van de militaire uitgaven afgezien, aanzienlijk geringer dan somtijds wordt aangenomen.

Reeds meermalen heeft de ondergetekende een beroep gedaan op het Nederlandse volk tot het betrachten van de uiterste zuinigheid in het verbruik en tot het vergroten van de besparingen. Hij schroomt niet, dit beroep te dezer plaatse met klem te herhalen. Slechts indien alle lagen van de bevolking zijn doordrongen van de noodzaak hiervan en zich ook dienovereenkomstig gedragen, zal de buitenlandse hulp een zo groot mogelijk rendement kunnen afwerpen en zal men het resultaat kunnen verwezenlijken, welke met die hulp werden beoogd, nl. het stellen van de Nederlandse economie op een hechte basis. Eerst nadien zal het mogelijk zijn het economische en financiële beleid in sterkere mate te richten op een directe welvaartvergroting.

De Minister van Financiën.

P. LIEFTINCK.

BIJLAGEN

behorende bij de

NOTA, BETREFFENDE DE TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN, OVERGELEGD BIJ DE ONTWERP-BEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1951

	Blz.
A. Algemene verzamelstaat der ontwerp-Rijksbegroting voor 1951	2
B. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1951	6
C. Overzicht van de voornaamste werken, waarvoor ten laste van de begroting voor 1951 uitgaven zullen worden gedaan, doch met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid	7
D. Overzicht van de in de ontwerp-begroting voor 1951 geraamde bedragen, welke betrekking hebben op wer- ken, begrepen in het Bouwprogramma 1951	10
E. Overzicht van de ontwikkeling van de Nationale Schuld sinds 1945	12
F. Nadere beschouwing over de diensten 1940 tot en met 1949	13
G. Vergelijkend overzicht van de uitgaven van de Rijks- begrotingen voor 1938, 1946, 1947, 1948, 1949 en 1950, alsmede van de ontwerp-begroting voor 1951, waarbij het aandeel van ieder hoofdstuk in het totaal der uitgaven in procenten is uitgedrukt	16

A. ALGEMENE VERZAMELSTAAT DER ONTWERP-RIJKSBEGROTING VOOR 1951

I. GEWONE DIENST

(in duizenden guldens)

Hoofdstukken	Gewone Dienst					
	Raming 1950			Raming 1951		
	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
I. Huis der Koningin	1 944	Memorie	— 1 944	1 955	Memorie	— 1 955
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	3 484	57	— 3 427	4 013	87	— 3 926
II A. Algemene Zaken	2 024	44	— 1 980	2 132	51	— 2 081
III. Buitenlandse Zaken	34 934	2 899	— 32 035	39 746	2 568	— 37 178
IV. Justitie	109 973	35 748	— 74 225	121 150	26 148	— 95 002
V. Binnenlandse Zaken	139 678	4 543	— 135 135	155 948	5 489	— 150 459
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	347 665	28 509	— 319 156	386 285	29 487	— 356 798
VII A. 1. Nationale Schuld	670 180	66 776	— 603 404	652 515	58 543	— 593 972
VII B. Financiën	134 668	3 269 481	+ 3 134 813	146 395	3 471 543	+ 3 325 148
VIII A. Oorlog	527 838	16 667	— 511 171	437 472	2 749	— 434 723
VIII B. Marine	217 363	6 043	— 211 320	187 877	7 346	— 180 531
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	101 140	32 831	— 68 309	124 179	2 057	— 122 122
IX B. Verkeer en Waterstaat	146 965	44 466	— 102 499	151 060	43 707	— 107 353
X. Economische Zaken	43 261	12 493	— 30 768	43 577	12 701	— 30 876
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	89 715	7 723	— 81 992	87 852	10 529	— 77 323
XII. Sociale Zaken	266 819	4 301	— 262 518	347 426	5 134	— 342 292
XIII A. Unie-aangelegenheden	4 331	Memorie	— 4 331	4 431	186	4 245
XIII B. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	67 238	387	— 66 851	59 773	296	— 59 477
XIV. Onvoorziene Uitgaven/Ontvangsten	30	Memorie	— 30	30	Memorie	— 30
Totaal	2 909 250	3 532 968	+ 623 718	2 953 816	3 678 621	+ 724 805

A. ALGEMENE VERZAMELSTAAT DER ONTWERP-RIJKSBEGROTING VOOR 1951

II. BUITENGEWONE DIENST I

(in duizenden guldens)

Hoofdstukken	Buitengewone Dienst I: Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter					
	Raming 1950			Raming 1951		
	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
IV. Justitie	13 683	6 460	— 7 223	10 447	4 444	— 6 003
V. Binnenlandse Zaken	2 985	1 590	— 1 395	11 629	3 155	— 8 474
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	2 785	—	— 2 785	1 500	—	— 1 500
VII A. 1. Nationale schuld					2 000	+ 2 000
VII B. Financiën	405 313	1 236	— 404 077	419 054	755	— 418 299
VIII A. Oorlog	260 215	—	— 260 215	97 825	—	— 97 825
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	18 275	940	— 17 335	56 984	416	— 56 568
IX B. Verkeer en Waterstaat	25 324	1 661	— 23 663	8 316	150	— 8 166
X. Economische Zaken	23 845	10 844	— 13 001	5 500	346	— 5 154
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	16 896	82	— 16 814	10 632	106	— 10 526
XII. Sociale Zaken	831	545	— 286	8 525	550	— 7 975
XIII B. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	8 000	—	— 8 000	8 000	—	— 8 000
XIV. Onvoorzien Uitgaven/Ontvangsten	—	—	—	15 000	—	— 15 000
	778 152	23 358	— 754 794	653 412	11 922	— 641 490
VII A. 2. Buitengewone aflossing van Nationale Schuld	200 000	200 000	—	70 000	70 000	—
Totaal	978 152	223 358	— 754 794	723 412	81 922	— 641 490

A. ALGEMENE VERZAMELSTAAT DER ONTWERP-RIKSBEGROTING VOOR 1951

III. GEWONE DIENST EN BUITENGEWONE DIENST I

(in duizenden guldens)

Hoofdstukken	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I					
	Raming 1950			Raming 1951		
	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
I. Huis der Koningin	1 944	Memorie	— 1 944	1 955	Memorie	— 1 955
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	3 484	57	— 3 427	4 013	87	— 3 926
II A. Algemene Zaken	2 024	44	— 1 980	2 132	51	— 2 081
III. Buitenlandse Zaken	34 934	2 899	— 32 035	39 746	2 568	— 37 178
IV. Justitie	123 656	42 208	— 81 448	131 597	30 592	— 101 005
V. Binnenlandse Zaken	142 663	6 133	— 136 530	167 577	8 644	— 158 933
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	350 450	28 509	— 321 941	387 785	29 487	— 358 298
VII A. 1. Nationale Schuld	670 180	66 776	— 603 404	652 515	60 543	— 591 972
VII B. Financiën	539 981	3 270 717	+ 2 730 736	565 449	3 472 298	+ 2 906 849
VIII A. Oorlog	788 053	16 667	— 771 386	535 297	2 749	— 532 548
VIII B. Marine	217 363	6 043	— 211 320	187 877	7 346	— 180 531
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	119 415	33 771	— 85 644	181 163	2 473	— 178 690
IX B. Verkeer en Waterstaat	172 289	46 127	— 126 162	159 376	43 857	— 115 519
X. Economische Zaken	67 106	23 337	— 43 769	49 077	13 047	— 36 030
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	106 611	7 805	— 98 806	98 484	10 635	— 87 849
XII. Sociale Zaken	267 650	4 846	— 262 804	355 951	5 684	— 350 267
XIII A. Unie-aangelegenheden	4 331	Memorie	— 4 331	4 431	186	— 4 245
XIII B. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	75 238	387	— 74 851	67 773	296	— 67 477
XIV. Onvoorziene Uitgaven/Ontvangsten	30	Memorie	— 30	15 030	Memorie	— 15 030
	3 687 402	3 556 326	— 131 076	3 607 228	3 690 543	+ 83 315
VII A. 2. Buitengewone aflossing van Nationale Schuld	200 000	200 000	—	70 000	70 000	—
Totaal	3 887 402	3 756 326	— 131 076	3 677 228	3 760 543	+ 83 315

A. ALGEMENE VERZAMELSTAAT DER ONTWERP-RIJKSBEGROTING VOOR 1951

IV. BUITENGEWONE DIENST II

(in duizenden guldens)

Hoofdstukken	Buitengewone Dienst II: Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten					
	Raming 1950			Raming 1951		
	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
I. Huis der Koningin	892	—	— 892	Nihil	—	Nihil
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	464	—	— 464	182	—	— 182
III. Buitenlandse Zaken	300	—	— 300	105	25	— 80
IV. Justitie	3 172	Memorie	— 3 172	2 942	Memorie	— 2 942
V. Binnenlandse Zaken	1 168	91	— 1 077	2 233	115	— 2 118
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	8 010	23	— 7 987	8 820	328	— 8 492
VII A. 1. Nationale Schuld	94 658	91 250	— 3 408	163 475	85 197	— 78 278
VII B. Financiën	55 234	33 691	— 21 543	84 888	24 378	— 60 510
VIII A. Oorlog	64 187	15	— 64 172	44 801	7	— 44 794
VIII B. Marine	97 447	—	— 97 447	91 550	10	— 91 540
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	40 712	1 100	— 39 612	11 230	15 760	+ 4 530
IX B. Verkeer en Waterstaat	161 205	28 497	— 132 708	154 615	69 656	— 84 959
X. Economische Zaken	61 143	30 013	— 31 130	59 850	35 620	— 24 230
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	10 079	604	— 9 475	8 950	458	— 8 492
XII. Sociale Zaken	225	20	— 205	465	120	— 345
XIII A. Unie-aangelegenheden	448	—	— 448	500	—	— 500
Totaal	599 344	185 304	— 414 040	634 606	231 674	— 402 932

B. VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE BELASTINGMIDDELEN VOOR 1951 ¹⁾
(in duizenden guldens)

Omschrijving	Bruto				Netto ²⁾			
	Oorspronkelijke raming 1950	Herziene raming 1950	Raming 1951 exclusief wetswijzigingen	Raming 1951 inclusief wetswijzigingen	Oorspronkelijke raming 1950	Herziene raming 1950	Raming 1951 exclusief wetswijzigingen	Raming 1951 inclusief wetswijzigingen
1. Inkomstenbelasting, na aftrek van voorheffingen	f 740 000	f 660 000	f 780 000	f 620 000	f 675 620	f 602 580	f 683 280	f 543 120
2. Vermogensbelasting van natuurlijke personen	60 000	65 000	65 000	65 000	54 780	59 345	56 940	56 940
3. Vennootschapsbelasting	250 000	355 000	325 000	350 000	228 250	324 115	284 700	306 600
4. Loonbelasting	560 000	660 000	680 000	610 000	511 280	602 580	595 680	534 360
5. Dividendbelasting	45 000	50 000	50 000	50 000	41 085	45 650	43 800	43 800
6. Commissarissenbelasting	6 500	6 500	6 500	6 500	5 935	5 935	5 694	5 694
7. Vereeningsheffing	210 000	230 000	235 000	235 000	210 000	230 000	235 000	235 000
8. Opbrengst van herkapitalisatiebelasting en superdividendbelasting	Memorie	Memorie	Memorie	Memorie	Memorie	Memorie	Memorie	Memorie
9. Motorrijtuigenbelasting	40 000	44 000	45 000	45 000	40 000	44 000	45 000	45 000
10. Bijzondere wijnbelasting	40	10	10	—	40	10	10	—
11. Invoerrechten	300 000	385 000	400 000	400 000	273 900	351 505	350 400	350 400
12. Statistiekrecht	7 000	8 000	—	—	6 391	7 304	—	—
13. Accijns op zout	7 000	6 000	6 000	—	6 391	5 478	5 256	—
14. Accijns op gedistilleerd	90 000	90 000	90 000	112 500	76 007	76 007	72 927	91 159
15. Accijns op bier, hoofdsom en 100 opcenten	16 000	16 000	16 000	10 000	14 608	14 608	14 016	8 760
16. Accijns op suiker, hoofdsom en 20 opcenten	80 000	95 000	92 000	47 000	73 040	86 735	80 592	41 172
17. Accijns op tabak	190 000	230 000	216 000	216 000	173 470	209 990	189 216	189 216
18. Belasting op gouden en zilveren werken	700	700	700	—	639	639	613	—
19. Omzetbelasting	800 000	930 000	925 000	995 000	730 400	849 090	810 300	871 620
20. Rechten van zegel, hoofdsom en opcenten	18 000	18 000	18 000	24 000	16 434	16 434	15 768	21 024
21. Rechten van registratie, hoofdsom en 100 opcenten	35 000	37 000	37 000	27 000	31 955	33 781	32 412	23 652
22. Rechten van successie, van overgang en van schenking	65 000	70 000	70 000	70 000	59 345	63 910	61 320	61 320
	f 3 520 240	f 3 956 210	f 4 057 210	f 3 883 000	f 3 229 570	f 3 629 696	f 3 582 924	f 3 428 837

¹⁾ In dit overzicht zijn niet vermeld de vermogensaanwasbelasting en de vermogensheffing ineens, waarvan de opbrengst voor 1951 is geraamd op resp. f 50 000 000 en f 20 000 000. Voorts zijn niet opgenomen de Rijksbelastingen, welke de Rijksbegroting in engere zin niet ten goede komen (grondbelasting, personele belasting, ondernemingsbelasting).

²⁾ Na aftrek, voor wat de sub 1 tot en met 6 en de sub 11 tot en met 22 genoemde belastingen betreft, van de aandelen, toekomende aan het Gemeentefonds (voor 1950 8 % en voor 1951 11,7 %) en aan het Provinciefonds (0,7 %) en, voor wat de accijns op gedistilleerd betreft, na aftrek mede van het aandeel, toekomende aan het Landbouw-Egalisatiefonds (7,5 %).

Handwritten calculations and notes:

- 3520
- 250
- 3520
- 26160
- 299
- 33
- 3520
- 18
- 20160
- 3956210
- 2974961009
- 297 sub
- 3916
- 272
- 5582
- 29456

**C. OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE WERKEN, WAARVOOR TEN LASTE VAN DE BEGROTING VOOR 1951
UITGAVEN ZULLEN WORDEN GEDAAN, DOCH MET DE UITVOERING WAARVAN EEN TIJDVAK VAN LANGER DAN
EEN JAAR IS GEMOED.**
(in duizenden guldens)

Hoofdstuk der begroting en omschrijving van het werk	Jaar van aanvang	Vermoe- delijk jaar van vol- tooiing	Vermoede- lijke totale kosten	Vermoedelijk uitgaven- beloop tot en met 1949	Ge- corrigeerde raming 1950	Ge- corrigeerde raming 1951
A. Buitengewone Dienst I, Uitgaven van aflopend karakter						
Ministerie van Verkeer en Waterstaat						
Art. 286. Vernieuwing sluizencomplex te Vlissingen	1949	1953	f 9 650	f 2 900	f 850	f 3 000
B. Buitengewone Dienst II, Kapitaalsuitgaven						
Huis der Koningin						
Art. 7 Restauratie van het Huis ten Bosch te 's-Gravenhage	1950	1952	850	—	70	580
Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin						
Art. 46. Restauraties in het gebouw van de Eerste Kamer der Staten- Generaal	1950	1951	100	—	50	50
Art. 47. Bouwkundige voorzieningen in het gebouw van de Tweede Kamer der Staten-Generaal	1950	1951	677	—	645	32
Aanbouw vleugel gebouw van de Tweede Kamer der Staten-Ge- neraal	1951	1953	1 000	—	—	100
Ministerie van Justitie						
Art. 245 Voorzieningen aan het voormalige Stadsbestedelingenhuus te Am- sterdam t.b.v. Paleis van Justitie	1951	1952	720	—	—	300
Ministerie van Binnenlandse Zaken						
Art. 148. Gedeeltelijke restauratie van het Abdijcomplex te Middelburg	1950	1952	460	—	100	260
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen						
Art. 488. Uitbreiding van het departementsgebouw	1950	1952	2 016	—	300	635
Art. 491 Bouw van een R.H.B.S. te Den Helder	1951	1952	540	—	—	100
Uitbreiding R.H.B.S. te Coevorden t.b.v. Rijkskweekschool	1950	1951	182	—	150	32
Verbouwing R.H.B.S. te Warffum	1951	1952	200	—	—	150
Uitbreiding R.H.B.S. te Middelburg	1951	1952	396	—	—	141
Verbouwing R.H.B.S. te Zwolle	1951	1952	150	—	—	120
Herstel R.H.B.S. te Oostburg	1950	1951	590	—	545	45
Art. 494. Bouw van een physiologisch laboratorium (Rijksuniversiteit te Leiden)	1951	1954	2 170	—	—	200
Voltooiën en inrichten van gebouw X van de Medische faculteit der Rijksuniversiteit te Leiden	1950	1952	2 615	—	300	680
Herinrichten van het anorganisch chemisch laboratorium (Rijks- universiteit te Leiden)	1951	1952	100	—	—	50
Art. 497. Bouw van een laboratorium voor propaedeutische en analytische scheikunde (Rijksuniversiteit te Utrecht)	1951	1954	3 300	—	330	550
Bouw van een laboratorium voor veterinaire, parasitaire en infectieziekten, tropische hygiëne en scheikunde (Rijksuniversiteit te Utrecht)	1951	1954	3 000	—	—	—
Art. 499. Bouw van een zoölogisch laboratorium (Rijksuniversiteit te Groningen)	1950	1952	1 100	—	200	600
Bouw van een bacteriologisch laboratorium (Rijksuniversiteit te Groningen)	1951	1952	1 656	—	—	350
Uitbreiding Tandheelkundig Instituut (Rijksuniversiteit te Gronin- gen)	1951	1952	250	—	—	150
Art. 501 Werkzaamheden aan de Technische Hogeschool te Delft.	1950	—	26 000	—	600	2 955
Art. 502 Voorzieningen in het Trippenhuis te Amsterdam	1951	1952	120	—	—	70
Art. 505 Herinrichting van zalen van het Rijksmuseum te Amsterdam	1951	1953	500	—	—	100
Ministerie van Financiën						
Art. 237. Bouw van het Rijkskantoreengebouw te Oostburg	1951	1952	520	—	—	300
Bouw van het Centraal Belastinggebouw te Amsterdam	1951	1956	5 500	—	—	375
Uitbreiding Belastinggebouw te 's-Gravenhage	1951	1954	1 600	—	—	100
Bouw Belastinggebouw te Leiden	1951	1953	1 100	—	—	400

Hoofdstuk der begroting en omschrijving van het werk	Jaar van aanvang	Vermoedelijk jaar van voltooiing	Vermoedelijke totale kosten	Vermoedelijk uitgavenbeloop tot en met 1949	Ge-corrigeerde raming 1950	Ge-corrigeerde raming 1951
Ministerie van Oorlog						
Art. 175. Uitbreiding van het departementsgebouw aan de Kalvermarkt te 's-Gravenhage	1950	1952	f 1 485	—	f 415	f 800
Art. 176. Bouw van een laboratorium voor de Rijks Verdedigings Organisatie T.N.O.	1950	1953	3 500	—	—	1 500
Voorzieningen aan het Militair Sanatorium te Amersfoort	1951	1952	598	—	—	300
Afbouw van en voorzieningen aan een magazijn, met uitbreiding van bijbehorende verwarmingskelder bij de Centrale R.I.M.I.-werkplaats te Utrecht	1950	1951	672	—	172	500
Voortzetting van de bouw van het Centraal Militair Hospitaal te Utrecht (Uitbreiding 1e gedeelte)	1951	1954	3 000	—	—	1 000
Art. 177 Voortzetten van de in 1948 aangevangen demping van de gracht om het terrein van de Isabellakazerne te 's-Hertogenbosch en het aanleggen van sportvelden c.a. op het door demping verkregen terrein	1948	1951	160	f 60	—	100
Voorzieningen tot schietinrichtingen te Harskamp (3e gedeelte) .	1949	1952	383	64	100	100
Ministerie van Marine						
Art. 118. Aanbouw en aanschaffing:						
2 kruisers	1938/39	1953	126 800	75 600	23 200	3 000
6 onderzeebootjagers 1947	1948	1953	162 800	68 600	21 700	30 000
6 onderzeebootjagers 1949	1949	1955	170 800	4 000	15 700	31 000
4 onderzeeboten 1949	1949	1954	48 400	2 000	6 000	5 500
Drijvend dok	1950	1953	4 000	—	1 000	Memorie
Art. 119. Gebouwen en terreinen Rijkswerf Den Helder:						
Bouw sloepenloods	1948	1951	800	200	300	300
Bouw werkplaats voor revisie sneldraaiende dieselmotoren . . .	1951	1952	600	—	—	300
Art. 120. Gebouwen der Marine:						
Bouw cantine te Den Helder	1950	1952	600	—	—	300
Bouw geschutmakerij en torpedowerkplaats	1948	1952	3 500	600	1 000	875
Gereedmaken vliegveld Valkenburg	1950	Onbek.	14 000	—	1 850	1 500
Bouw onderhoudsinrichting de Kooy	1949	1953	4 350	800	1 100	850
Uitbreiding Rijkszeehaven te Nieuwediep	1949	1953	25 000	3 000	6 000	4 500
Restauratie marinekazerne Den Helder	1949	1952	2 500	400	450	450
Bouw kombuis met eetzaal te Doorn	1951	1952	375	—	—	200
Bouw van 60 woningen op de Antillen	1951	1952	1 750	—	—	590
Bouw van munitiemagazijnen op Curaçao	1951	1952	1 000	—	—	500
Voorzieningen aan fort „Erfprins”, Den Helder	1950	1953	1 700	—	120	480
Bouw van magazijnen en werkplaatsen voor opslag uitrusting mariniers	1950	1952	1 450	—	500	485
Art. 122. Loods- en afhaalvaartuigen:						
Bouw 2 loodsvaartuigen	1948	1951	3 000	2 200	650	150
Bouw 1 loodsafhaalvaartuig	1950	1951	623	—	273	350
Bouw 1 loodsafhaalvaartuig	1951	1953	620	—	—	185
Art. 123. Betonnings- en verlichtingsvaartuigen:						
Bouw van 2 kleine betonningsvaartuigen	1950	1951	500	—	225	275
Bouw van zeegaand betonningsvaartuig	1950	1952	850	—	510	170
Bouw van zeegaand betonningsvaartuig	1951	1953	850	—	—	250
Art. 124. Bouw 2 hydrografische vaartuigen	1947	1951	12 000	8 644	2 209	1 147
Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting						
Art. 117. Bouw, verbouw en inrichting van verblijven voor huisvesting van arbeiders, tewerkgesteld buiten hun woonplaats	1951	1952	100	—	—	80
Ministerie van Verkeer en Waterstaat						
Art. 289. Omhoogbrengen van het stationsempacement Leiden H.S. en wijziging Leiden S.S.	1949	1955	6 000 ¹⁾	455	1 200	1 920
Art. 297. Aanleg en inrichting van luchtvaartterreinen	1945	1954	55 355	30 600	6 000	6 000
Art. 298. Bouw van een Rijksluchtvaartschool te Eindhoven	1951	1953	5 000	—	—	Memorie
Art. 304. Uitbreiding van het gebouw van het K.N.M.I. te De Bilt . .	1950	1952	1 100	—	200	600

¹⁾ Opgenomen zijn de kosten die ten laste van het Rijk zullen komen. De totale kosten worden geraamd op f 19 000 000.

Hoofdstuk der begroting en omschrijving van het werk	Jaar van aanvang	Vermoedelijk jaar van voltooiing	Vermoede-lijke totale kosten	Vermoedelijk uitgaven-belooft tot en met 1949	Ge-corrigeerde raming 1950	Ge-corrigeerde raming 1951
Art. 308. Indijking Biesbosch c.a.	1940		f 50 000	f 3 500	f 2 750	f 5 850
Afdamming van de Brielsche Maas.	1948	1951	12 500	4 100	6 600	1 450
Afdamming van de Hollandsche IJssel	1950		12 000	—	25	200
Art. 309. Verruiming Pannerdensch Kanaal.	1949	1953	5 500	100	1 200	2 600
Kanalisisatie Neder-Rijn en Lek en IJssel-verbetering	1950		80 000	—	210	2 250
Art. 311. Aanleg Amsterdam—Rijnkanaal	1932	1952	87 000	61 000	9 000	8 000
Doortrekking zijtak der Twenthekanalen naar Almelo	1949	1952	7 000	750	2 200	2 700
Art. 312. Aanleg van Rijksweg 1 (gedeelte Eemnes—Hoefvelaken).	1939	1951	5 200	2 100	1 000	2 100
Aanleg van Rijksweg 2 (Amsterdam—Utrecht).	1939	1954	30 000	13 200	3 035	4 000
Verbetering van Rijksweg 18 (gedeelte op Schouwen).	1932	1953	2 750	1 000	300	470
Aanleg van Rijksweg 34 (gedeelte Witte Paal-Heemse-Coevorden)	1939	1952	3 200	1 150	850	870
Aanleg van Rijksweg 56 (omlegging om Wouw).	1950	1952	2 000	—	400	700
Aanleg van Rijksweg 68 (gedeelte Eindhoven—Leende).	1941	1952	2 000	500	320	900
Aanleg van Rijksweg 76 (gedeelte Geleen—Ten Eschen).	1940	1952	2 500	1 100	420	550
Art. 313. Tunnel bij Velsen	1940	1954	38 000	2 000	—	2 500
Bouw van brug over de IJssel bij Doesburg	1949	1951	3 650	100	1 800	1 750
Art. 315. Voltooiing van werken in de Emmapolder	1942	1951	10 025	8 400	625	1 000
Indijking van de Brakman	1950	1953	9 000	—	150	1 200
Ministerie van Economische Zaken						
Art. 158. Bouw van een vloeistofmeetgebouw te Dordrecht	1951	1952	350	—	—	100
Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening						
Art. 466. Landbouwhogeschool te Wageningen:						
Bouw van een laboratorium voor technologie	1951	1953	800	—	—	280
Bouw van een laboratorium voor tuinbouw-plantenteelt	1951	1952	175	—	—	100
Bouw van een laboratorium voor phyto-pathologie	1951	1952	157	—	—	100
Bouw van een laboratorium voor phyto-pathologie	1949	1952	425	1	200	130
Art. 483. Bouw van een vleugel aan het Rijkszuivelstation te Leiden						
Art. 484. Bouw van een vleugel aan het gebouw van de Plantenziekten-	1949	1951	384	3	297	84
kundige Dienst te Wageningen						
Ministerie van Sociale Zaken						
Art. 263. Bouw van een laboratorium voor het Rijksinstituut voor Volks-	1951	1955	2 000	—	—	100
gezondheid te Utrecht						

**D. OVERZICHT VAN DE IN DE ONTWERP-BEGROTING VOOR 1951 GERAAMDE BEDRAGEN, WELKE
BETREKKING HEBBEN OP WERKEN, BEGREPEN IN HET BOUWPROGRAMMA 1951**

(in miljoenen guldens)

	Bouw- programma		Rijksbegroting totaal		Hoofdstukken der Rijksbegroting						
					VI Onder- wijs K. en W.	VII B Finan- ciën	VIII A Oorlog	VIII B Marine	IX A Weder- opbouw en V.	IX B Verkeer en W. en Zuider- zeefonds	XI Land- bouw, V. en V.
Nieuwbouw, herbouw en uitbreiding:											
woningen		560,-		113,1		58,8			48,5	5,8	
boerderijen, Noord-Oostelijke Polder	17,6		17,6							17,6	
„ „ Domeinen	4,-		4,0			4,0					
„ „ Centrale Directie Wederopbouw en Volkshuisvesting	43,4		30,2			30,2					
totaal boerderijen		65,-		51,8							
Andere agrarische gebouwen		9,-									
Nijverheid		220,-									
Verkeer		35,-		43,6		32,4		2,1	9,1		
Handel, stadskernen		35,-									
Handel, overige		35,-									
Gezondheidszorg en hygiëne		25,-		0,9		0,9					
Kerken		15,-		6,7		6,7					
Scholen		70,-		10,5		4,4			6,1		
Overige bijzondere gebouwen		12,-		2,9		2,8			0,1		
Overheids- gebouwen van	31,8		31,8				31,8				
Genie	7,2		7,2					7,2			
Marine	3,6		3,6						3,6		
Rijk en Lagere publiekrechtelijke lichamen	7,4		—								
Centrale Directie Wederopbouw en Volkshuisvesting		50,-		42,6							
totaal overige gebouwen		25,-		16,1	1,5	14,6					
Herstel oorlogsschade gebouwen		70,-		13,5			6,5		7,-		
Verbouw gebouwen		36,-									
Onderhoud gebouwen											
Weg- en waterbouwkundige kapitaalswerken:										35,6	
Rijkswaterstaat	35,6		35,6								
Nederlandse Spoorwegen	9,1		—								
Marine	5,1		5,1					5,1			1,5
Cultuurtechnische dienst	1,5		1,5								
Genie, Noord-Oostelijke Polder en Centrale Directie Wederopbouw en Volkshuisvesting	160,7		59,3			39,-	18,2		2,1		
totaal weg- en waterbouwkundige kapitaalswerken		212,-		101,5							
Totaal.		1 474,-		403,2	1,5	193,8	56,5	14,4	74,4	61,1	1,5

Toelichting.

Uit het vorenstaande overzicht blijkt, dat van het bouwprogramma rond f 403 miljoen ten laste van de Rijksbegroting komt, terwijl bovendien is aangegeven hoe dit bedrag over de diverse hoofdstukken is verdeeld.

1. Hoofdstuk VI Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Het voor dit hoofdstuk opgenomen bedrag ad f 1,5 miljoen betreft de restauratie van in de oorlog beschadigde monumenten.

2. Hoofdstuk VII B Financiën.

De uit het bouwplan ten laste van hoofdstuk VII B komende bedragen hebben betrekking op:

A. herbouw van oorlogsschade:

a. woningen	f 58,8 miljoen
b. boerderijen	30,2 „
c. gebouwen voor handel, nijverheid en ver- keer	32,4 „
d. bijzondere gebouwen (kerken, scholen, etc.)	14,8 „

B. herstel van oorlogsschade aan gebouwen

14,6 „

**C. weg- en waterbouwkundige werken en her-
bouw van gebouwen van lagere publiekrecht-
lijke lichamen**

39,0 „

D. boerderijen (Domeinen)

4,0 „

Totaal f 193,8 miljoen

Opgemerkt wordt, dat de hiervermelde bedragen voor herstel van oorlogsschade niet zonder meer vergelijkbaar zijn met die, opgenomen in hoofdstuk VII B der Rijksbegroting, omdat onder de laatste ook uitgaven zijn begrepen, welke niet in het Bouwplan zijn opgenomen.

3. Hoofdstuk VIII A Oorlog.

De voor dit hoofdstuk opgenomen posten hebben betrekking op door de Genie uit te voeren werken, t.w.:

nieuw- en verbouw van gebouwen	f	38,3 miljoen
weg- en waterbouwkundige werken		18,2 „
	f	56,5 miljoen

4. Hoofdstuk VIII B Marine.

De uit het Bouwplan voor dit hoofdstuk resulterende begrotingsposten kunnen aldus nader worden omschreven:

nieuw- en verbouw van gebouwen	f	9,3 miljoen
weg- en waterbouwkundige werken		5,1 miljoen
	f	14,4 miljoen

5. Hoofdstuk IX A Wederopbouw en Volkshuisvesting.

Het uit hoofde van het Bouwplan ten laste van dit hoofdstuk te financieren bedrag ad f 74,4 miljoen is aldus te specificeren:

voorschotten woningwetbouw	f	10 miljoen ¹⁾
premiën particuliere nieuwbouw		38,5 miljoen
nieuwbouw, verbouw en uitbreiding van gebouwen door de Rijksgebouwendienst		25,9 miljoen ²⁾
Totaal	f	74,4 miljoen

6. Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat en Zuiderzeefonds.

Uit het Bouwplan vloeien de volgende begrotingsposten voort:

A. Noord-Oostelijke Polder

a. bouw van woningen	f	5,8 miljoen
b. bouw van boerderijen		17,6 miljoen
c. weg- en waterbouwkundige werken		2,1 miljoen

B. Rijkswaterstaat

weg en waterbouwkundige werken		35,6 miljoen
--------------------------------------	--	--------------

Totaal f 61,1 miljoen

7. Hoofdstuk XI Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

Er is mede gerekend, dat van het in de begroting van Landbouw opgenomen subsidie voor ruilverkavelingswerken, waterschapswerken en boerenwerk ad f 24 miljoen een bedrag ad f 1,5 miljoen betrekking heeft op materiaal-intensieve werken.

¹⁾ Hoewel voor 1951 is gerekend met een in de woningwetbouw te investeren bedrag ad f 220 miljoen is in de Rijksbegroting slechts een stelpost van f 10 miljoen uitgetrokken. Verwacht wordt n.l., dat de benodigde kapitalen via de kapitaalmarkt (institutionele beleggers e.d.) beschikbaar zullen komen. Volledigheidshalve zij hier gememoreerd, dat uit de voorgenomen woningwetbouw voor het Rijk jaarlijkse lasten voortvloeien in de vorm van exploitatiebijdragen.

²⁾ Eenvoudigheidshalve zijn de in het overzicht voor de Rijksgebouwendienst uitgetrokken bedragen, hoewel deze op diverse hoofdstukken voorkomen, onder dit hoofdstuk samengevoegd.

E. OVERZICHT VAN DE ONTWIKKELING VAN DE NATIONALE SCHULD SINDE 1945

(in miljoenen guldens)

Datum	Gevestigde binnenlandse schuld	Schatkistpapier in omloop	Schatkistpapier bij De Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst dd. 26 Februari 1947	Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening	Schuld in rekening-crt. aan diverse instellingen en Staatsbedrijven	Muntbiljetten in omloop	Schuld aan gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen ¹⁾	Schuld in rekening-crt. aan de Nederlandse Antillen	Boekschuld Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst dd. 26 Februari 1947	Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek Wederopbouw)	Totaal binnenlandse schuld	Gevestigde buitenlandse schuld	Viottende buitenlandse schuld	Totaal buitenlandse schuld	Totaal-generaal
1 Dec. 1945	5 767	8 764	—	1 378	1 080	178	—	—	—	4 989	22 156	1 039 ¹⁾	¹⁾	1 039	23 195
31 Dec. 1946	7 160	5 963	—	1 543	2 011	155	15	—	—	4 483	21 330	1 022	321	1 343	22 673
31 Dec. 1947	7 099	7 111	2 000	1 621	1 895	149	—	—	1 500	3 822	25 197	1 021	984	2 005	27 202 ²⁾
30 Juni 1948	7 407	6 939	1 800	1 538	1 944	145	—	2	1 500	3 572	24 847	1 887	421	2 308	27 155
31 Dec. 1948	7 206	6 845	1 800	1 484	1 193	144	19	3	1 500	3 261	23 455	1 875 ³⁾	399 ³⁾	2 274	25 729
30 Juni 1949	7 158	6 426	1 800	1 331	1 306	136	91	4	1 500	3 082	22 834	2 228	291	2 519	25 353
31 Dec. 1949	7 732	6 749	1 750	737	1 233	137	133	17	1 500	4 110 ³⁾	24 098	2 923 ³⁾	450 ³⁾	3 373	27 471
30 Juni 1950	8 359	6 380	1 350	317	1 077	138	152	14	1 500	3 964	23 251	3 053	400	3 453	26 704

¹⁾ In de buitenlandse schuld per ultimo 1945 is de viottende schuld per die datum begrepen.

²⁾ De toeneming is in hoofdzaak te wijten aan de overgang op de Staat van de in rijksmarken luidende bezittingen van De Nederlandsche Bank N.V. Daartoe bij Wet van 30 Augustus 1946 (Staatsblad no. G 226) gemachtigd sloot de Minister van Financiën op 26 Februari 1947 met de Directie van De Nederlandsche Bank N.V. een overeenkomst, waarbij tegen vergoeding van f 4471 miljoen een bedrag van R.M. 5933 miljoen door de Staat van De Nederlandsche Bank N.V. werd overgenomen. Van het aan de Bank te betalen bedrag bleef de Staat voorhands f 1500 miljoen schuldig, het resterende bedrag is door de Staat betaald met nominaal f 2100 miljoen in schatkistpapier, terwijl f 871 miljoen door contante betaling dan wel op andere wijze werd verrekend.

³⁾ De toeneming van dit schuldbedrag moet worden toegeschreven aan het feit, dat het bedrag per 30 Juni 1949 o.m. was gebaseerd op de normen, geldende voor het Besluit Materiële Oorlogsschaden, terwijl voor de bepaling van het bedrag per 31 December 1949 is uitgegaan van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden. Nu deze wet inmiddels tot stand is gekomen, is als schuld per

31 December 1949, in overeenstemming met het voor de Staatsbalans per die datum ingenomen standpunt, het op grond van de wet berekende bedrag opgenomen. Uiteraard is op het bedrag per 31 December 1949 mede van invloed geweest het bedrag dat sinds 30 Juni 1949 was uitbetaald.

⁴⁾ Voorheen werden slechts de cijfers per ultimo Mei respectievelijk November gegeven; thans zijn deze cijfers vervangen door de cijfers per ultimo Juni respectievelijk December.

⁵⁾ en ⁶⁾ De afwijkingen tussen deze bedragen enerzijds in de posten 16b en 12f van de Staatsbalans per 31 December 1949 anderzijds vinden hun oorzaak in het feit, dat de bedragen ⁵⁾ en ⁶⁾ betrekking hebben op de opgenomen gedeelten van de desbetreffende leningen, terwijl onder 16b en 12f van de Staatsbalans de hoofdsommen der leningen zijn vermeld, waartegenover de op de balansdatum nog bestaande dispositieruimte aan de actiefzijde der balans onder post 2 paraïseert. Voorts is onder post 12f (Buitenlandse schuld op korte termijn) de lopende rente per ultimo 1949 van zowel de kortlopende als langlopende buitenlandse schuld opgenomen (f 21 miljoen), welk bedrag uiteraard niet in bovenstaand overzicht is verwerkt.

F. NADERE BESCHOUWING OVER DE DIENSTEN 1940 TOT EN MET 1949

In aansluiting op het overzicht in § 2 van de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën worden hierna de cijfers over de jaren 1940 tot en met 1949 meer uitvoerig behandeld.

I. DIENSTEN 1940 TOT EN MET 1945

1. NEDERLAND

Voor een overzicht van de uitgaven en ontvangsten voor de jaren 1940 tot en met 1944 moge worden verwezen naar hetgeen terzake is medegedeeld in bijlage F van de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën voor het dienstjaar 1950.

Dienstjaar 1945

Voorlopige rekeningcijfers
(in miljoenen gulden)

	Gewone Dienst	Buitengewone Dienst		Gehele Dienst
		Buitengewone ontvangsten en uitgaven	Kapitaals-ontvangsten en uitgaven	
Uitgaven	2114	1630	325	4069
Middelen	893	57	195	1145
Nadelig saldo	1221	1573	130	2924
Nadelig [saldo] Land- bouw-Crisisfonds . .		514		514
Nadelig Saldo. . . .	1221	2087	130	3438

Een vergelijking tussen de voorlopige rekeningcijfers en de begrotingscijfers is voor 1945 niet mogelijk, aangezien ingevolge de op grond van de zgn. Machtigingswet (Wet van 29 Mei 1946, *Staatsblad* no. G. 135) uitgevaardigde Koninklijke besluiten van 2 September 1946 en 12 December 1946 (*Staatsbladen* no. G 230 en no. G 361) de begroting van uitgaven voor 1945 in feite gelijk zal zijn aan de door de Algemene Rekenkamer goedgekeurde rekening.

Opgemerkt moge worden, dat onder de buitengewone uitgaven niet is opgenomen een bedrag van f 513 miljoen, dat ten laste van de dienst 1945 is gebracht wegens afboeking van de geaccumuleerde nadelige saldi van het voormalig Herstelfonds, aangezien dit saldo betrekking heeft op de uitgaven en ontvangsten betreffende de jaren 1940 tot en met 1944. Opgemerkt moge worden dat de nadelige saldi van het Herstelfonds begrepen zijn onder de nadelige saldi van de begrotingen 1940 tot en met 1944, zoals deze zijn vermeld paragraaf 2 van de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën.

2. LONDEN

Het verschil tussen de cijfers in onderstaande overzichten en de cijfers welke vorig jaar zijn gepubliceerd, wordt voornamelijk veroorzaakt door het feit, dat vorig jaar ten onrechte vorderingen op Indonesië onder de middelen zijn opgenomen.

Dienstjaar 1940

Uitgaven Gewone Dienst	£ 6 753 182
Uitgaven Kapitaaldienst	134 163
Totaal uitgaven	£ 6 887 345
Totaal middelen	123 809
Nadelig saldo	£ 6 763 536

Dienstjaar 1941

Uitgaven Gewone Dienst	£ 8 143 959
Uitgaven Kapitaaldienst	84 029
Totaal uitgaven	£ 8 227 988
Totaal middelen	797 298
Nadelig saldo	£ 7 430 690

Dienstjaar 1942

Uitgaven Gewone Dienst	£ 11 318 378
Uitgaven Kapitaaldienst	75 411
Totaal uitgaven	£ 11 393 789
Totaal middelen	633 169
Nadelig saldo	£ 10 760 620

Dienstjaar 1943

Uitgaven Gewone Dienst	£ 16 165 532
Uitgaven Kapitaaldienst	219 323
Totaal uitgaven	£ 16 384 855
Totaal middelen	1 355 882
Nadelig saldo	£ 15 028 973

Dienstjaar 1944

Uitgaven Gewone Dienst	£ 13 032 036
Uitgaven Kapitaaldienst	722 953
Totaal uitgaven	£ 13 754 989
Totaal middelen	4 807 733
Nadelig saldo	£ 8 947 256

Dienstjaar 1945

Uitgaven Gewone Dienst	£ 21 775 435
Uitgaven Kapitaaldienst	317 101
Totaal uitgaven	£ 22 092 536
Totaal middelen	3 667 611
Nadelig saldo	£ 18 424 925

II. DIENSTEN 1946 TOT EN MET 1949

Bij een beschouwing van deze cijfers dient in aanmerking te worden genomen, dat geen rekening is gehouden met de uitgaven en ontvangsten, welke onder het Hoofdstuk VII A2 (Buitengewone Aflossing van Nationale Schuld) worden verantwoord.

In de hieronder volgende overzichten zijn de vermoedelijke uitkomsten geplaatst naast de cijfers van de oorspronkelijk vastgestelde begroting.

Dienstjaar 1946
(in millioenen guldens)

	Uitgaven		Middelen		Nadelige (—) c.q. voordelige (+) saldi	
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijke raming	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten
Gewone Dienst	2 455	2 205	2 476	2 655	+ 21	+ 450
Buitengewone Dienst I	2 479	1 555	766	958	— 1 713	— 597
Totaal	4 934	3 760	3 242	3 613	— 1 692	— 147
Nadelig saldo Landbouw-Crisisfonds	376	424	—	—	— 376	— 424
Totaal	5 310	4 184	3 242	3 613	— 2 068	— 571
Buitengewone Dienst II	693	451	83	108	— 610	— 343

Dienstjaar 1947

Gewone Dienst	2 446	2 238	2 401	3 521	— 45	+ 1 283
Buitengewone Dienst I	1 417	1 787	161	459	— 1 256	— 1 328
Totaal	3 863	4 025	2 562	3 980	— 1 301	— 45
Nadelig saldo Landbouw-Crisisfonds	316	493	—	—	— 316	— 493
Totaal	4 179	4 518	2 562	3 980	— 1 617	— 538
Buitengewone Dienst II	527	615	36	94	— 491	— 521

Dienstjaar 1948

Gewone Dienst	2 427	2 746	2 738	3 662	+ 311	+ 916
Buitengewone Dienst I	1 091	1 463	54	427	— 1 037	— 1 036
Totaal	3 518	4 209	2 792	4 089	— 726	— 120
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds	498	467	—	—	— 498	— 467
Totaal	4 016	4 676	2 792	4 089	— 1 224	— 587
Buitengewone Dienst II	473	548	50	208	— 423	— 340

De aandacht wordt er op gevestigd, dat onder het bedrag opgenomen in de kolom vermoedelijke uitkomsten van de middelen van de Buitengewone Dienst I is begrepen een bedrag van f 240 miljoen voor ontvangsten wegens het ter beschikking stellen van een gedeelte van het saldo van de speciale rekening bij

De Nederlandsche Bank, dat is ontstaan door storting in guldens van de tegenwaarde van de in het kader van het Europees Herstel Programma ontvangen schenkingen.

Dienstjaar 1949

Gewone Dienst	2 436	2 912	3 156	4 199	+ 720	+ 1 287
Buitengewone Dienst I	802	971	76	445	— 726	— 526
Totaal	3 238	3 883	3 232	4 644	— 6	+ 761
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds	227	311	—	—	— 227	— 311
Totaal	3 465	4 194	3 232	4 644	— 233	+ 450
Buitengewone Dienst II	381	436	71	104	— 310	— 332

Onder het bedrag opgenomen in de kolom vermoedelijke uitkomsten van de middelen van de Buitengewone Dienst I van dit dienstjaar is een bedrag van f 175 miljoen begrepen wegens het ter beschikking stellen van een gedeelte van

het saldo der speciale rekening bij De Nederlandsche Bank waarop de tegenwaarde in guldens van de dollarschenkingen in het kader van het Europees Herstel Programma wordt gestort.

G. VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE UITGAVEN VAN DE RIJKSBEGROTINGEN VOOR 1938, 1946, 1947, 1948, 1949 EN 1950, ALSMEDE VAN DE ONTWERP-BEGROTING VOOR 1951, WAARBIJ HET AANDEEL VAN IEDER HOOFDSTUK IN HET TOTAAL DER UITGAVEN IN PROCENTEN IS UITGEDRUKT ¹⁾

(in miljoenen guldens)

Hoofdstuk	1938		1946		1947		1948 ²⁾		1949 ³⁾		1950 ³⁾		1951	
	Toege- staan	Per- centage	Toege- staan	Per- centage	Toege- staan	Per- centage	Toege- staan	Per- centage	Toege- staan	Per- centage	Geraamd beloop	Per- centage	Geraamd beloop	Per- centage
I. Huis der Koningin.	1,8	0,2	1,8	0,0	1,6	0,0	1,7	0,0	1,4	0,0	2,8	0,1	2,0	0,0
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin ⁴⁾	1,9	0,2	8,1	0,1	5,9	0,1	3,2	0,1	3,2	0,1	4,0	0,1	4,2	0,1
IIA. Algemene Zaken.	0,1	0,0	—	—	—	—	2,2	0,0	2,7	0,1	2,0	0,0	2,1	0,0
III. Buitenlandse Zaken	3,7	0,4	16,1	0,3	15,7	0,3	29,1	0,7	33,9	0,9	35,2	0,8	39,9	0,9
IV. Justitie	26,4	3,0	207,1	3,7	180,6	4,1	140,5	3,5	137,9	3,8	126,8	3,0	134,5	3,2
V. Binnenlandse Zaken	48,6	5,5	301,4	5,4	271,7	6,2	282,9	7,1	123,3	3,4	143,8	3,4	169,8	4,0
VI. Onderwijs, Kunsten en Weten- schappen	142,3	16,1	262,1	4,7	271,1	6,2	288,3	7,2	332,0	9,2	358,5	8,4	396,6	9,4
VIIA1. Nationale Schuld	161,6	18,3	739,7	13,1	789,2	18,0	627,3	15,7	647,9	17,9	764,9	17,8	816,0	19,3
VIIIB. Financiën	161,7	18,3	1 417,0	25,2	886,1	20,2	670,3	16,8	536,2	14,8	595,2	13,9	650,4	15,3
VIIIA. Oorlog ⁴⁾	152,0	17,2	670,3	11,9	645,8	14,7	485,5	12,2	540,2	14,9	852,2	19,9	580,1	13,7
VIIIB. Marine ⁴⁾			448,0	8,0	375,0	8,5	277,6	7,0	323,0	8,9	314,8	7,3	279,4	6,6
IXA. Wederopbouw en Volkshuis- vesting ⁵⁾ ⁶⁾	—	—	497,2	8,8	376,9	8,6	371,4	9,3	172,9	4,8	160,1	3,7	192,4	4,5
IXB. Verkeer en Waterstaat ⁵⁾ . . .	62,1	7,0	232,5	4,1	138,8	3,2	235,6	6,0	238,7	6,6	333,5	7,8	314,0	7,4
X. Economische Zaken ⁷⁾	14,1	1,6	442,1	7,9	125,9	2,9	175,2	4,4	131,4	3,6	128,3	3,0	108,9	2,6
XI. Landbouw, Visserij en Voedsel- voorziening ⁷⁾			182,6	3,2	148,8	3,4	148,0	3,7	125,7	3,5	116,7	2,7	107,4	2,5
XII. Sociale Zaken	98,9	11,2	194,5	3,5	141,3	3,2	232,4	5,8	248,0	6,9	267,9	6,2	356,4	8,4
XIIIA. Unieaangelegenheden	8,4	1,0	6,1	0,1	16,7	0,4	19,2	0,5	21,4	0,6	4,8	0,1	4,9	0,1
XIIIB. Uniezaken en Overzeese Rijks- delen											75,2	1,8	67,8	1,6
XIV. Onvoorziene uitgaven	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,0	0,4
Totaal	883,6	100,0	5 626,6	100,0	4 391,1	100,0	3 990,4	100,0	3 619,8	100,0	4 286,7	100,0	4 241,8	100,0

¹⁾ Bij de overzichten van de begrotingen 1946, 1947, 1948, 1949, 1950 en de ontwerp-begroting 1951 is geen rekening gehouden met de nadelige saldi van het Landbouw-Crisisfonds/Landbouw-Egalisatiefonds, welke voor die jaren op respectievelijk f 376 240 000, f 316 282 913, f 498 235 000, f 226 750 000, f 236 000 000 en f 200 000 000 zijn geraamd. Uitgedrukt in een percentage van het uitgaven-totaal der Rijksbegroting voor het betrokken dienstjaar is dit 6,7 % voor 1946, 7,2 % voor 1947, 12,5 % voor 1948, 6,3 % voor 1949, 5,5 % voor 1950 en 4,7 % voor 1951.

De in deze tekst opgenomen bedragen hebben betrekking op de Gehele Dienst der onderscheidene begrotingen.

Indien voor een bepaald hoofdstuk geen uitgaven zijn geraamd is dit aangegeven door een streepje. In de gevallen waarin het bedrag zo gering was, dat door de vermelding van de bedragen in miljoenen guldens geen bedrag of geen percentage kan worden opgenomen, is dit aangegeven door de vermelding van 0,0.

²⁾ Voor een juiste beoordeling is in de overzichten van de begrotingen 1948, 1949, 1950 en de ontwerp-begroting 1951 geen rekening gehouden met het afzonderlijke hoofdstuk VII A 2 (Buitengewone aflossing van Nationale Schuld),

dat voor 1948, 1949, 1950 en 1951 is geraamd op respectievelijk f 3 000 000 000, f 700 000 000, f 200 000 000 en f 70 000 000.

³⁾ In 1946 en 1947 was hierin tevens opgenomen het Kabinet van de Minister-President, hetwelk in de andere jaren was opgenomen in hoofdstuk II A (Algemene Zaken).

⁴⁾ In 1938 waren de uitgaven voor land-, zee- en luchtmacht opgenomen in het hoofdstuk Defensie.

⁵⁾ In 1938 waren de uitgaven voor Verkeer en Waterstaat opgenomen in het hoofdstuk Waterstaat; in 1946 en 1947 was de Rijkswaterstaat opgenomen in het hoofdstuk Openbare Werken en Wederopbouw, welke naam in 1948 wijzigde in Wederopbouw en Volkshuisvesting.

⁶⁾ In 1938 waren de kosten voor volkshuisvesting opgenomen in het hoofdstuk Binnenlandse Zaken.

⁷⁾ In 1938 waren de uitgaven voor Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening opgenomen in het hoofdstuk Economische Zaken.